

Klu

fm
R

M a t k a k e r t o m u s
S U O M E N P A N K I N J O H T O K U N N A L L E

Unto Lammi

S i s ä l l y s l u e t t e l o .

SVERIGES RIKSBANK

Historiaa
Tehtävät
Hallinto

Jaosto III

Hallinnollinen osasto
Sihteeristö
Konttoriorganisaatio- ja huoltokonttori
Kirjanpitokeskus
Lakiasiaimosasto
Talousosasto
Vartioimiskonttori

Jaosto II

Ulkomaanosasto
Arbitraashitoimisto
Ulkomaantoimisto
Remburssitoimisto
Remburssiavaukset
Remburssitilitykset
Ulkomaan perittävät
Taloudellinen palvelu ja tilasto
Tilasto
Valuuttaryhmä

Jaosto I

Pankkitoimisto
Anto- ja ottolainastoimisto
Kassatoimisto
Holviosasto
Talletustoimisto
Setelikonttori
Konttorikeskus
Haarakonttorit

OSASTOT JA LAITOKSET, jotka toimivat pankkivaltuusmiesten

Tarkistusosasto alaisina.
Tarkistuskonttori
Setelienhävittämisosasto

Valuuttakonttori

Tumban paperitehdas

Setelipaino

Hänen Kuninkaallisen Majesteettinsa Raha-
paja.

MUUT LAITOKSET JA VIRASTOT

SVERIGES RIKSBANK

H i s t o r i a a .

Riksbanken on oikeastaan saanut alkunsa Johan Palmstrudin v. 1656 perustamasta Stockholms Bancosta, minkä esikuvana olivat pankkiliikkeet Amsterdamissa ja Hamburgissa. Tämä pankki laski ensimmäisenä maailmassa liikkeeseen kehittyneitä pankkiseteleitä. Vararikon partaalle jouduttuaan pankki luovutettiin valtakunnan säädyille v. 1668 ja näin syntyi maailman ensimmäinen keskuspankki.

Ensimmäisinä vuosikymmeninä pankki toimi liikepankkina tyydyttäen yleisön tarvetta ilman setelinantooikeutta. Seteleitä ryhdyttiin kuitenkin pian laskemaan liikkeeseen ja erikoisesti Uudenkaupungin rauhan aikoihin setelirahoitus yleistyi, jota vastoin suoranainen luotonanto yleisölle väheni.

1800-luvulla pankista kehittyi yksityisten pankkien mukainen liikepankki, kunnes vuosisadan vaihteessa pankki sai asteittain täydellisen setelinanto-oikeuden, yksityispankkien setelinantooikeus lakkasi ja Ruotsin johdonmukainen finanssipolitiikka alkoi.

T e h t ä v ä t .

Riksbanken ei saa harjoittaa varsinaista pankkitoimintaa suuremmissa laajuudessa kuin mikä on välttämätöntä järkevän finanssipolitiikan kannalta. Voiton tavoittelu ei saa olla johtavana periaatteena eikä tämä näkökohta saa vaikuttaa pankin tekemiin kansantaloudellisiin ratkaisuihin.

Riksbanken huolehtii maan kotimaisista ja ulkomaisista maksuvälitteistä ja pitää taloudellista tasapainoa yllä rahapolitiikan ja valuuttapolitiikan avulla,

Raha- ja valuuttapolitiikkaa Riksbanken hoitaa kiinteässä yhteistyössä valtiokonttorin, postisäästöpankin johdon, säästöpankkien johdon, maanviljelysluottokassan, clearingtoimikunnan, vientiluottotoimikunnan, kauppakommissionin ja pääoman pakoa estävän toimikunnan, valuuttakonttorin sekä ulkoasiainministeriön kanssa. Rahapoliittisina keinoina pankki käyttää setelinantoa, yleistä korkokantaa, yksityisiä korkokantoja ja obligaatiokursseja sekä valuuttapoliittisina keinoina ennen kaikkea valuutansäännöstelyä toteuttaen sen puitteissa mahdollisuuksien mukaan yleisiä maailmantaloudellisia periaatteita.

H a l l i n t o .

Riksbankenin hallinto ja toiminta määrättiin v:n 1897 laissa, laki korvattiin v. 1934 uudella nykyisin voimassa olevalla lailla Pankki on valtiopäivien alainen ja asioita valmistelee "Bankoutskottet" erinäisin määräyksin. Hallintoa valvovat valtiopankin valtuutetut - riksbanksfullmäktige - , joita on seitsemän. Erityiset valitsijamiehet valitsevat valtiopäivillä näistä kuusi ja seitsemännen - puheenjohtajan - valitsee kuningas. Kaikki valtuutetut valitaan kolmeksi vuodeksi. Valtuutetut kokoontuvat kerran viikossa. He valitsevat keskuudestaan pääjohtajan sekä yleensä myös v.t. pääjohtajan. Nämä yhdessä kahden muun valtuutetun sekä yhden osastopäällikön kanssa muodostavat pankin johtokunnan. Johtokunnan jäseninä olivat nyt pääjohtaja Klas Bök, v.t. pääjohtaja Harald Magnusson ja pankinjohtajat Hjalmar Ekengren, Lennart Hammarskiöld, Gunnar Månsson. Nämä viimeksimainitut toimivat jaostopäällikköinäkin Riksbankenissa toistaiseksi. Vastaavat jaostot ovat kolmas, toinen ja ensimmäinen. Jaosto III käsittää hallinnollisen osaston, jaosto II ulkomaan osaston, tilaston ja taloudellisen palvelun ja jaosto I pankin toimiston, konttorikeskuksen ja holviosaston. Valtiopankin valtuutettujen alaisina suorittaa tarkastusosasto juoksevaa tilien tarkastusta ja teollisuushallinto huolehtii pankin paperitehtaasta sekä setelipainosta. Molemmat toimivat siis riippumatta johtokunnasta ja sen päätöksistä.

Tutustumisretken suoritin Danmarks Nationalbankin virkailijan herra Poul Secker'in ja Norges Bankin virkailijan herra Torfinn Hovdan kanssa.

Johtokunnan jäsenille esittäydyttyämme aloitimme yhteisen retkemme kolmannelta osastolta ja etenimme täältä alkuun päin. Pankin oman toiminnan vuoksi emme tosin voineet suorittaa matkaamme aivan yhtenäisesti, vaan oli meidän suoritettava erinäisiä hyppäyksiä osastolta toiselle, mikä seikka melkoisesti häiritsi yhtenäisen kuvan muodostumista. Esityksen yhtenäisyyden säilyttämiseksi minun on jossain määrin poikettava tosiasiallisesta tapahtumainkulusta ja pistäydyttävä osastoilla järjestelmällisesti.

J a o s t o III.

Hallinnollinen osasto. (Administrativ avdelning)

Sihteeristö (Direktionsexpedition) valmistelee asioita valtuutettuja ja johtokuntaa varten, laatii pöytäkirjat ja kertomukset y.m.s., Tällä osastolla emme vierailleet.

Konttoriorganisatio- ja huoltokonttori. (Organisations- och personalkontor)

Osaston esimiehenä toimii herra Georg Ahlin apunaan herrat Eckerström ja Odín sekä neljä naishenkilöä. Herra Odín oli henkilökunnan kouluttaja, nuorehko älykäs herra, joka varmaan eniten joutui kanssamme kosketukseen pitäessään huolta meille laatimastaan ohjelmasta. Hän esitelmöi melkein kokonaisen päivän pankkivirkailijain koulutuksesta sekä oman pankkinsa että säästöpankkien keskuudessa, palkkaluokista, palkkojen suorituksesta, säästäväisyyden herättämisestä nuorten pankkivirkailijain keskuudessa, ylityökorvauksista, sairasavusta, veropidätyksestä, työajasta ja organisaatiosta. Palkat pääjohtajasta konttoriapulaiseen oli jaettu kolmeen pääluokkaan, joihin kolmeen luokkaan sisältyivät kaikki pankin henkilökuntaan kuuluvien virat. Kaksi luokkaa käsitti Riksbankenin johtokunnan jäsenten, haarakonttorien johtajien, paperitehtaan, setelipainon johtajien ja pankinkomissaarien palkat. Muiden palkat kuuluivat kolmanteen luokkaan, mikä ja kaantui n. viiteentoista alaryhmään. Siinä tapauksessa, että alemman palkkaluokan virkailija suorittaa ylempään palkkaluokkaan kuuluvan virkailijan työtä, hän saa tämän palkan. Näin saattaa määrätty henkilö tilapäisen komennuksen takia saada enemmän palkkaa kuin joku toverinsa, joka ^{muuten} on/astetta ylempässä palkkaluokassa. Palkkaluokat olivat periaatteessa samalla tavoin avoinna miehille ja naisille. Ilmeisesti ei kuitenkaan käytännössä.

Palkka maksettiin kunkin virkailijan shekkitulille Riksbankenissa, joten asianomainen sai palkkapussissaan vain nauhan, minne kone oli merkinnyt vähennykset, niihin mahdollisesti liittyvine tositteineen (esim. tositteet jäsenmaksusta virkailijajyhdistykselle), brutto- ja nettopalkan. Näin välttyttiin rumista palkkajonoista palkkapäivinä ja säästettiin virkailijan työaika.

Ylitöistä suoritettiin korvaus säännöllisesti kuitenkin vain alempiin palkkaluokkiin kuuluville. Kamarikirjureille ja tätä palkkaluokkaa ylempiin kuuluville ei ylityökorvauksia suoritettu, sillä johtokunnan käsityksen mukaan nämä virkailijat eivät enää olleet siinä määrin sidottuja kiinteään työaikaan kuin alemmat virkailijat. Ylityökorvaus suoritettiin yleensä ylimääräisen vapaa-ajan muodossa. Kun työaika viikossa oli virallisesti 42 tuntia ja työt kuitenkin normaaliaikana lopetettiin lauantaisin kaksi tuntia aikaisemmin alkoi ylityökorvaus "juosta" vasta kahden tunnin ylityön jälkeen. Loman pituus laskettiin ylityön pituuden ja asianomaisen palkan perusteella. Ylityökorvaukseen eikeutetut virkailijat saivat poistua työpaikalta ainoastaan ruo-

katunnin aikana, minkä pituus oli enintään tunti. Mikäli nämä virkailijat halusivat lomaa, heidän oli pyydettävä lupa tältä osastolta erikoisella lomakkeella, missä oli tarkoin esiteltävä peruste loman saantiin. Osaston esimies ratkaisi anomuksen ja alisti sen vielä johtokunnan vahvistettavaksi. Loman saantiin oikeuttavat perusteet jaetaan A, B, ja C luokkaan ja näiden perusteella ratkaistaan palkanmenetyksen suuruus. Tähän vaikuttaa myös virkailijan ikä ja tavallisen vuosiloman pituus. Jos loman pituus^{on} vähintään yksi vuorokausi, on jokaisen virkailijan anottava loma vastaavasti. Lyhyitä poistumisia ei osastolta käsin valvottu, koskapa se oli mahdotonta jo siitä syystä, että virkailijain ruoka-ajat olivat kovin vaihtelevat samoin kuin ruokapaikat, joten valvontaa suorittivat^{vain}/osastopäälliköt. Tästä vapaudesta huolimatta en työajan väärinkäyttöä voinut havaita. Olipa eräillä osastoilla tapana kilpailla, kuka ehti aterialtaan nopeimmin takaisin. Ennätys taisi olla 12 minuuttia. Virkailijain työtehoa en kuullut herra Odinin moittivan, ja omasta mielestäni se oli hyvä, vaikka joskus jopa liioittelevan pikkutarkka. Tähän lienee syynä virkailijan tottumattomuus, sillä hän joutui voimaperäisen koulutusohjelman ansiosta varsin usein vaihtamaan paikkaa, lukuunottamatta kamreereja ja osastopäälliköitä. Tätä vaihtoa tapahtui jopa Riksbankenin ja Valuttakonttorin välillä. Vapautuksia koulutusohjelmasta saivat muuten ainoastaan korkeakoulututkinnon suorittaneet. Riksbankenin virkailijain verokassa huolehtii jäsentensä veropidätyksistä lähdeverotuksen tultua voimaan, vakuutuksista, kuoletuksista, koroista, lainoista, vuokrasta, jotka suoritetaan neljänneksittäin, puhelin- ja kaasulaskuista y.m. Asiantuntijana toimii revisori Lars Roth.

Virkailijain terveydenhoito ja tarkkailu on järjestetty samaan tapaan kuin meillä. Keuhkojen läpivalaisu suoritetaan kerran kolmessa vuodessa. Pankki on myös luvannut tukensa Tukholman kaupungin läpivalaisukomitealle kaikkien kaupungin asukkaiden läpivalaisemiseksi. Tämä olisi alkuna koko maata käsittävän läpivalaisun aikaansaamiseksi. Erikoishoitoonkin on virkailijalla mahdollisuus saada lisäävustusta. Mikäli potilas on sairauden vuoksi poissa kauemmin kuin kolme päivää, hänen on hankittava lääkärintodistus.

Konttoriorganisointi on ollut varsin vilkasta kuluvan vuoden aikana. Niinpä johtokunnan päätöksen mukaan keskuskirjanpidon alaisuuteen siirrettiin kesäkuun alusta, paitsi pääkirjanpitoa, kaksi erillistä kirjanpitoa, toinen ulkomaanosastolta, toinen pankkitoimistosta. Arvopaperitoimisto siirrettiin pankkitoimiston alaisuudesta konttorikeskuksen alaisuuteen. Konttoriorganisointi oli

suoritettu lukuisten konttorikoneiden avulla ja niiden täydellistä hallitsemista vaadittiin. Erikoisia ulkomaankirjeenvaihtajia ei ollut lainkaan, vaan ulkomaan osaston virkailijain oli kyettävä laatimaan tarpeelliset kirjeet ainakin englanniksi ~~xxx~~ ja saksaksi. Tästä koitui pankille huomattava palkan säästö. Mitä luontaisetuihin tulee, voinen mainita, että johtokunnan päätöksen mukaan niissä konttoreissa, joissa on johtajan tai vahtimestarin asunnossa tai molemmissa puhelin pankin toimesta, pankki maksaa kulut ainoastaan alimman tilausluokan mukaan.

Kirjanpitokeskus (Bokföringscentral)

Tällä osastolla vierailimme kaksi päivää. Osaston esimiehenä toimi herra Johansen apunaan kolme miespuolista ja seitsemän naispuolistakirjanpitäjää. Osasto käsitti kaikkiaan kolme huonetta. Herra Johansenin huoneessa hoidettiin kaikki muut paitsi lainat ja shekkitilit, joita kolmenessa huoneessa viisi naista hoiti apunaan varsin oivalliset ja juuri mainittuja tilejä varten konstruoidut kirjanpitokoneet, joissa mukavasti saatiin lasketuksi otot ja panot, lainan korko, saldo sekä samalla saatiin pikku kuitti asiakasta varten. Näitä kirjanpitokoneita oli ~~juuri~~ neljä. Kun erilaisten lainojen luku oli varmaan lähes satatuhatta, ymmärtää hyvin, miksi nämä erikoiskoneet oli hankittu. Ne lienevät olleet kotimaista valmistetta. Varsinaisia kirjanpitokoneitaoli juuri vast'ikään hankittu pari Ameriikasta ja tarkoituksena oli alkaa koneellinen kirjanpito näillä vuoden alusta. Koneet olivat samanlaiset kuin meillä käytännössä olevat. Minusta näytti, että loro-tilien lukuisuus ja nostro-tilien vähälukuisuus helpotti huomattavasti kirjanpito-osaston työkentelyä. Riksbankenin valuuttapolitiikka pyrki määrätietoisesti lorotilien käytäntöönottoon ulkomaisissa maksusuhteissa turvatakseen itseään kurssitappioilta sekä päästäkseen mahdollisimman tarkkaan valuutan valvontaan. Ulkomaiset clearingtilit hoiteli eräs neitonen sivutöinänsä. Lorotilien viennit kirjattiin kirjoituskoneella, joten asiakasta varten saatiin samalla selvä kopio tilistä. Kirjaaminen tapahtui erikoisista kirjanpito-kappaleista (bokföringsinstrument), jotka olivat puoli tai neljännesarkin suuruisia ja olivat syntyneet läpilyöntimenetelmällä. Tällaisten tositteiden käytäntöönottoa allekirjoittanut suositeli kirjanpito-osastolla noin viisi vuotta sitten. Me siirryimme kuitenkin aikanaan "supistettuun" menetelmään pienentämällä kirjeiden kokoa kassalappujen suuruisiksi, jota vastoin Riksbanken

on suurentanut kassalappujen kokoa kirjeitten suuruisiksi. Lienee jonkinlaista itserakkautta se, että pidän Riksbankenin menetelmää selvempänä tekstinsä puolesta. Rivejä ja kirjaimia ei ole tarvinnut latoa niin kovin tiheään. Liitesarja I. Lomakkeet puhunevat parhaiten puolestaan.

Osaston tehtävänä on laatia, paitsi päivittäistä täsmäystä, myöskin viikkoraporttiluonnos tilasto-osastoa varten pankin saatavista ja menoista sekä setelinanto-oikeudesta. Liitesarja I.

Tulojen puolella silmä kiintyy huomattavaan kultavarastoon, mikä tosin viime keväänä aleni n. 35.000.000 kruunua, kun Riksbanken joutui luovuttamaan saksalaisilta aikoinaan vastaanottaman^{sa} kullan, ^{sekä} ulkolaisiin valtionobligatioihin ja ulkomaan vekseleihin, mitkä lienevät etupäässä Suomen velkoja, yleisölle tarkoitettuun lainaan (avbetalningalån), mikä kokonaisuudessaan esiintyy velkojen puolella. Rahat^{on} saatu Valtiokonttorilta (Riksgäldskontoret). Pankki joutui ottamaan huolekseen tämänkin lainan jakelun ja tällä kertaa laina on taas likipitään kokonaan käytetty. Valtionvelkakonttorilta saatu^{velka} sitoumus kr. 120.000.000 on myös vaikuttava luku. Näitä sitoumuksia esiintyi ainakin kerran kuussa. Velkojen puolella esiintyy ainoastaan pari mielenkiintoista lukua, nimittäin liikkeellä olevat setelit sekä kurssierotili, mikä ilmoittaa etupäässä devalvaatioiden aiheuttamat kurssivoitot. Liikkeessä olevien setelien määrä ei vielä ole lainkaan uhkaava, sillä käyttämätöntä setelinanto-oikeutta näkyy olevan jäljellä vielä yli puoli miljaardia kruunua.

Lakiasiainosasto. (Ombudsmansexpedition)

Tämän osaston tehtävänä on huolehtia pankin saatavista ja vakuuksista. Malmön konttorilla on kuitenkin oma lakimiehensä.

Tämä toimisto hoitaa pankin asioita tuomioistuimissa, valvoo lainojen kiinnityksiä, perii hoitamatta jätettyjä lainoja j.n.e.

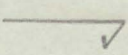
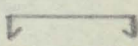
Tällä osastolla emme vierailleet.

Talousoasto. (Intendenturkontor)

Osaston esimiehenä toimi herra Haglund apunaan kaksi naista ja tarvittaessa vahtimestari. Huonetilaa oli runsaasti virkailijain puolella - kolme kokonaista huonetta, jota vastoin arkiston puoli kärsi jo tilan puutetta - kerrottiin. Osaston tehtävänä oli hoitaa pankin kiinteistöjä, huoneistoa, irtaimistoa, arkistoa, jakaa ja säilyttää lomakkeita, kirjoitustarvikkeita ja muita käyttöesineitä. Osaston alaisena toimii myös pääkonttorin puhelinvaihde ja ki

kirjasitomo. Kiirettä ei arkistossa näyttänyt olevan, sillä osastot säilyttivät huomattavassa määrin kuluvan vuoden materiaalia hallussaan. Arkisto käsitti kuusi huonetta, jotka melkein kaikki olivat suhteellisen täynnä arkistotavaraa. Huoneet olivat melkein rivissä, ja omituista kyllä vanhimmat tavarat olivat lähinnä virkailijain huoneita. Antiikkista arvoahan tällä huoneella oli, sillä siinä säilytettiin arkistoa ensimmäiseltä vuosisadalta pankin perustamisesta, siis 1600 luvun lopulta lähtien. Se huone oli todella mielenkiintoista tavaraa pullollaan ja kauan me noita kellertyneitä pergamenttikansisia kirjoja ihmettelimme ja tutkiskelimme. Sattui käsiimme vanhoja piirroksia sen aikuisesta rahan lyömisestä, järkyttäviä tarinoita kasöörien itsemurhista kassantarkastuspäivinä ja vihdoin kuuluisan ruotsalaisen runoilijan Bellmanin hupaisa runo, missä hän aneli johtokunnalta lisää palkkaa runomuodossa. Palkkaa tulikin lisää, vaikka johtokunta kehoitti osastopäälliköitä pitämään tiedon salassa, etteivät jotkut vähemmän armoitetut runoilijat alkaisi yrittää samaa keinoa palkkansa kohentamiseksi.

Mitä pidemmälle arkiston huoneisiin tunkeuduttiin sitä hienommaksi ja tarkoituksenmukaisemmiksi muuttuivat arkistokaapit, kunnes perimmäisessä ihailimme ~~koronaa~~ taivutetuista teräslevyistä valmistettuja hyllyjä, jotka tietenkin olivat oman maan tuotetta. Hyllyn reuna ja sivutuet olivat taivutetut kuvan osoittamalla tavalla, joten ohut levy oli saatu kyllin tukevaksi kannattamaan huomattavaa kirjojen painoa.

Kuva Hylly : Sivutuki (poikkikeikk.):
Herra Haglundin lausunnon mukaan mainitut hyllyt ainakin heillä tulevat huomattavasti puisia halvemmiksi. Samalla säästyy tilaa, sillä hyllyt voidaan rakentaa varsin korkeiksi lujuuden ja vakavuuden silti säilyessä.

Talousoastolla oli myös kaitafilmikone asiapaperien valokuvaamista varten sekä puristuslaite, jolla saatiin helposti ja selviä jäljennöksiä tileistä ja asiapapereista. Nähdäkseni koje toimi aivan fysikaalisesti siten, että kuuman höyryn ja paineen avulla irroitettiin väriainetta kirjoituskoneen jättämästä jäljestä erikoiselle paperille, joka siirrettiin tavalliseksi kirjoitukseksi/positiiviksi negatiiviksi/positiiviksi puhtaalle arkille.

Kiertokäynti päättyi vaihtovirkailijain väliseen ampumakilpailuun, jonka allekirjoittanut voitti.

Vartioimiskonttori .(Vaktkontor)

Konttorin alaisuuteen kuuluvat kaikki vartijat pääkonttorissa. Konttori huolehtii vahdinpidosta, postista ja sanomien lähettämisestä pääkonttorin lukuun. Pääovi suljettiin kello 16 ja henkilökunta poistui vahtihuoneen ohi sivuovesta, mikä avattiin sähkönappia painamalla.

Hälyytyskellot olivat L.M. Ericssonin rakentamat ja oli niiden sijoituksessa koetettu ottaa huomioon mahdollisimman edullinen sijainti. Eräissä kassoissa oli hälyytyskello sekä kättä että jalkaa varten.

J a o s t o II .

Ulkomaanosasto.(Utrikesavdelning)

Osastopäällikkönä on herra Wessman ja osasto käsittää kolme toimistoa, nimittäin arbitraashi-,ulkomaan-,ja remburssitoimiston.

Arbitraashitoimisto(Arbitrage-expedition)

Ryhmän esimiehenä on herra Lundgren. Alaisinaan hänellä oli kuusi miestä ja neljä naista. Kun vierailimme osastolla, oli punnan devalvaatio vast'ikään tapahtunut ja puntatermiinikaupat olivat vilkkaimmillaan. Termiinikauppoja oli aikaisemmin ollut m.m. dollareilla, mutta sellaisia ei nykyisin osastolla esiintynyt. Tämän laatusista kaupoista olin aikaisemmin kuullut puhuttavan vain kauppakorkeakoulussa ja norjalaiselle ja tanskalaiselle olivat tällaiset valuuttakaupat vieläkin oudompia. Riksbankenille kaupat olivat ^{koitus} huomattavaksi tappioksi tapahtuneen punnan devalvaation johdosta. Kun Riksbankenille oli kertynyt huomattavasti puntia, halusi pankki päästä eroon punnistaan punnan romahdusta peläten ja koska tuojat olivat haluttomia samasta syystä ostamaan puntia ei kai pankilla ollut muuta mahdollisuutta kuin hyväksyä puntakaupat termiinikauppoina. Kun sitten sitten kruuni romahti punnan mukana säästyttiin ainakin kirjanpidolliselta tappiolta. Termiinikaupat voitiin päättää enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Se saatettiin erikoisesta anomuksesta ja sopivin perusteluin uudistaa kolmeksi kuukaudeksi. Pidentäminen -prolongaatio- esitettiin kirjeitse osastolle, missä konekirjoittaja pidentämisen tultua hyväksytyä löi ehdot ja tarpeelliset asiatiedot erikoiselle lomakesarjalle, jolloin saatiin kaikki tarpeelliset asiapaperit, nim. avii asiakkaalle, kirjanpitokappale, 2 kappaletta osastoa varten, arkistokappale, kuitti pankkien välistä clearingiä varten. Puntien vasta-arvo tapahtui nimusein yksityispankkien välityksellä, jolloin varat saapuivat

Riksbankenin kotimaisen clearingin välityksellä. Osasto säilytti kappaleet, kunnes valuuttakauppa oli suoritettu. Terminikurssin laskeminen tapahtui varsin nopeasti erikoisesti laadittujen taulukoiden avulla.

Osaston tärkeänä tehtävänä oli luonnollisestikin yksityispankkien valuutan tarpeen tyydyttäminen. Henkilö, joka otti vastaan valuutan ostoa tai myyntiä koskevan pankista saapuvan puhelun, kirjoitti tilauksen tai tarjouksen erikoiselle lomakkeelle ja merkitsi siihen kurssin, valuutan, kruunumäärän, clearingin päivämäärän sekä puumerkkinsä. Lomake toimitettiin konekirjoittajille tarpeellisten lappujen kirjoittamista varten. Kaikki valuuttakaupat päivän kuluessa merkittiin yhteiseen luetteloon, josta kappale meni jaostopäällikölle, kappale osastopäällikölle, arbitraashiryhmän esimiehelle ja tarkastusosastolle.

Osasto huolehti edelleen kullan ostosta ja myynnistä sekä tarkkaili kullan hinnan kehitystä. Kultakaupat varsinkin Lontoon kanssa eivät olleet lainkaan harvinaisia. Kansainvälisen maailmanpankin myöntämä 3.000.000 Sfr:n ~~myöntämä~~ laina hoidettiin myös osittain täällä. Tämän lainan panttina oli Ruotsi luovuttanut dollareita. Sähkeiden - saapuvat ja lähtevät - sifraus ja tarkistus suoritettiin osastolla. Saapuneista sähkeistä ja kirjeistä leikattiin heti tarkistuksen jälkeen tarkistusluku pois. USSR:ntlähettämät määräykset, jotka koskivat miljaardin kruunua lainaa, olivat m.m. myös varustettu sifferillä. Ulkolaiset maksuääräykset kulkiivat samoin osaston läpi ja jatkoivat sitten matkaansa toimistoon herra Lindgrenille.

Jossain määrin erillään varsinaisesta arbitraashitoimistosta sijaitsi huone, jossa kaksi herraa apunaan konekirjoittaja hoiti ulkolaisia lainoja ja Suomen Valtion vekseleitä, jotka viimeksimainitut olivat asianomaisten virkailijain mielestä kovin hankalia hoitaa, koska Suomi ei ollut jaksanut suorittaa alkuperäisen ohjelman mukaista lunastusta kruunuissa, vaan vekseleitä oli uudistettu jatkuvasti ja suoritus tapahtui sulkumarkoissa. Riksbankenin ja ruotsalaisten viejien välillä aiheutti menettely monenkaltaista kirjeenvaihtoa.

Muita lainoja olivat Ruotsin myöntämät kruunuluotot Norjalle, Tanskalle, Ranskalle ja Etiopialle asianomaisten valtioiden allekirjoittamia velkasitoumuksia vastaan.

Sanomalehtipolemiikin ansiosta kuuluisaa Ruotsin myöntämää yhden miljaardin kruunun luottoa USSR:lle seurataan täällä myös. Luotto myönnettiin vuonna 1946. Se on koroton kolmena ensimmäisenä

vuotena, minkä jälkeen laina kasvaa korkoa korkokannan ollessa kolme 12 vuoden aikana. Sen jälkeen tapahtuu lainan kuoletus vastaavassa järjestyksessä kuin lainan käyttö. Tätä lainaa koskeviin kysymyksiin nähden pankki oli varsin pidättyväinen. Sain sen käsityksen, etteivät osapuolet olleet täysin yksimielisiä tapahtuneeseen lainan käyttöön näiden kolmen korottoman vuoden aikana. Lienee erimielisyyksiä erinäisistä eristä clearingtilin ja luottotilin välillä. USSR on ehkä halukas siirtämään osan luottotilin kautta tapahtuneesta tuonnistaan clearingtilille. Ruotsi koettaa parhaansa mukaan palvella kahta herraa, nimittäin vanhoja vientimarkkinoita sekä vientimarkkinapaikkaa USSR: ää. Työttömyys, jota torjyäkseen Ruotsi eräiden huomattavien talousmiestensä kehoituksesta oli halukas lainaan, onkin osoittautunut toistaiseksi pikemminkin työvoiman puutteeksi.

Panin erikoisesti merkille, että miesvirkailijat olivat täysin perillä toistensa töistä osastolla ja tarkastivat vuorotellen toistensa työsuorituksia.

Ulkomaanosaston toimisto. (Utrikesexpedition)

Toimiston esimiehenä toimii pankin virkamiesyhdistyksen puheenjohtaja herra Lindgren, joka oli erittäin hauska ja miellyttävä seuramies.- aina tyyni ja arvokas. Miehiä oli toimistossa esimiehen lisäksi vielä seitsemän ja naisia viisi. Asiakaspalvelua hoiti neljä nuorta miestä. Näiden takana istui kirjoituskoneidensa ääressä naiskonekirjoittajia, jotka tarvittaessa kirjoittivat kirjeitä ja kassalappuja. Useat asiat toimitettiin ilman konekirjoittajan apua, esim. setelien osto.

Kaksi herroista kävi läpi ne haarakonttoeista saapuneet kirjeet, jotka koskivat ulkomaanosastoa. Kirjeet saapuivat suoraan vahtimestarin tilajittelusta tai esimieheltä. Konttorit toimittivat kirjeensä ikkunakuorissa, joihin oli merkitty konttorin koode. Virkailija avaa kuoren ja käsittelee asiat viipymättä. Hän ei ole velvollinen arvostelemaan haarakonttorin ratkaisuja, vaan vastuussa on Valuuttakonttori, jonka tulee valvoa, että annettuja valuuttamääräyksiä noudatetaan. Sama virkailija tarkistaa myös ulkomailta ostetut ja saapuneet setelit sekä toimittaa ne asianmukaisine lappuineen kassaan. Vieraillessamme oli yleisömenestys erinomainen, sillä matkavaluuttojen jakelumääräyksiä oli hiljakkoin lievennetty. Tässä toimistossa työskentelevät olivat varsin nopeita työssään ja ihmetellä täytyy, että jonoa ei yleensä ehtinyt muodostua. Nämä neljä herraa ehtivät käsitellä seuraavia asioita, kuten ottaa vastaan tavaramaksuja, rekisteröidä lisenssejä, myydä matkavaluutta

ostaa ulkolaisia seteleitä, ostaa ulkolaisia shekkejä, ostaa valuut-
taa viejiltä jne. Virkailijat toimivat suhteellisen itsenäisesti
valuuttakonttorin antamien yksityiskohtaisten valuuttamääräysten
mykaan.

Tuontilisenssien rekisteröinti oli suoritettava viimeistään kuukau-
den kuluessa lisenssin saamisesta ja rekisteröity lisenssi oikeut-
ti asianmukaista laskua sekä tavaran maahansaapumisilmoitusta vas-
taan aina lähetyksen suuruiseen valuutan ostoon ilman Valuuttakont-
torin päätöstä riippumatta valuutan kovuudesta. Rekisteröinti suo-
rätettiin kirjoittamalla kahtena kappaleena kuitti, josta jäljenn-
ös annettiin asiakkaalle. Niin haarakonttorit kuin valuuttapankit
saivat hyväksyä tämän kaltaiset valuutta-anomukset ilman valuutta-
konttorin ennakkohyväksymistä, minkä johdosta nämä asiat sujuivat
nopeasti ja ainnoastaan vähäisessä määrin rasittivat keskuspankkia.
Nähtävästi Ruotsi oli onnellisemmin kuin meidän maamme kyennyt
viemään läpi vienti- ja tuontiohjelmansa kuluneena vuotena.

Yleisenä ohjeena virkailijoille, jotka suorittivat valuuttakauppoja,
on neuvottu kovemman valuutan valitseminen oston ollessa kysymykses-
sä, mikäli Valuuttakonttorin kiertokirje ei sisällä tarkkaa mää-
rystä. Asiakas voidaan lähettää Valuuttakonttoriin, ellei hän
tyydy virkailijan päätökseen. Minua ihmetytti erikoisesti runsas
dollariseteleiden tarjonta, joita seteleitä asiakkaat kertoivat
saaneensa lahjoina USA:sta. Dollarimääräisiä (pensionschecker)
shekkimuotoisia eläkkeitä esiintyi myös runsaasti, mutta esittäjän
henkilöllisyys tutkittiin tarkoin Valuuttakonttorin määräyksestä.
K.o. amerikkalainen yhtiö ei nim. lunasta shekkejä, jotka esim.
ovat asianomaisen kuoleman johdosta joutuneet perikunnalle. Täl-
laiset shekit on viipymättä lähetettävä amerikkalaiselle yhtiölle.
takaisin.

Ulkomaisiin maksusopimuksiin perehtynyt henkilö suorittaa saapuvien
maksujen tarkistuksen ja valvoo, että määräykset ovat maksusopimus-
ten mukaiset. Hän leimaa määräykseen kirjanpitoleiman ja leiman,
jolla kehoitetaan virkailijaa valvomaan, että määräys käy yksin
vientilisenssin kanssa, toimittaa määräyksen konekirjoittajalle,
joka kirjoittaa aviin kirjanpita- ja arkistokappaleineen (läpilyönti-
menetelmä), tarkistaa ja allekirjoittaa tarpeelliset kirjelmät sekä
lähettää allekirjoitettavat edelleen osastopäällikölle.

Ruotsalaisilta toiminimiltä, yksityisiltä ja pankeilta ulkomaille
tarkoitettut määräykset tarkistaa toinen virkailija, toimittaa kone-
kirjoittajalle, tarkistaa ja allekirjoittaa tarvittavat ja sekä toi-
mittaa edelleen osastopäällikölle.

Remburssitoimisto. (Rembursexpeditionen)

Toimiston päällikkönä on herra Leffler ja hänen alaisuudessaan toimii myös perittävien toimisto. Näitä toimistoja ei johtokunta ole halunnut saattaa erillisiksi itsenäisiksi ryhmiksi sen johdosta, että työmäärä on näillä suuresti vaihteleva ja riippuvainen toisistaan [kääntäen] siten, että remburssien väheneminen merkitsee usein perittävien lisääntymistä ja päinvastoin. Kun työn laatukin toimistoissa on jossain määrin samanlaista, on rationalisoinnin kannalta katsottu edullisemmaksi säilyttää osastot yhtenä. Työvoiman siirto tapahtuu joustavasti osastolta toiselle. Remburssitoimistossa työskenteli vierailumme aikana toimistopäällikön apuna 15 virkailijaa, 7 konekirjoittajaa, yksi vahtimestari ja 3 tilapäistä apulaista, mistä kaksi arkistotoimistehtävissä. Tästä työvoimasta työskenteli kaksi miestä ja kaksi naista perittävien osastolla.

Remburssitoimiston työtaakka on varsin suuri. Sen kautta suoritetaan suuri osa maksuja ruotsalaisille viejille korvauksesta viennistä Puolaan, Suomeen, Länsi-Saksaan sekä näiden suoritusten kulut. Edelleen maksut viennistä USSR:lle miljaardiluoton puitteissa. Toimisto hoitaa myös valtion viranomaisten remburssiavaukset koskien tuontia ulkomailta, kuten puolustuslaitoksen, jolla minunkin aikanaani oli varsin suuria remburssiavauksia USA:ssa. Toimisto avaa yksityisten toiminimien lukuun monia remburssseja Länsi-Saksassa, Puolassa, Englannissa, USA:ssa j.n.e.

Ulkomaan perittävien kautta suoritetaan maksut koskien tekstiilien tuontia Puolasta ja suurin osa ruotsalaisten laivojen satakulusta puolalaisissa ja saksalaisissa satamissa. Remburssitoimisto huolehtii myös Riksbankenin hyväksymistä ja asettamista takuista, mitkä liittyvät ulkomaankauppaan.

Tämän lisäksi toimisto hoitaa tehtäviä, joilla ei ole remburssi- ja perittäväluonnetta varsinaisesti. Niinpä täältä suoritetaan maksut Norjalle myönnetyn laivanrakennusluoton puitteissa ruotsalaisille varustamoille ja veistämöille norjalaisten punttien siirrot eräitä erikoissuorituksia Itävallalle (Turanobetalningarna) sekä Itä-Saksan rembursserausoikeudet.

Päätehtävien jako on seuraava:

	Remburssiavaukset
	Remburssitilitykset
	Ulkomaan perittävät

Kosketuksesta yleisöön huolehtii virkailija apunaan konekirjoittaja.

Remburssiavaukset

Tehtäviä hoitaa v.t. toimistopäällikkö, apulainen, neljä nuorempaa

virkaileijaa sekä kaksi konekirjoittajaa.

Tuontiremburssien avaukset suorittaa v.t. toimistopäällikkö, joka valvoo, että remburssitoimeksiannot ovat valuutta- ja tuontimääräysten mukaiset, ehdottaa remburssiehtoja, sovittelee niitä mikäli tarpeellista. Hän neuvottelee tuojien kanssa tarvittaessa puhelimesta tai henkilökohtaisesti ja antaa neuvoja muille virkaileijoille.

Vuoden 1949 ensimmäisellä puoliskolla avasi Riksbanken 304 tuontiremburssia, joista 186 valtion viranomaisten toimesta. Vientiremburssien avauksia suorittaa edellä mainitun toimistopäällikön apulainen. Hän vastailee myös parhaan taitonsa mukaan yleisön tiedusteluihin. Ensimmäisen puolivuoden aikana avattiin 1355 vientiremburssia.

Remburssien muutokset koskien peruutusta, pidentämistä, koroitusta tavaralaatua j.n.e. hoitaa määrätty virkamies. Toinen virkaileija hoitaa remburssien lankeamiskirjaa, umpeenmenneitä remburseja, kulujen perimistä y.m.

Remburseerausoikeuksia valvoo nykyisin ainoastaan yksi virkaileija ja tätä menettelyä vaatii oikeastaan enää vain Garantie-und Kredit bank Ruotsiin tapahtuvan viennin yhteydessä. Mikäli tuoja käyttää yksityispankkia, on tämän pankin ilmoitettava kirjeellään Riksbankenille remburssin numero, sen voimassaoloaika sekä kehoitus Riksbankenille toimittaa tieto tästä remburseerausoikeudesta edelleen Notenbankille.

Pidennys voidaan vielä erikseen ilmoittaa. Tämä sama henkilö hoitaa myös remburssikulujen kontrollin ja perimisen ja käsittelee siis kirjeet, joissa Notenbank ilmoittaa kulujen ja provisioiden suuruuden sekä asianomaiset veloitukset ja hyvitykset.

Riksbanken ei vaadi katetta remburssia avatessaan, vaan vasta remburseerausoikeuden antaessaan. Pankit ja yksityiset ansaitsevat näin korkoina. Määrättyä valuuttapolitiikkaa noudattaakseen Notenbank tuskin vaatii remburseerausoikeuden käyttämistä.

Remb.oikeuden käyttö kaupassa Länsi-Saksan kanssa on lopetettu.

Remb.oikeutta käytetään vielä Brasilian ja Ruotsin välisessä kaupassa. Tällöin on tarkoituksena estää kassitappioita.

Remburssien tilitykset.

Tämän ryhmän tehtäviä valvoo vakituinen virkamies apunaan yksi vakinaisen ja 4 - 5 tilapäistä virkaileijaa sekä 3-4 konekirjoittajaa. Ryhmän hoitaja vastaa tilityksen yhtenäisyydestä, ottaa vastaan tilitystä varten lähetetyt asiapaperit ja jakaa ne remburssitilitysten joukkoon laatunsa mukaan. Hän tarkistaa päiväkirjasta, että kaikki lähetetyt asiapaperit lunastetaan. Hän suorittaa asiapape-

rien kaksinkertaisen tarkistuksen ja tarkistaa laskelmat ja kirjanpitoviennit.

Ulkomaan perittävät. (Utrikes inkassa)

Ryhmää hoitaa kaksi virkailijaa apunaan konekirjoittaja. He perivät asiapaperit sekä tuontia että vientiä koskevat, ruotsalaisten laivojen satamakulut puolalaisissa ja saksalaisissa satamissa, ulkolaisia shekkejä ja seteleitä, joita ulkomaanosaston toimisto ei voi tai ei halua ilman muuta lunastaa, perintöjä y.m. Vierailume aikana (kolme päivää) lienee ollut parisen sataa laivakuluperittävää Puolasta kauppavaihdon syksyn kuluessa vilkastuttua sekä varsin runsaasti maasta laittomasti vietyjen tai laittomasti tuotujen setelien perimisiä. Ensimmäisen puolivuoden aikana ryhmä otti vastaan kaikkiaan n. 779 perimistehtävää ulkomailta, mistä valtiollisten virastojen lukuun tuli 34, ja ruotsalaisilta toimenantajilta 355 perimistehtävää, mistä valtion viranomaisille 11.

Remburssitoimiston työssään käyttämiä lomakkeita on liitesarjassa I₃ ja seuraavassa esitän eräitä lukuja, jotka jollain lailla ehkä valaisevat osaston työtaakkaa ensimmäisen puolivuoden aikana. Vertailun vuoksi olen halunnut esittää tätä lukua käsitellessäni tarkat työvoimaa koskevat luvut. Osasto kiinnosti minua erikoisesti sen vuoksi, etten koskaan ole työskennellyt remburssiosastolla omassakaan pankissa.

Tuontiremburssit,
jotka valtion viranomaiset
ovat avanneet: aikana 1/1 -30/6-49.

Tuontiremburssit, jotka yksityiset
toiminimet ovat avanneet ai-
kana 1/1 -30/6 1949.

USA	83 kpl
Saksa	42 "
Englanti	18 "
Hollanti	13 "
Belgia	11 "
Ranska	6 "
Kanada	4 "
Sveitsi	3 "
Italia	2 "
Egypti	1 "
Kreikka	1 "
Tsekkoslovakia	1 "
Turkki	1 "
Yht.	<u>186</u> "

USA	2 kpl
Saksa (Länsi)	86 "
Englanti	3 "
Puola	10 "
Saksa (Itä)	8 "
Ranska	1 "
Colombia	3 "
Bulgaria	1 "
Suomi	1 "
Tsekkoslovakia	2 "
Turkki	1 "
Yht.	<u>118</u> "

Rembursseerausoikeudet:

Ei ainuttakaan

Rembursseerausoikeudet:

Saksa (Itä)	525 kpl
Brasilia	1 "
Bulgaria	1 "
Jugoslavia	1 "
Yht.	<u>528</u> "

Vientiremburssit, jotka on avattu aikana 1/1-30/6 1949.

Puola	802	kpl
Saksa (Länsi)	266	"
USSR	110	"
Suomi	72	"
Turkki	32	"
Jugoslavia	28	"
Egypti	11	"
Belgia	4	"
Argentina	3	"
Bulgaria	3	"
Tanska	1	"
Kreikka	1	"
Norja	1	"
Tsekkoslovakia	1	"
Yht.	1335	"

Rembursseerausoikeuksia:

Saksa (Länsi)	<u>1067</u>	kpl
Kaikkiaan	<u>2402</u>	"

Perimistehtävät aikana 1/1-30/6 1949.

Maat	Ulkolaiset toimenantajat	Ruotsal.toimenantajat	
Argentina		1	1
Belgian	11	1	12
Brasilia		40	40
Colombia	111		111
Tanska		49	49
Egypti	4		4
Englanti	24	28	52
Suomi	7	119	126
Ranska	9	1	10
Hollanti		4	4
Jugoslavia	2	1	3
Kanada		1	1
Norja	14	20	34
Puola	307	3	310
Venäjä		4	4
Sveitsi	3	3	6
Espanja	6		6
Syyria	1		1
Tsekkoslovakia	3	2	5
Turkki	1	9	10
Saksa	268	6	274
USA	7	63	70
Venezuela	1		1
	<u>779</u>	<u>355</u>	<u>1134</u>

Valtion perittäviä 34 kpl. Valtion perittäviä 11 kpl

Taloudellinen palvelu ja tilasto. (Ekonomiskt sekretariat)

Osastopäällikkö on herra Akermalm sekä alaesastojen - tilaston ja valuuttaryhmän - esimiehet herrat Garén ja Lampe.

Tilasto. (Statistikgrupp)

Esimiehen apuna on 4 -5 virkamiestä, joista useimmat tai kaikki ovat suorittaneet jonkin yliopistollisen loppututkinnon. Virkailijat vaihtuvat varsin nopeasti, sillä talouselämä vetää paremmilla palkoillaan puoleensa nuoria tutkijoita ja talouselämän teoreetikkoita. Ryhmän työskäntä on erittäin laaja eikä siitä tahdo saada irti muuta kuin päänsäryn parin kolmen päivän oleskelun aikana. Ryhmä käsittelee ja tutkii pääomamarkkinoita, korkokannan kehitystä, hintatasoa, ulkomaankauppaa, maksutaseita, valuuttamarkkinoita ja valuuttavarrantoa, ulkomaista luotonantoa j.n.e. Ryhmä laatii yhteistyössä kirjanpito-osaston kanssa aikaisemmin mainitun viikko tilan, laskee Riksbankenin kulutusindeksin sekä pankin juoksevan tilaston, toimittaa erikoistutkimuksia pääjohtajan, johtokunnan, ja valtuutettujen määräyksestä, lukee ulkolaisista lehdistä päivittäiset tärkeimmät ulkomaan-, maailmankauppaa ja valuuttamarkkinoita koskevat tiedoitukset ja laatii niistä päivittäin liitesarja¹⁴ mukaisia kiertokirjeitä osastoita varten. Edelleen ryhmä tarkkaa uusinta taloudellista kirjallisuutta avustaa sitä kirjoituksillaan, hoitaa pankin kirjastoa ja on eräänlainen yleinen tiedonantotoimisto yleisöä varten, toimii jopa usein eräänlaisena kielitoimistona, käsittelee ulkolaisia vieraita j.n.e. Ryhmän laatimista ja avustamista kirjoituksista mainittakoon seuraavat:

Ekonomiska Utredningar (ilmestyy neljästi vuodessa)
Kommerciella meddelanden (ilm. joka kuukausi)
Sveriges Riksbank (kerran vuodessa)
Meddelanden från Konjunkturinstitut (uusi julkaisu)
Survey of the economic development in Sweden
Ur tidningar
Bankoutskottets memorial (avustaa)
Utvecklingen av kreditmarknaden (avustaa)
Konjunkturöversikt (avustaa)
Index (avustaa)
Department och nämnden (avustaa)
Riksgäldskontoret (avustaa)
Riksräkenskapsverkets årsbok (avustaa)

On selvää, että heti tällaiseen merkilliseen paikkaan jouduttuani päätin syventyä johonkin erikoisen mielenkiintoiseen aiheeseen ja sellainen syntyikin aivan itsestään tässä pohjoismaisessa ilmapiiirissä. Päätin luoda itselleni jonkinlaisen kuvan Pohjolan valutatilanteesta, missä ytimenä on Ruotsin luotonanto naapurimailleen. Tilanteen tarkastelua varten olen ajankohdaksi valinnut

(1949)

viimeisen sopivan, nimittäin tämän vuoden touko-kesäkuun, jolloin valuuttatilanne on yleensä heikoimmillaan talvikauden päätyttyä. Valuuttatilanteen eri maissa esitän alla bilanssin muodossa:

<u>Ruotsi</u>	Debet	Kredit
	kr.	kr.
Valuuttasaatavat		
Näihin lasketaan: kulta	256.000.000	
ulkomaiset valtiopaperit		
ulkomaiset vekselit		
<u>ulkomaiset saatavat</u>	440.000.000	

Muut ulkolaiset saatavat n. 117 milj.kr.
Niitä ei lasketa valuuttareserviin,
koska määrä sisältää epävarmoja saatavia.

Valuuttavelat		
Näihin lasketaan: ulkomaiset velkojat		181,000.000
Valuuttareservi		+ 515.000.000
		=====

<u>Norja</u>		Nkr.
Valuuttasaatavat		
Näihin lasketaan: kulta		
tilisaatavat		
tilapäiset kultasijoit.		
<u>ulkomaiset arvopaperit</u>	613.000.000	
Valuuttavelat		
Näihin lasketaan: ulkomaiset pankit		
<u>clearingvelka</u>		260.000.000
Valuuttareservi		+353.000.000
		=====

<u>Tanska</u>		Tkr.
Valuuttasaatavat		
Näihin lasketaan: kulta		
<u>ulkomaiset kirjeenvaihtajat</u>	259.000.000	
Valuuttavelat		
Näihin lasketaan: Ulkomaiset kirjeenvaiht.		819.000.000
Valuuttareservi (vajaus)	-560.000.000	
		=====

<u>Islanti</u>		Isl.kr.
Valuuttasaatavat		
Näihin lasketaan: kulta		
ulkomaiset kirjeenvaiht.		
ulkomaiset arvopaperit		
ulkomaiset setelit ja		
<u>vaihtorahat</u>	65.000.000	
Valuuttavelat		
Näihin lasketaan: ulkomaiset kirjeenvaiht.		42.000.000
Valuuttareservi		+ 23.000.000
		=====

<u>Suomi</u>		mk
Valuuttasaatavat		
Näihin lasketaan: kulta, ulkol. val., ulk. veks.		
<u>set., kup. sekä ulk. obl.</u>	2162 milj.	
Valuuttavelat: ulk. kirj. vaiht., ulk. cl.,		
<u>ulkom. velka</u>		3974 milj.
Valuutta reservi (vajaus)	1812 milj.	
		=====

Esityksestä näemme, että Tanskan asema on arveluttavin. Siellä on täytyntäkin jatkaa säännöstelyä lihan ja maitotarvikkeiden alalla jatkuvasti, mitkä tuotteet ovat Tanskan pääasialliset vientitavarat.

Ruotsin ulkomaisesta luotonannosta on paljon kirjoiteltu ja monenlaisia huhuja on esiintynyt. Tästä luotonannosta mainittakoon eräitä numerotietoja. Pankkivaltuutetut ilmoittivat kirjelmässään kunninkaalle 17/10 1947, että myönnettyjä ulkomaisia luottoja oli 2,7 miljardia kruunua, mistä määrästä oli käytetty 1,6 miljardia kruunua, maksusopimuksiin perustuvia limiittejä oli ylitetty 300 miljoonalla kruunulla sopimusmaiden velaksi sekä vientiluottoja oli myönnetty 300 miljoonaa kruunua. Tähän summaan ei sisällynyt kuitenkaan kaikki ulkomaiset saatavat, kuten Suomen Valtion vekselit eikä kerääntyneitä puntasaatavia Isolta Britannialta. Nämä mukaanluettuna Ruotsin luotonanto oli noihin aikoihin n. 4 miljardia kruunua myönnettyinä luottoina. Lahjaluontoisen avustuksen suuruus on n. miljardi kruunua.

Luotonanto on sittemmin huomattavasti supistunut, ennenkaikkea takaisinmaksujen johdosta, joten pitkäaikaisten ulkomaisten lainojen määrä oli 2,2 miljardia kruunua 31/12 1948. Tästä määrästä oli käytetty n. 1,2 miljardia kruunua. Luotot jakaantuivat eri pohjoismaiden osalle näihin aikoihin seuraavasti:

Tanskan osuus oli 190 miljoonaa kruunua, mistä määrästä oli jäljellä n. 160 miljoonaa, eikä uutta luottoa ollut odotettavissa. Norjan osuus oli 223 miljoonaa kruunua, mistä määrästä 140 miljoonaa kruunua oli käyttämättä, sekä Suomen osuus n. 460 miljoonaa kruunua. Tämän lainan takaisin maksusta on keskusteltu kuluneen syksyn aikana.

Tutkiessani edelleen Pohjolan ulkomaankauppaa totesin vallitsevan joka ainoan maan kohdalla huomattavan tuontienemmyyden. Mainittakoon tästä seuraavia numeroita:

Ruotsi	kr. 963.000.000	Norja	Nkr. 1646.000.000
Tanska	Tkr. 694.000.000	Suomi	mk 9932.000.000
Islanti	Isl. kr. 61.000.000		

Dollareiksi muunnettuina tuontienemmyys oli kaikkiaan vuoden 1948 aikana § 825 miljoonaa.

Tämä ylimalkainen tarkastelu havainnollistuttaa minua suuresti ymmärtämään erinäisiä rahapoliittisia tekijöitä, mitkä vaikuttavat maan valuuttatilanteeseen.

Pohjoismaiden kohtalonyhteys nimenomaan taloudellisella alalla vaatii tervehtyäkseen yhtenäistä palkkapolitiikkaa, kiinteätä hin-

tatasoa, kotimarkkinain ja vientimarkkinain tasapainoa, tervettä, luonnollista, tuotannollista pääomansijoitusta, sijoitusta maalle luonnollisiin teollisuuksiin ja yhteisen kiinteän pohjan löytä- mistä Ruotsin ja Suomen yhteisten vientiartikkelien - puun ja paperin - markkinoimiseksi. Korkotason merkitystä maan valuutta- tilanteeseen ei myöskään ole aliarvioitava silloin, kun valuutta- tilanne paranee, rahamme arvo vakiintuu ja kapitaalisiiirtoja suu- remmassa laajuudessa sallitaan. Pohjoismaillahan on jo nyt keske- nään erikoiset kapitaalikompensatiotilit.

Valuuttaryhmä. (Valutagruppen)

Esimiehen apuna työskentelee n. viisi virkamiestä ja kolme kone- kirjoittajaa. Ryhmän työskentelyä seurassimme päivän, minkä kulses- sa en todellakaan viisastunut muuta kuin sen, ettei osaston toi- mintaa haluttu erikoisesti selostaa.

Ryhmä jakaantui kahtia, joista ^{toinen} ryhmä - kaksi virkailijaa ynnä konekirjoittaja - käsitteli vain Marshallohjelmaa ja toinen val- misteli maksusopimusneuvotteluja, otti tarvittaessa niihin osaa, piti yhteyttä Ruotsin ulkomaankaupan keskuselimiin, kuten Valuut- takonttoriin sekä ratkoi näiden asettamia ongelmia.

Marshallohjelma ei minua erikoisesti kiinnostanut, koskapa maamme on ohjelman ulkopuolella. Vain uteliaisuudesta poimin eräitä tietoja nähdäkseni, kuinka tämä "uusi eurooppalainen clearing" toimii. Ohjelman tarkoituksena on saattaa maksusopimuksiin perus- tuvat ja niiden avulla sekä vaikutuksesta syntyneet saldot liik- kuviksi. Pohjoismaille myönnettiin budjettivuonna 1948/49 seu- raavat dollarimäärät:

Tanskalle	110.000.000	dollaria
Norjalle	84.000.000	"
Islannille	11.000.000	"
Ruotsille	47.000.000	"

Osa tästä avusta on ehdollista ja jaetaan vain, jos vastaanottaja- maan asettaa oman maan rahassa valuuttaa toisen maan käytettäväksi

Tällaisia käyttöoikeuksia jaettiin seuraavasti:

Norja	luovuttaa	valuuttaansa	§ 16,5	edestä	ja saa	§ 48,3	milj.
Tanska	"	"	5,1	"	"	11,9	"
Ruotsi	"	"	34,8	"	"	9,8	"

Täytyy myöntää, että menetelmä on periaatteessa nerokas ja on helpottanut todellakin olennaisesti Euroopan markkinoita osaa ot- tavien maiden osalta. Nämä maat kykenevät näin vaihtamaan vien- nistä saatuja valuuttojaan dollareiksi suhteellisen helposti hädän tullen tietenkin määrättyissä rajoissa.

Toisen ryhmän asiat olivat mielenkiintoisempia oman pankkini kan-

nalta ja lyhyen vierailuni aikana koetin selvittää itselleni Riksbankenin käyttämät maksusopimusmuodot.

Ruotsilla on pääasiassa kahdenlaatuaisia maksusopimuksia, osaksi sellaisia, jotka perustuvat kaksitilijärjestelmään s.o. kaksi maata pitää tiliä toistensa valuutassa, myöntää luottoa määrättyyn rajaan saakka, antaa toisilleen kurssitakuun devalvoinnin varalta, osaksi sopimuksia vain Ruotsin kruunuissa tai toisen sopimusmaan valuutassa - yksitilijärjestelmä.

Kaksitilijärjestelmä on Ruotsilla mm. seuraavien maiden kanssa, nim. Brasilian, Colombian, Tanskan, Suomen (useita muita tilejä myös) Tsekkoslovakian, Ranskan, Alankomaiden, kanssa.

Yksitilijärjestelmä on Ruotsilla Argentiinan, Bulgarian, Chilen, Kreikan, Italian, Jugoslavian, Puolan, Rumanian, USSR:n, Espanjan, Turkin, Saksan, Unkarin, Uruguayin, Itävallan kanssa. Tili on kruunuissa Riksbankenissa. (Lorotili)

Yksitilijärjestelmä toisen sopimusmaan valuutassa toisessa sopimusmaassa - nostrotili. Tällaisia tilejä Ruotsilla on USA:n, Belgian, Kanadan ja Englannin kanssa. Sveitsin kanssa Ruotsilla on kaksitilijärjestelmää muistuttava sopimus.

Kaksitilijärjestelmissä Ruotsi yleensä hyväksyy maksun sopimusmaan valuutassa määrättyyn rajaan asti ja muita valuuttoja määrättyyn enimmäismäärään. Näiden rajojen ylityksiä on tapahtunut verrattain paljon aikaisemmin, mutta sitä mukaan kuin talouselämä on vilkastunut ja tuonnin ohjaamista varten luodut virastot ovat kehittyneet tehtävänsä tasalle on limiittien ylitys vähentynyt. Uusissa sopimuksissa Ruotsi pyrkii siirtymään yleiskruunutilijärjestelmään (allmänt kronkonto - yksitilijärjestelmä kruunuissa) mikäli mahdollista. Tämä onkin helppoa yleensä pehmeämpivaluuttaisiin maihin nähden.

Eräänlaisena saldojen tasoituskeinona käytetään vielä niin kutsuttuja multilateraalisia automaattisia kompensatioita.

Nämä kompensatiot perustuvat ilmoituksiin, joita eri keskuspankit jättävät sähköteitse kuukauden lopussa Kansainväliselle Maailmanpankille Baseliin saatavistaan ja veloistaan. Kysymyksessä on tietenkin määrättyjen maiden välinen sopimus ja halu järjestellä velkasaldoja keskenään estääkseen kulta- tai dollarisiirtoja siinä tapauksessa, että maksulimiitti on saavutettu. Eräs välitön etu voidaan helposti todeta sen johdosta, että sopimuksen mukaan kulta- tai dollarisiirtoja ei vaadita ennekuin kuukausitasoitus on tapahtunut. Pulassa oleva maa saa automaattisesti lyhytaikaista luottoa. Tätä menettelyä muistuttava multilateraalinen sopimus on tehty USSR:n, Puolan,

Tsekkoslovakian ja Suomen kesken.

Lopuksi esitän eräitä vertailuja Argentiinan ja Ruotsin sekä Ruotsin ja Suomen välisen sopimuksen perusteella.

Kummankin maan kanssa on Ruotsilla n.s. yleinen kruunutili, joka on päätili kaupallisessa mielessä. Suomen kanssa Ruotsilla lisäksi m.m. seuraavat tilit, nimittäin sulkutilit, kotimaanmarkkatilit, matkamarkkatilit, painotuotteiden tilit. Lisäksi on määrättyillä toiminimillä, joita on 35 kappaletta, oikeus pitää omia kruunutiliä ruotsalaisessa valuuttapankissa.

Argentiinan kanssa on Ruotsilla ainoastaan sulkutilejä, sillä aikaisemmin voimassa olleita tilejä saadaan käyttää vain maksuihin Ruotsissa tai siirtää argentiinalaisen pankin erikoistilille ruotsalaisessa valuuttapankissa.

Saatavat Argentiinasta, jotka ovat langenneet ennen uuden sopimuksen voimaantuloa, ^{on} maksettava yleensä punnissa tai dollareissa, vaikka kruunusuorituksesta olisi alunperin sovittu. Valuuttakonttori käsittää tällaiset tapukset. Aikaisemmin syntyneet velat Argentiinalle koetetaan kyllä suorittaa tuontilisenssin edellyttämällä tavalla.

Kruunusaatatavat Suomesta on suurelta osalta maksettu sulkumarkkatileille. Inflaation aiheuttama tappio tuntuu kirvelevän melkoisesti ruotsalaisia, eikä ihmekään.

Remburssit avataan kruunuissa Argentiinan ja Ruotsin sekä Suomen ja Ruotsin välisessä kaupankäynnissä yleensä. Näihin liittyvät kulunsa, kuten rahdit j.n.e. Ruotsi suorittaa yleensä myös kruunuissa, ellei Valuuttakonttori tai Liikennekommissio ole määrännyt maksua jollakin muulla tavalla.

Maksusuhteet Ruotsin ja Argentiinan välillä perustuvat valtaosaltaan kaupallisiin suorituksiin, jota vastoin Ruotsin ja Suomen väliset maksusuhteet perustuvat nykyisin suurelta osalta myös pääomaluontoisiin velvoituksiin.

Ruotsiin ja Ruotsista voidaan siirtää kruunuyleistilin kautta kuponkimaksuja ja muuta pääomantuottoa, ei kuitenkaan sotarikollisille, Tällaisiksi katsotaan juriidiset henkilöt, joista sotarikolliset ^{ovat} omistaneet vähintään 50 %.

Valuuttakonttori on lisäksi antanut seuraavat erikoiset kurssiohjeet koskien Ruotsin ja Argentiinan välisiä maksusuorituksia.

A.1) Dollareissa määrättyt ^{on} maksut Argentiinaan maksettava Riksbankenin määräämän dollarin keskikurssin mukaan maksupäivänä.

Maksut Argentiinasta laskettava Riksbankenin määräämän dollarin keskikurssin mukaan sinä päivänä, jolloin tullikäsittely tapahtuu Argentiinassa.

2) Muut kuin tavaramaksut suoritetaan maksupäivän keskikurssiin.

B. Muussa kuin dollarivaluutassa määrätty määrät.

1) Tavaramaksut lasketaan keskikurssiin, kuten edellä, Valuuttakonttori huomauttaa, että dollari noterataan Argentiinassa virallisesti eri kursseihin riippuen siitä, minkä tavaralajin viennistä tai tuonnista on kysymys. Ruotsalaisia viejiä ja tuojia kehoitetaan ottamaan tämä huomioon sopimuksia laatiessaan.

2) Muille maksuille maksupäivän keskikurssi.

Argentiinan valuuttatilanteen seuraamiseksi Valuuttakonttori määrää edelleen, että valuuttapankkien on ilmoitettava viikon viimeisenä pankkipäivänä valuuttaryhmälle seuraavat tiedot koskien argentiinalaisia erikoistilejä:

- a) kreditsaldo
- b) "credit lines" sopimuksen perusteella toimitetut ulosmaksut, joiden kate ei vielä ole saapunut Argentiinasta.
- c) nettotulos edellisistä kohdista

Vielä on olemassa erikoiskurssi ennen sopimuksen voimaan tuloa langettaville saataville.

Valuuttakonttorin yksityiskohtaiset ohjeet osoittavat, että kaupankäynti Argentiinan kanssa ilmeisesti tapahtuu varsin kapein voittomarginaalein, koskapa kursseihin on kiinnitetty erikoista huomiota.

kysymyksessä kr. 2.000,-. Anojan tuli olla Ruotsin kansalainen, avioliittoon aikova (kuulutus haettu) ja anomuskaavakkeella piti anojan esittää luettelo ostettavista tavaroista. On luonnollista, ettei lainan antamisen jälkeen kyetty tarkistamaan k.o. tavaroiden ostoa eikä sitä tehtykään kuin poikkeustapauksessa. Alaikäisiltä vaadittiin holhoojien suostumus. Puhtaasti sosiaaliselta kannalta asiaa tarkastellen tuollaisen lainan arvo on varmaan erittäin suuri jo pelkästään säästäväisyyden kannustajana. Se tarjoaa monia erinomaisia lähtökohtia säästäväisyyspropagandalle. Tätä rahapoliittista näkökohtaa ei Riksbanken suinkaan ollut jättänyt huomioimatta ryhtyessään suosimaan lainoja nuorisolle.

Toinen erikoisesti varttuneelle nuorisolle omistettu laina on valtion takuulla. Tällaisen lainan saa jokainen yliopistollisen loppututkinnon suorittanut. Ja suuri on se nuorten miesten ja naisten joukko, joka tämän lainan turvin on rohkeasti ja ahkerasti yrittäen hankkinut itselleen varakkuutta ja hyvinvointia. Tällaisen lainan määrä voi riippuen loppututkinnosta olla parikymmentätuhatta kruunua. Jos hakijalla ei ole lainoja tätä lainaa hakiessaan, ei lainaa myönnetä. Lainamuodon tarkoituksena on auttaa lainavaroilla eteenpäin pyrkinyttä maksamaan entisiä lainojaan. Hän ei saa rahaa haltuunsa, vaan myönnetyllä lainalla lyhennetään hänen aikaisempia velkojaan tai maksetaan ne kokonaan. Kysymyksessä on siis rahapoliittinen apu ja kasvatuskeino. Laina-anomusten ja myönnettyjen lainojen tilitys tapahtuu pankkiteknillisesti erittäin sujuvasti. Laina-asiakirjat ja tilikortit ovat erikoisesti rakennetuissa kaapeissa. Lainansaajien nimet ovat erikoisissa korttitelineissä helposti löydettävissä. Kussakin kortissa on lainalle ominainen väritunnus, samoin tunnus sukupuolesta. Osasto oli erittäin mielenkiintoinen vaihtelevine tapauksineen ja liikuttavine yksityiskohtineen.

Eräs antolainauksen muoto - rediskonttaus, joka meillä on ollut kuluneina vuosina ajoittain varsin vilkasta, oli Riksbankenissa hyvin vähäistä. Liikepankit lienevät olleet varsin likviidejä. Rediskonttauksesta oli kuitenkin annettu varsin yksityiskohtaisia ohjeita. Vekseleitä keskuspankille jätettäessä ja niitä takaisinlunastettaessa pankin oli täytettävä erikoinen kaavake kolmena kappaleena. Lomakkeeseen oli merkittävä vekseliä jättävän pankin oma numero, määrä, maksupaikka ja lankeamispäivä. Paikallisissa vekseleissä lunastuksen tuli tapahtua viimeistään päivää ennen lankeamispäivää sekä muissa vekseleissä kymmenen päivää ennen. Pankki sai lunastaa tietenkin vekselin aikaisemminkin, mutta

korkoa laskettiin vähintään kahdeksalta päivältä. Liikepankki sai merkitä samaan luetteloon ainoastaan paikallisia tai eripaikkaisia vekseleitä samoin kuin sellaisia, joissa oli sama korkoprosentti. Vekselien siirtojen tuli olla avoimia. Rediskonttausta suorittava pankki sai Riksbankenilta kappaleen edellä mainitusta luettelosta, mihin oli merkitty, että pankin tiliä oli hyvitetty Riksbankenissa vekselien yhteismäärällä huomioonottaen yhden prosentin vähennys. Kuukauden vaihteessa pankki saa ilmoituksen edellä mainitun prosentin pidätyksestä sekä keskuspankin hyväksi todella laskettavan koron erosta. Jos pidätyks on ollut liian suuri, suoritetaan liika takaisin pankin shekkitulille. Menettelyn avulla Riksbanken koettaa välttää töiden ruuhkautumista.

Kassatoimisto. (Kassaexpedition)

Osaston esimies, herra Ericsson, lempinimeltään Lille Erik, oli hyväntahtoisesti myhäilevä herra, joka ei suvainnut muita lyhytkasvuisia toimistossaan alaisenaan, koska näiltä puuttui kunnioitus yleisön^{edessä}. Näin kerrottiin Lille Erikin kerran lausuneen.

Kaikesta huolimatta hänen toimistossaan laskut luistivat ilmiömäisen nopeasti. Pääkasöörin apuna oli kaksi herraa, joista toinen oli vikkelä kuin elohopea ja varma setelipunttien käsittelyssä ja laskelmissaan. Näillä oli hallussaan päivän kassa 30.000.000 kruunua, josta he päivän alkaessa luovuttivat seteleitä vaihtokassoihin ja pankkitoimiston kassoihin, joissa asiakkaat asioitsivat. Vaihtokassoja oli kaksi ja kassoja pankkisalissa kolme. Kaikkia kassoja hoitivat miesvirkailijat.

Yksi kassoista kokoosi yksityispankkien postivekselit ja shekit sekä toimitti ne pankkien väliseen clearingiin, mikä suoritettiin viimeisessä kerroksessa sijaitsevassa huoneessa. Yksityispankkien - pankkeja oli kolmetoista - vahtimestarit toivat sinne oman pankkinsa lunastamat toisten pankkien shekit ja postivekselit omissa kuorissaan. Kuoret otti vastaan kaksi keski-ikäistä naishenkilöä ja toimitusta valvoi miesvirkailija, joka tarkasti laskut ja laati Riksbankenin clearingilmoitukset yksityispankeille. Kuorien järjestely tapahtui erikoisessa lokerokaapissa, missä kullakin pankilla oli oma lokeronsa. Tämä pankkien clearing suoritettiin 15 - 20 minuutissa.

Pankkitoimiston kassat palauttivat sulkemisensa jälkeen klo 15 rahavaransa pääkassaan ja klo 16 oli pääkassa suorittanut kontrollin ja sulkenut ovensa. Mikäli tämän kassan varat ylittävät

sovitun enimmäismäärän, toimitetaan liika setelimäärä seuraavana päivänä holviosastolle. Osaston yhteydessä tapahtuu niiden setelien lasku, jotka saapuvat Setelikonttorista. Lasku tapahtuu peukalomenetelmää hyväksikäyttäen. Metallirahojen lasku tapahtuu koneellisesti ja tarkistus punnitsemalla vaihtokassojen viereisessä huoneessa. Rahojen kulumisen aiheuttama painonvähennys huomioidaan tietenkin tarvittaessa.

Setelien lähetys konttoreihin suoritetaan pääkassasta erikoisissa sinetöidyssä puulaatikoissa konttoreiden lähettämien pyyntöjen mukaan. Suuremmille konttoreille lähetetään seteleitä kerran kuussa. Kassanhoitajat suorittavat setelien laskun usein punteittain. Saadut luvut muunnetaan kruunuiksi.

Riksbanken lunastaa kaikki joskus liikkeelle laskemansa setelit. Erään tällaisen pankin lunastaman jo v. 1838 liikkeelle lasketun kahdeksan shillingin rahan saimme kukin vaihtovirkailijoista lunastaa pankilta 25 äyrillä.

Holviosasto. (Valvsavdelningen)

Osaston päällikkönä on herra Törnebohm. Se jakaantuu talletustoi-
mistoon ja setelikonttoriin. Näiden vastaavat esimiehet ovat her-
rat Fredriksson ja Magnusson.

Talletustoitisto. (Depositaexpedition)

Toimiston yhteydessä on kaksi ryhmää holveja, joista toisessa on talletettuina etupäässä arvopapereita toisessa pankin seteliä, hopeat sekä kullat ja kutsutaan tätä jälkimmäistä ryhmää Suureksi holviksi. Arvopaperiholvin yhteydessä säilytetään kuninkaan kruunua ja valtikkaa sekä muitakin kuningasperheen kalleuksia. Valtio-
päivien avauksen^{11/1} yhteydessä näytetään näitä yleisölle. Näiden aarteiden näyttäminen on määrätty oikein laissa. Arvopaperiholvis-
sa säilytettyjen arvopaperien valtaosan muodostavat kotimaiset ja ulkomaiset obligatiot sekä näiden kupongit. Siellä säilytetään myös Riksgäldskontoretin antamat velkasitoumukset. Vierailumme aikana ihmettelimme m.m. vekseliä, jossa oli seuraava teksti:
" At innehavaren av denna växel betalar Riksgäldkontoret den 11 Januari 1950 kronor 100.000.000." Alla oli päiväys ja kolme nimeä. Arvopaperiholvissa oli myös kone kuponkien leikkausta varten. Holvissa olevat kaapit oli konstruoitu niin, että esim. sotatilan sattua kaikki kaapit voidaan kätevästi purkaa ja holvit tyhjennetään kahdessakymmenessä minuutissa - keuhuttiin.

Suuri holvi sijaitsi kolmen lukon takana ja oven aukaisemiseen tarvittiin kolme kassanhoitajaa, joista yksi oli nainen. Vara-avaimet

säilytettiin tarkastusosastolla ja näiden kassanhoitajien hallussa oli vara-avain jaostopäällikön kaappiin m.m.

Kotimaista teollisuutta ja lääketieteellisiin tarkoituksiin myytävää kultaa säilytettiin tämän suuren holvin viereisessä pikku holvissa, minne pääsy vain oli mainituilla kassanhoitajilla. Täällä oli kultatankoja muutamista kymmenistä grammoista aina 12 kilon painoisiin asti.

Setelipunnit säilytettiin yleensä metallikaapeissa setelien kokoon sopivissa erikoisesti rakennetuissa metallilaatikoissa suorina. Kun setelien eri valöörien koot oli saatu toisistaan puolittamalla, oli varsin helppoa pienen tottumuksen jälkeen pelkällä silämäyksellä laskea laatikon sisältö ja se kävi päinsä senkin vuoksi että laatikko ei ollut umpinainen, vaan koottu metallilistoista. Hopea- ja kultarahat säilytettiin kangaspusseissa, jotka oli om^{siten} meltu, /että pussit voitiin latoa päällekkäin kuin setelit ikään. Tätä nerokkuutta ihaili tanskalainen herra Secker kovasti, sillä heillä säilytettiin metallirahat pyöreissä pusseissa ja pystyssä. Sellainen kova- ja paperiraha sekä yleensä sellainen kapitaali, jota tarvittiin vain poikkeustapauksissa, säilytettiin holvin osassa, joka oli muusta holvista erotettu rauta-aidalla ja veräjät sinne oli suljettu tarkastajaosaston virkailijan sinetillä. Tätä osaa ei edes aina holvien tarkastuksessa laskettu. Ainoastaan sinetit tarkastettiin. Setelit saapuivat suureen holviin suoraan Setelikonttorista ja metallirahat Det Kungliga ~~Mj~~estetets Myntverkistä.

Setelikonttori.

Käydessämme setelikonttorissa siellä paraikaa leikattiin viiden kruunun arkkeja, niputettiin setelit ja sijoitettiin holviin, senjälkeen kun asianmukaiset tarkastuslaskut oli suoritettu. Setelikonttori toimii tarkastuslaitoksena sekä paperitehtaan että setelipainon kuin myös Riksbankenin sekä setelipainon välillä. Sen setelipainolle luovuttamat arkit lasketaan ja samoin lasketaan setelipainon takaisin luovuttamat arkit. Jokaisesta rikkoutuneesta tai muuten epäonnistuneesta arkista on annettava tarkka selvitys setelikonttorille.

Konttorikeskus. (Kontorscentral)

Osastopäällikkönä on herra Lönnqvist, nuorekas, erittäin miellyttävä mies, joka Suomessa äskettäin käyneenä tunsu suurta mielenkiintoa maattamme kohtaan. Tämä osasto käsitti kolme huonetta, nim. osastopäällikön huoneen, konekirjoittajien huoneen ja huoneen, jossa civilekonom Lemne käsitteli lainoja ja kaksi muuta her-

raa arvopaperipörssin tapahtumia. Osasto lienee pienin Riksbankenin osastoista. Mutta kun ottaa huomioon, että Konttorikeskuksen alaisena ja eräänlaisena työnantajana toimi 25 haarakonttoria, ei osaston merkitys suinkaan ollut vähäinen, päinvastoin. Konttori/^{keskus}ön välittävä elin valtuutettujen, johtokunnan, eri pääkonttorin osastojen ja haarakonttorien välillä. Asiat, joista haarakonttorit eivät yksin voi päättää, lähetetään Konttorikeskukseen ja osastopäällikkö esittää nämä asiat johtokunnalle. Konttorikeskus seuraa haarakonttorien työskentelyä, valvoo näiden luotonantoa, saattaa konttorien henkilökuntaa koskevia tietoja henkilökunnan huoltokonttorin tietoon, hoitaa kaiken päivittäisen kirjeenvaihdon haarakonttorien kanssa ja liittää kirjanpidolliset tehtävät keskuskirjanpitoon.

Näitä asioita valaisevat lomakkeet liitesarjassa **I.** Lomake Bl. 393 on haarakonttorin ja pääkonttorin käyttämä eräänlainen lähete-kirjelmä, lomakkeella Rot. 1424 ilmoitetaan matkalla olevat varat, lomakkeella Bl. 398 haarakonttori ilmoittaa tili asemansa pääkonttorin suhteen sekä liitteet. Koode on laadittu konttorityön jouduttamiseksi. Lomakkeella Bl. 413 ilmoittaa pääkonttori tili asemansa haarakonttoriin nähden sekä liitteet. Näistä lähetetään kappaleet keskuskirjanpitoon.

Kaupallisia luottoasioita hoitaa herra Lemne ja hänen opastuksellaan tutkin eräitä juuri käsillä olevia tilinpäätöksiä. Johtokunnalle laadittavia luottoanomukseen liitettäviä asiantuntijalausuntoja varten hänen on varsin perusteellisesti perehdyttävä luottoa anovien liikkeitten tili asemaan ja kyettävä löytämään sieltä mahdolliset liikkeen tekemät taloudellisen tilansa sievistelyt.

Päivän aikana ehdin jo toteamaan jo eräitä tällaisia sievistelyjä ja panin merkille, kuinka matala korkokanta ja suhteellisen helpous saada lainaa verotuksen pelosta huolimatta ovat omiaan houkuttelemaan liikkeitä yliarvioimaan taloudellisia mahdollisuuksiin. Kaikki näkemäni tilinpäätökset ja lausunnot oli laadittu erittäin taitavan kirjanpitotaitelijan toimesta ilmeisesti.

Täällä seurataan myös kiinteästi pörssinoteerattujen osakkeiden ja obligatioiden kurssseja sekä suunnitellaan obligatioiden ostot ja myynnit Riksbankenin lukuun huomioonottaen tällöin mahdolliset vaikutukset liikkeessä olevaan setelistöön ja yleiseen korkotasoon. Osasto on siis myös luonteeltaan rahapoliittinen.

Haarakonttorit.

Haarakonttorien työskentelyyn tutustuimme Upsalassa ja Göteborgissa, mistä viimeksimainitusta herrat Secker ja Hovda matkustivat

kotiinsa.

Göteborgin konttori on konttoreista uudenaikaisin.

Konttorin johtokunnan muodostavat pankinjohtajat Edvin Arnulf-Olsson Erik Henrikson, Gunnar Larsson puheenjohtajanaan Arvid Ståhl-Vakinainen Konttorihenkilökunta on n. 20 henkeä.

Konttorin varsinaisena tehtävänä on talouselämän rahoittaminen toimittamalla seteleitä sekä luottoja. Setelien toimitus oli varsin vilkasta, sillä konttorin huollettavana oli varsin laaja ja väkirikas alue. Tarkistuslaskennan suorittaminen vaatikin toistakymmentä tilapäistä apulaista.

Kodinperustamislainat ja luottolainat aiheuttivat myös konttorille erittäin paljon puuhua. Maksamatta jätettyjä lainoja hoiti naisyhtymä.

Ulkomaanasioitakin oli konttorilla melkoisesti. Mainittakoon vain ulkomaisten setelien lunastus, maksut ulkomaille ja ulkomailta. Kotimaista maksuliikennettä konttori hoiti vielä huolehtimalla paikallisesta pankkien välisestä clearingistä.

Erikoisen unohtumattoman elämyksen saimme kokea käydessämme katso-
massa Götatelakoita ja Volvotehtaita.

OSASTOT JA LAITOKSET, jotka toimivat pankkivaltuusmiesten alaisina.

Tarkastusosasto .(Revisionsavdelning).

Osastopäällikkö on herra Wennerholm ja osasto jakaantuu tarkastuskonttoriin ja setelienhävittämisosastoon. Näiden esimiehet ovat herrat Wennerholm ja Lundblad.

Tarkastuskonttori. (Revisionskontor)

Konttorin ohjeet on määritelty pankkivaltuusmiesten protokollassa 1/6 1946.

Osasto tarkistaa Riksbankenin toimintaa ja valvoo siten pankin varoja ja velkoja, tuloja sekä menoja.

Varoista mainittakoon:

kassavarat	muut ulkomaiset saatavat
postisiirto	Ruotsin valtion vekselit
kultavarat	kotimaiset vekselit
ulkomaiset valtiopaperit	hypoteekkilainat
ulkomaiset vekselit	shekkiluotot
saatavat ulkomaisilta	kuoletuslainat
pankeilta	

Tarkistus suoritetaan inventeerauksen ja tilien tarkistuksen avulla etupäässä.

Veloista mainittakoon:

setelit	ottolainaus
postivekselit	velat ulkomaisille pankeille

Tarkistus suoritetaan tilien muodollisen ja asiallisen tarkistuksen avulla sekä tarkistamalla tuloja ja menoja. Niinpä konttori tarkistaa päivittäin viennit asianmukaisiin tositteisiin, jolloin tarkistetaan myös, että kirjaus on tapahtunut oikealle tilille. Siirrot päiväkirjasta pääkirjaan tarkistetaan ja valvotaan, että siirrot ovat tapahtuneet oikeille tileille ja että päinvastaisia vientejä ei ole tapahtunut, että määrät ovat oikeat samoin päivämäärät. Pääkirjan tilien tarkistuslaskenta suoritetaan vuoden lopussa. Tilinpäätös tarkistetaan.

Riksbankenin tulojen ja menojen tarkistuksessa huomioidaan erittäin seuraavia eritä, kuten valtiopaperien ja obligatioiden korkoja, palkkioita, talletustilien korkoja. Tämän lisäksi konttori valvoo antolainausliikettä pankin haltuun uskotuista varoista ja rahastoista. Tällaisia rahastoja, jotka ovat tarkoitettu sosiaalisia ja taloudellista hätää lieventämään, ovat m.m. kodinperustamisrahasto, viljaluottorahasto, suojuhuone -

rahasto ja pien- ja käsityöllisyysrahasto.

Haarakonttorien tarkastusta varten valitsee konttori erikoisia matkatarkastajia, jotka ajoittain suorittavat kiertäviä tarkastusmatkoja. Jokainen konttori tarkistetaan kerran vuodessa.

Tämän lisäksi toimeenpannaan erikoisia kassatarkastuksia, mitkä tietenkin suoritetaan edeltä käsin ilmoittamatta.

Matkatarkastajan palkkio on Göteborgiin ja Malmöön tehdystä matkasta kr. 200,-, muutoin 100 kr.

Tumban paperitehtaan tarkistus suoritetaan joka kuukausi, Konttori tarkistaa liikekirjanpidon, valvoo, että viimeksi kuluksen kuukauden tositteet verrataan päiväkirjaan, minkä jälkeen päiväkirja lasketaan yhteen. Tositteiden tarkastus suoritetaan myöhemmin kuukauden kuluessa. Vuotuisen tilinpäätöksen jälkeen suoritetaan täydellinen tarkastus.

Setelipainon tarkastus tapahtuu suunnilleen vastaavasti.

Kotimaisten asioiden tarkistusta suorittaa esimiehen apuna kolme miestä sekä yksi naishenkilö. Lisätyövoimana on pari konekirjoittajaa.

Ulkomaan asioiden tarkistus kohdistuu erikoisesti loro- ja nostrotileihin sekä remburssi- ja perittävätehtäviin.

Kutakin asiaryhmää hoitaa yksi virkamies tavallisesti ja on heillä apunaan konekirjoittaja joskus parikin.

Ryhmä on muodostettu aivan äskettäin ja sen toiminnasta on saatu erittäin hyviä kokemuksia.

Kaikki valuuttakaupat tarkistetaan arbitraashiosaston laatiman raportin mukaan vertaamalla kirjanpitotositteet sekä sähke- ja kirjekopiot mainittuun listaan. Tarvittaessa tarkastaja käy läpi kirjeenvaihtoaakin päästäkseen perille koko liiketapahtumasta.

Ryhmä suorittaa myös ulkomaisten luottojen korkojen tarkistuksen, kuten esim Ruotsille myönnetyn Sveitsin frangilainan korot. Tällainen tarkastus oli sekä aritmeettinen että lainasopimukseen perustuva. Mainitun lainan vuotuinen korkokanta oli 2. Lainoista pidetään erääntymiskirjaa.

Nostrotilien konttokuranttien tarkistus on määrätyn henkilön huolena.

Remburssin ja perittävien tarkistus suoritetaan päivittäin remburssianomusten ja kirjeitten ynnä kirjanpitotositteiden avulla. Kaikki ehdot tarkistetaan, myös remburssiprovisiot ja

kulut. Avausmäärä ja kulut rembursseista merkitään erikoiselle kortille, samoin käyttö.

Perittävät tarkistetaan vastaavasti ja kopiot säilytetään sekä huolehditaan, että perittävä summa tulee pankkiin. Tämä koskee sekä tuonti että vientiperittävää.

Asetetut shekit (esim. vientiremburssista maksu viejälle) tarkistetaan ja kopiot aviista säilytetään, kunnes shekki on lunnastettu. Veloitetaan heti lorotiliä tai nostrotiliä vastatiliä.

Setelien hävittämisosasto.

Setelien polton suorittaa vahtimestari ja sitä valvoo kamreeri. Poltto suoritetaan kahdessa uunissa, joiden koko on n. 1,70 (korkeus) x 1 metri (läpimitta). Uunit kuumennetaan sähköllä varsin korkeaan kuumuuteen. Lämpö nousee nopeasti ja se voidaan helposti säännöstellä halutulla tavalla. Uunit on rakennettu juuri nimenomaan setelienpolttoa silmälläpitäen.

Poltettaviksi tuomitut setelit rei'itetään, sen jälkeen ne laske-
taan tiettenkin vain yhteen kertaan ja työnnetään n. kuudenkym-
menen senttimetrin mittaisen rautapuikon avulla uunin valkoheh-
kouseen kasaan.

Päivän polttoennätys oli ihmeteltävän suuri, kun ottaa huomioon, että vain kaksi uunia oli olemassa.

10000 kruunun suuruisia seteleitä ei ole toistaiseksi lainkaan poltettu, sillä niitä ei käytetä juuri muuten kuin pankkien välisessä liikenteessä. Niitä on painettu vain kerran, nimittäin vuonna 1939. Nämä arvonsa puolesta kunnioitusta herättävät setelit säästävät huomattavasti työtä sekä kassoissa että holveissa ja tiettenkin poltto-osastollakin.

Valuuttakonttori. (Valutakontoret)

Valuuttakonttori on Riksbankenin elin, jonka harteilla lepää koko valuutansäännöstely. Tämän säännöstelyn perusteet on määritellyt Hänen Kuninkaallisen Majesteettinsa valuuttamääräyksellä helmikuun 25 päivästä 1940. Tätä määräystä on muutettu asetuksilla vuosina 1940, 1941, 1944, 1945, 1949.

Konttori on jaettu tiedonanto- ja lisenssiasastoon, tarkastusosastoon ja tilastoon.

Valuutansäännöstelymääräykseen nojaten konttori määrää, missä laajuudessa ja millä ehdoilla ulkomaisia maksuvälineitä ja saatavia sekä velkoja voidaan hankkia sekä järjestellä. Määräykset antaa konttori erikoisilla kiertokirjeillä valuuttapankeille sekä julkisilla kuulutuksilla. Kiertokirjeet valuuttapankeille ovat suurelta osalta luottamuksellisia. Pankkivirkailijat veloitetaan huolellisesti säilyttämään heille jaetut kiertokirjeet eivätkä he saa luovuttaa niitä sivullisille. Jokaisella vakinaisella Riksbankenin virkailijalla sekä kullakin valuuttapankilla on kiertokirjeet tavallisesti koottuina kahteen rengaskirjeeseen, joista toinen sisältää maksusopimuksia käsittelevät ohjeet sekä toinen sisältäen yleiset ohjeet. Näissä ohjeissa mainituilla tavalla on virkailija oikeutettu hoitamaan asian, olipa kysymys millainen tahansa. Ellei kiertokirjeessä ole tarvittavaa ohjetta, on asia valuuttakonttorin ratkaistava. Menettely helpottaa luonnollisestikin suuresti ulkomaan osaston päällikköä ja kamreereja, koska toimistovirkailija voi käsitellä itsenäisesti varsin monenkaltaisia asioita erinomaisten ohjeiden avulla. Maksusopimuksia selvittelevä kirja käsittää kaikki maat, joiden kanssa Ruotsilla on maksusopimus tai yleensä valuuttatilejä ja niihin perustuvia veloituksia.

Yleisistä ohjeista mainittakoon seuraavat asiaryhmät janiitä käsittelevät ohjeitten nimikkeet:

Vienti- ja tuontikielto luetteloiheen/Tilit	
Lomakkeet	Yleinen tili
Yleisiä valuuttamääräyksiä	Tilit transitokauppaa varten
Tuontia koskevia erikoismääräyksiä	n.s. S-tilit
Tuonti Marshallohjelman puitteissa	Ruotsin lähetystön ja konsulaattihenkilökunnan tilit
Tuonti kovavalmuuttaisista maista	Tilit, jotka kuuluvat ruotsalaisille n.s. sulkumaissa
Ulkomaiset valuuttamaksut Ruotsiin	Matkavaluutta
Rahtimaksut	Dollarisetelit määrättyihin maihin
Tarkastustoiminta	Matkavaluutta emigranteille
Luotot Ulkomaille	Matkavaluutta Rederi Ab Svenska Lloyd'in laivoilla
Arpajaisvoitot	
Vakuutusmaksut	
Ilmoitusvelvoll-koskien ulkomaisia saatavia	

Merimiesansiot
Laivakassat
Terminikaupat
Arvopaperit
Ruotsalaisten arvopapereiden
tuotto
Ulkomaalaisten obligatioiden
kuoletus ja lunastus

Matkavaluutan jako matkustaville
Belgiaan, Ranskaan, miehitysvyök-
keille Saksaan, Italiaan, Alanko-
maihin, Puolaan, Sveitsiin, Suur-
Britanniaan, Tsekkoslovakiaan jne.
Ulkomaiset setelit ja vaihtorahat

Tunsin melkein päteyttä ruotsalaisia virkatovereita kohtaan, jotka saivat ammentaa tietoja näin erinomaisista kirjoista. Kirjoitusten tyyli oli hyvää, ja ne oli laatinut etupäässä herrä Lindholm eri osastopäälliköiden avustuksella. Niissä on Ruotsilla erinomaiset muistiinpanot vastaisten ahtaiden aikojen varalle. Omituista kyllä eivät läheskään kaikki Riksbankenin virkailijat olleet lukekeneet kirjojaan, koskapa ihmettelivät, miksi minä vaivaudun lukemaan niin ikäviä kirjoja. Minusta ne eivät todellakaan olleet ikävi päinvastoin mitä elävintä elämää käsitteleviä.

Valuutansäännöstely Ruotsissa niin kuin muuallakin perustuu käytännössä mitä erilaatuisimpiin lomakkeisiin. Lomakkeet suunnittelee tilasto-osasto, ja ne painetaan kait osittain setelipainossa.

Käytettävät leimasimet suunnitellaan myös täällä etupäässä.

Yleisenä ohjeena lomakkeiden käytössä on selvyuden periaate niin anojan kuin hyväksyjän taholta. Liitesarjassa II on eräitä lomakkeita. Käytännössä ovat seuraavat:

A Lisenansianomus	H Valtakirja oikeudesta merkitä
B Myynti-ilmoitus	alle osto- ja myynti-ilmoituksia
C Ostoilmoitus	I Lisenssi valuutan maastaviemisek-
D Ostoilmoitus matkavaluutta varten	si
E Myynti-ilmoitus matkavaluutta varten	K Talletuskuitti
F Todistus maahantuoduista maksuvälineistä	L Selvitys valuutan maahan tuonnista
G Ilmoitus koskien postimaksua ulkomailta	M Selvitys valuutan maasta viennistä
	T Ilmoitus valuutoista

Nämä ovat lomakkeiden päälaajat ja ryhmät. Alaryhmiä saattaa esiintyä useita. Lomakkeiden käyttötarkoitus ilmenee suurin piirtein edellä olevasta. Joku sana kuitenkin lienee paikallaan lomakkeista A ja C.

Lomaketta A käytetään silloin, kun halutaan anoa erikoisvapautusta jostakin valuuttamääräyksestä koskien kuitenkin etupäässä valuuttajen maasta vientiä ja tuontia. Mikäli asia koskee tavallista ostoa tai myyntiä, käytetään lomakkeita C ja E. Esim. shekkien lähettämiseksi postitse ulkomaille on tavallisesti A lomaketta käytettävä lupaa anottaessa. Valuuttapankin tulee lähettää ainoastaan lomakkeet P ja L Valuuttakonttorille. Konttori palauttaa L kappaleen päätöksellään varustettuna.

C-lomaketta käytetään maksuja ulkomaille anottaessa. Maksun laatu ja perustelu on tarkaan esitettävä. Jos asia koskee tavarantuontia (remburssi tai etumaksu), on tarkoin ilmoitettava paljous, hinta ainakin osapuulleen ja tuontilisenssin numero, milloin sellainen vaaditaan sekä kuljetusluvan päiväys ja numero. Tuontilisenssiä ei vaadita, kun kysymyksessä on painotuotteet. Ostoilmoituksessa on ilmoitettava sama nimike kuin tuontiluvassa. Jos ostoilmoitusta seuraa liitteenä lasku tai todistettu laskujäljennös konttorin omaa käyttöä varten sisältäen ilmoituksen tavaralajista, paljoudesta ja hinnasta, ei näitä tietoja tarvitse ilmoittaa ostoilmoituksessa. Paljoutta ei saa ilmoittaa laatikoissa, säkeissä j.n.e., vaan sen sijaan on ilmoitettava tarkka tavaran paino tai tilavuus. Jos kuljetuslupa on olemassa, on samaa yksikköä käytettävä. Kun ostoilmoituksia koskien tavarantuontia lähetetään konttorin tutkittavaksi, on ilmoitettava tiedot paljoudesta, laadusta ja hinnasta, että konttori voisi verrata ostettavan tavaran hintaa käypiin markkinahintoihin. Ostoilmoitus on ilmoitettava seuraavissa tapauksissa myös, vaikka kysymyksessä ei ole valuutanosto kruunu- ja vastaan:

a) Kun maan rahaa maksetaan vapaalle tilille.

Se pankki, joka vastaanottaa maksun, vastaa siitä, että kysymyksessä on sallittu liiketapahtuma ja on velvollinen vaatimaan ostoilmoituksen asianmukaisesti täytettynä. Jos vapaa tili on jossakin muussa pankissa kuin maksua vastaanottavassa, on selvästi merkittävä, että kysymyksessä on vapaalle tilille maksu. Maksun vastaanottanut pankki toimittaa viipymättä lomakkeen valuuttakonttorille.

b) Kun joku Ruotsissa asuva käyttää valuuttatiliä ruotsalaisessa pankissa maksun tai siirtoon ulkomaille asuvalle.

c) Kun valuuttapankki ulkomailla myy valuuttoja maksuja vastaan kruunuissa, on pankin jätettävä ostoilmoitus. Tällöin täytetään vain ostajan nimi, rahalaji, määrä ja valuuttapankin nimi.

Jos perittävän yhteydessä pankki jättää ostoilmoituksen toiselle pankille, vastaa perimistehtävän suorittaja lomakkeen toimittamisesta konttorille.

Kaikissa ilmoituksissa koskien rembursseja on selvästi merkittävä leimalla tai värikynällä sana remburssi. Kun valuuttapankki avaa ei katettuja rembursseja, on C lomake täytettävä; avauksesta ilmoittaa pankki valuuttakonttorille lähettämällä C-lomakkeen V kappaleen. Kun remburssi katetaan ja määrä merkitään pankin raporttiin valuuttatilasta, on P ja S kappaleet toimitettava Valuuttakontto-

rille. Valuuttapankki saa takaisin V kappaleen. Valuuttakonttori valvoo näin remburssivaruuksia tavallaan. Tiedonanto- ja lisenssiosasto hoitaa asiakkaita neuvoillaan ja käsittelee valuutanostoanomukset. Erinäisistä varovaisuusnäkökohdista johtuen pankin ulkomaanosasto ei saa ratkaista valuutansäännöstelyä koskevia erikoiskysymyksiä ilman konttorin suostumista. Saapuneet valuutanostoanomukset jaetaan pehmeä- ja kovavaluuttaiisiin sekä toimitetaan asianomaisille konttorin virkailijoille ratkaisua varten. Ratkaisuun vaaditaan aina poikkeuksetta kahden virkailijan nimi. Matkavaluuttoja käsittelee yksi miesvirkailija apunaan pari naisvirkailijaa. Hän on arvattavasti liikarositettu, vaikka hänen työtään helpoittaaakin suuresti tarkasti määritellyt matkavaluuttakiintiöt. Turisti-, liike-, opintomatkoja varten on määrätty omatoimimmääränsä, jotka ovat samat kaikille. Osaston työtä vähentää vastaavasti määräys, että mikäli maksu tapahtuu Ranskaan, Hollantiin, Belgiaan, Puolaan ja Unkariin eikä ylitä 5000 kruunua se voidaan suorittaa ilmankin ostoilmoitusta sekä että jos valuuttamäärä on tarkoitettu johonkin muuhun maahan kuin edellä mainitut, enimmäismäärä on 500 kruunua. Tuontilisenssin perusteella tapahtuvat valuuttamaksut hyväksyttiin osastolla vain, jos kysymyksessä remburssi tai tavallinen etumaksu. Virkailijan oli tarkkailtava lisensoijaa huolellisesti, sillä väärin annettuja lisensoijia oli liikkeessä. Lisenssilomakkeita/oli leimoineen - niin kerrottiin - tavalla tai toisella joutunut eräiden liikkeiden haltuun. Kaupakkomissioni oli ottanut tämän johdosta käytäntöön uudet lomakkeet, jotka olivat varsin yksinkertaisia. Lisenssin alkuun oli merkitty yleiset ehdot ja ohjeet lisenssin käyttäjää varten sekä seuraavat tiedot:

lisanssin omistaja	alkuperämaa
tavara	viimeinen voimassaolopäivä
paljous	päätöksen päivä
cif arvo	tilaa valuuttapankin merkinnöille
maksun vastaanottaja	tilaa tullilaitoksen merkinnöille

See all
Kaikki tuonti tapahtui samalla lomakkeella riippumatta valuuttalajista - tietääkseni myös kompensatiokaupat. Kulloinkin tarvittavan valuutan laji vain leimattiin Handelskommissionissa asianomaiseen lisenssiin. Siellä lisensoijia myöntävät saivat uusia lomakkeita vain kuittaustaan vastaan. Näin kontrolloitiin annettujen lisenssien/kappale- määrääkin. Aikaisemmin ei tätä voitu tehdä yhtä helposti, kun lisenssianomus ja päätös oli samalla lomakkeella. Ainakaan aikaisemmin ei sellaista kontrollia ollut. Erikoisen ryhmä konttorissa tutki kaikki kompensatio ja parallel-

likaupat. Niitä oli runsaasti ja niiden hoito vaati kolmen miehen työn. Kauppoja oli ennen kaikkea dollarimaiden kanssa. Tarkastusosasto valvoi, että annettuja määräyksiä noudatettiin. He valvoivat yhtä hyvin valuuttapankkien kuin Riksbankenin ratkaisuja. Kuulin kerrottavan, että varsinkin Stockholms Enskilda Bank ei oikein tahtonut pysyä kuuliaisuuden tiellä. Tilasto-osasto oli varsin suuri ja sen tehtävät olivat moninaiset. Päätehtävä tietenkin oli tilastollisten tietojen poimiminen erilaisista anomuksista. Tilastolliset pääryhmät olivat:

lisenssien alainen tuonti
lisenssien alainen vienti
muut maksut

Tavaramaksut käsittivät seuraavat ryhmät:

elävät eläimet	paperimassa, paperö
rehut	puuvilla
rasva, öljyt, vaha	kengät, hatut
elintarpeet	kiviteokset
mineraalit ja fossiilit	jalot metallit
kemialliset tuotteet ja	epäjalot metallit ja niiden tuot
apteekkitavarat	teet
vuodat, nahat, turkikset	koneet, laitteet
kautsu	kuljetusneuvot
puutavarat	lääkekojeet
aseet ja ammukset	muut

Muut maksut oli jaettu ryhmiin seuraavasti:

tavarat	palkat
tavarapalautukset	avustukset
kauttakulikutavarat	perinnöt
ei lisenssipakon alaiset tavarat	lähetystöjja konsulaattikulut
provisiot	matka- ja oleskelukustannukset
tavarakulut	käyttämätön matkavaluutta
merirahdit	sekalaista
muut rahdit	korot, tuotto
laivakulut	palkat- ja palautukset
rautatie, -auto-, lentorahdit	arvopaperien osto ja myynti
korjaukset	sijoitukset
ulkomainen edustusto	pankkitilit
ei näkyvä tuonti ja vienti	muita
vakuutukset	tilisiirrot

Nämä jakaantuvat lukuisiin alaryhmiin. Esimerkkinä haluan vain mainita laivakulut:

bunkkerkulut	merivahinkokorvaukset
muonakustannukset	pelastuspalkkiot
kanavakulut	maksut ulkolaiselle miehistölle
rahtauspalkkiot	
muut säännölliset kulut	
erittelemättömät kulut	
korjaukset	
laivojen varaosat	
merivahinkovakuutukset	

Osasto laati siis näiden ryhmien mukaisen päivittäisen yhteenvedon. Tämä oli tietenkin mahdollista vain erikoisesti kehitetyn menetelmän

avulla. Käytännössä oli reikäkorttijärjestelmä, nimeltään holdingjärjestelmä muistaakseni. Kullakin edellä mainituista ryhmistä oli oma numeronsa (koode), mitkä kaikki numerot on merkitty erikoiseen korttiin. Liitesarja II.

Kutakin käsiteltyä anomusta vastaa yksi kortti. Kortti asetettiin koneeseen, joka muistutti lähinnä pientä laskukonetta. Näppäintä painamalla saatiin reikä asiaa vastaavan numerokooden kohdalle. Näin rei'itettiin asiatiedot kullekin kortille ja rei'itetyt kortit toimitettiin kojeeseen, joka järjesteli kortit ryhmiin ja näin ryhmitetyistä korteista "luettiin" määrätynä aikana tapahtuneet määrätyn lajiset maksut.

Valuuttakonttorin henkilökunta oli tavattoman suuri, kait liki sata henkeä kaiken kaikkiaan.

Valuuttakonttorilla oli oma toimistonsa ja oma varsin laaja arkisto, mikä sijaitsi erikoisessa holvihuoneessa.

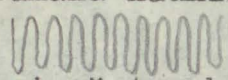
Tumban paperitehdas. (Pappersbruket vid Tumba)

Auringon kauniisti heloittaessa astuimme varhain aamulla pankkivaltuutettujen päätöksen nojalla johtokunnalle ostettuun henkilövaunuun - 60 hevosvoiman Volvoon. Auton ostohinta oli 9.440 kruunua ynnä lisävarusteet. Oppainamme olivat herrat Odin ja Viklund. Huristimme läpi keskikaupungin varsin varovasti - auto ei ollut vielä sisäänajettu - nähtävyyksiä ihailien. Bellmanin talon - matala, runollisen näköinen vanha puutalo - edustalla pistäydyimme ulos autosta ihailemaan eteemme levittäytyvää maisemaa. Auringon kultaisessa hohteessa kylpivät kaupungin kirkontornit ja Saltsjön laineet, kuuluisa Skansen syksyn kirkkaissa väreissä, Waldemarudden sekä Skeppbro. Jatkoimme matkaamme ja pian ihailimme maalaismaisemaa, missä vaihtelivat hedelmällisen näköiset pellot, kirjavat metsiköt, kimmeltävät joet ja järvet sekä valkeat rantahietikot ja kiiltävät rautatiekiskot (Tukholma - Malmö).

Klo 14 saavuimme Tumban tehtaalle. Herra Seckerin napattua meistä valokuvan saapui tehtaan kamreeri, joka lausui meidät sydämellisesti tervetulleeksi ja sitten alkoi ehkä mielenkiintoisin tutustumisretkeni. Tumban tehtaan vaiheista sain sittemmin lainaksi kirjan, josta sain miellyttävää lisävalaistusta monimutkaiseen tehtaan syntyvaiheisiin ja kriisiaikoihin, sillä sellaisiakin tehtaalla oli^{ollut}. Tehtaan tonttialueen "lahjoitti" eräs pankin komissaareista sopivaa korvausta vastaan ja tehtaan rakentamisen hoiteli eräs hollantilainen^{maastaan} joutunut paperitehtaan kisälli, jota kirjeenvaihdon avulla oli kosiskeltu Ruotsiin Riksvankenin palvelukseen. Komissaarista tuli tehtaan johtaja eikä aikaakaan, niin asiat alkoivat luisua siinä määrin alamäkeä, että mestarin vaihdosta huolimatta tappiot nousivat ja setelipaperi kallistui kallistumistaan. Alettiin vakavasti tuumia valtiopäivillä, kumpi kannatti paremmin, teettää^{kö} paperi muualla, saada paperi halvalla ja antautua setelinväärennykselle alttiiksi vai maksaa paperista varsin kallis hinta. Suunniteltiin tehtaan myymistä yksityisellekin ja setelipaperin ostamista tältä. Ratkaiseva äänestys valtiopäivillä pelasti tehtaan elämän valtiolle, johto uusittiin samoin koko tehdas. Komissaari parka suri itsensä kuoliaaksi kuitenkin sitä ennen. Tehtaan uusi elämä alkoi.

Astuimme avaraan huoneeseen, jossa n. 10 naishenkilöä lajitteli lumppuja niiden koon mukaan. Lumput olivat nyt puhtaita, hohtavan valkeita puuvillaisia kangaspaloja - jonkin trikootehtaan

jätepalloja. Pölyn poistamiseksi oli ilmanvaihto järjestetty siten, että raitis ilma tuli huoneeseen katossa olevista rei'istä ja pölyinen ilma imeytyi erikoislaitteiden avulla lattian läpi. Jokaisen työntekijän kohdalla oli tuollainen imuri. Ilma oli varsin puhdas eikä vetoa voinut tuntea.

Siirryimme höyrystä kosteaan huoneeseen, missä höyry oli kotoisin lumpuista, jotka juuri olivat kiehumassa suuressa n. 2 x 2 metrin kokoisessa pallon muotoisessa keittimessä (tilavuus n. 800 kg) Puolen vuorokauden keittämisen jälkeen lumput pöhiävät ja tummuvat säilyttäen kuitenkin vielä alkuperäisen muotonsa ja lujuutensakin osaksi. Keitetyt lumput lajitellaan laatunsa mukaan omiin posliinialtaisiinsa. Mikäli palat ovat suuria, revittää ne erikoisessa koneessa ennen keittämistä. Varsinainen pehmitys ja kuitujen eroittaminen tapahtuu suurissa padoissa samoin kuin valkaiseminen kloorilla sekä värjäys - setelin pohjaväri. Padat olivat n. 1,5 - 2 m läpimitaten, joissa massa kiersi hitaanlaisesti. Patoja oli toistakymmentä. Lopullisen kokoomuksena saanut massa valui kanavaa myöten toiseen huoneeseen aivan vetelänä isoon altaaseen, josta koukkuiset myllynsiivet ammentelivat massaa edelleen itse paperikoneeseen. Kone oli n. 5 - 7 m pitkä sstelipainokonetta muistuttava, jossa massa kulki kahden huovan ja sylinterien välissä muuttuen ennenpitkää puristuksen ja kuumuuden ansiosta kiinteämmäksi ja kiinteämmäksi samalla kun Kustaa Vaasan päät - vesileimoina - ilmestyivät paperille. Kiinteän muotonsa saavuttanut paperi kierteli vielä koneessa kuivuen ja kiertyen rullalle. Paperi oli lähinnä imupaperin kaltaista. Sen liimaus tapahtui padassa, missä pyörivien valssien läpi juuri valmistunut paperi kulki, kohosi padasta ja asettui väsymättömän rautakäden asettamana kauniisti kuivumaan kuvan osoittamalla tavalla. Kuva

Jatkoimme matkaamme tarkastusosastolle, missä tapahtui kaikenlaatu tuisen paperin laadun tarkastus sekä ennen kaikkea setelipaperin arkkien tarkastus ja lasku. Tarkastus oli erittäin tarkka, niin että tarkastajallakin oli tarkastajansa. Tarkistus alkaa oikeastaan jo massa-asteella, heti kun setelipaperin massa on valmis. Ja jokainen pilalle mennyt palakin on kirjoissa. Tämä osasto toimittaa setelipaperiarkit setelipainoon. Paperin laatu kontrollin suorittaa valtion tutkimuslaitos pistokokeilla. Täältä pistäydyimme kaiverruspajassa, jossa tutustuimme m.m. kuvalaatan valmistukseen matriisiin ja patriisiin. Taiteilija

muovaa kuvan vahaan (negatiivin), joka siirretään kipsiin (positiivi), joka vuorostaan valetaan kuparilevyllä (negatiivi). Tälle valetaan vastakappale (positiivi). Edellinen on nimeltään matriisi, jälkimmäinen patriisi. Kosteaa paperin joutuessa näiden väliin paperi saa kuvan mukaisen vesileiman. Kun paperi tämän jälkeen kulkee koneessa kuivuakseen ja saadakseen lopullisen olemuksensa se tietenkin venyy ja kapenee, mikä vuorostaan vaikuttaa, että kuva muuttuu vastaavasti. Tämä ilmiö jatkuu liimausvaiheen aikainakin, niin että kaivertajan on tarkoin tunnettava nuo muutokset voidakseen laatia muotokuvan näköiseksi. Asiaa on helpoitettu siten, että pään vesileima setelipaperissa on varsin pieni, jolloin kuvan muuttuminen ei juuri näy paljaalle silmälle.

Erikoinen nähtävyys oli käsin tapahtuva paperin valmistus, missä suoritustapa oli ällistyttävän yksinkertainen. Siinä oli kaksi työntekijää, joista toinen ojensi vanhalle ukolle, jonka selkä oli sekä työn että iän koukistama, puisen kehikon (kuin kaksi puutarjotinta) vastakkain. Ukko ammensi paperimassaa, käänteli kehikköä, kunnes massa oli tasaisena tarjottimien välissä sekä ojensi kehikon takaisin työtoverilleen, joka ripusti sen nojalleen valumaan.

Valuttuaan aikansa arkki otettiin pois kehikosta, asetettiin huovalle ja päälle pantiin toinen. Valmistustapa oli samanlainen kuin kiinalaisilla 2000 vuotta sitten. Tehtaan kamreeri valitti tämän paperin tulevan niin kalliiksi, että ukon kuoltua tehdas kai lopettaa paperin valmistuksen käsin.

Vielä pistäydyimme tehtaan laboratoriossa ja katselimme muun muassa kojetta, jolla paperin lujuus ja muut ominaisuudet tarkastetaan.

Ennen lähtöä esittäydyimme tehtaan johtajalle insinööri Erik Wahrenille ja piirsimme nimemme sekä pankkimme nimen vieraskirjaan.

Setelipaino. (Sedeltryckeriet)

Täällä vierailimme myös herra Odinin opastuksella.

Setelipainossa meidät otti vastaan ystävällinen ja puhelias kamreeri herra Borggren. Selostettuaan kauniisti sijaitsevassa konttorihuoneessaan suurin piirtein painatuksen salaisuuksia siirryimme verstashuoneeseen, missä taiteilijatteräspiikkeineen ahkerasti uurastivat kuparikaiverrusten kimpussa. Siellä ihmettelimme muun muassa metallilaattoihin piirrettyjä setelin kuvia. Tutustuimme sähkökojeisiin, joilla kuparilaatat elektrolyyttisesti päällystettiin kromilla laattojen kulumisen estämiseksi. Aikaisemmin voitiin yhtä laattaa käyttää vain 4000 kertaa, mutta kro-

mauksen tultua käytäntöön, voidaan samaa laattaa käyttää looooo kertaa. Näin säästetään huomattavasti kalliin kaiverrustyön aiheuttamia kustannuksia.

Siirryimme varsinaiseen setelipainoon, jossa juuri oli käynnissä sadan- ja viiden kruunun setelien painatus. Niiden painatuksessa käytettiin kolmea väriä. Setelit kulkiivat kolmen eri koneen lävitse, jolloin ensimmäinen kone painoi setelin takapuolen ja yhden värin, toinen etupuolen ja toisen värin ja kolmas punaisen värin. Seteliarkit, kooltaan noin 30+40 cm, kussakin reikä ylä- ja alareunassa setelien leikkauksen tarkistamista varten myöhemmin, saapuivat setelipainoon setelikonttorista, jonne arkit olivat tulleet Tumban paperitehtaasta. Setelien painatuksen jälkeen arkit leikataan kerran kahtia. Kun seteliarkit tulevat painokoneesta automaattinen laite syöttää arkkien väliin puhtaan paperiarkin kuivumisen edistämiseksi. Koneet ovat saksalaisia rotatiokoneita (pyöreät sylinterit), joihin kuparilaatat kiinnitetään).

Painokoneesta seteliarkit joutuvat koneeseen, missä tapahtuu numeroiminen ja allekirjoitusten painatus. Nyt joutuvat arkit leikattaviksi, niin että reuna on määrätyn levyinen - tämä ei olisi mahdollista ilman arkeissa olevia reikiä. Arkit tarkistetaan ja asetetaan kassakaappeihin toimitettaviksi setelikonttoriin.

Setelipainossa näimme myös etevän laskijakoneen, joka laskee paperitehtaasta tulevat arkit ja pystyy pä koje laskemaan seteleitäkin, mutta vain uusia. Parissa kolmessa minuutissa kone laskee täysin oikein puolen metrin korkuisen arkipinon. Kone oli setelipainossa valmistettu eikä se ollut vielä koskaan laskenut väärin tällaisia uusia arkkeja.

Pistäydyimme myös setelipainon pajassa sekä väriverstaassa, missä jälkimmäisessä painon värimestari itse sotkee setelivärit. Värien keittäminen tapahtuu pari kolme kertaa, sillä laatat ovat erittäin arat ja vaativat ehdottomasti homogeenisen massan. Värien sekoitus on tärkeä teknillinen salaisuus, sillä setelien väriä tutkittaessa voidaan tällöin ainakin epävarmoissa setelien väärennyskysymyksissä helposti hankkia asiaan selvyys. Setelipainon johtaja insinööri Lagrelius otti meidät vastaan ennen poistumistamme. Hän oli erittäin hieno herrasmies. Kuulin kerrottavan, että setelipaino olisi ollut aikoinaan hänen yksityinen yrityksensä. Ainakin hän osasi laitoksensa asiat erinomaisesti

ja kertoili hauskoja yksityiskohtia. Hänen tyttärensä työskente-
li Riksbankenissa ja yllätti minut siellä sopertelemalla suloi-
sen ulkomaalaisesti: "Mina rakkastan sinua!" Kysymyksessä oli
valitettavasti ilmeisesti ainoastaan kielitaidon näyte, sillä
neitonen oli kihloissa erään pankin virkailijan kanssa.

Hänen Kuninkaallisen Majesteettinsa rahapaja.

Perehtyminen rahan syntyyn päättyi tutustumiskäynnillä rahapajas-
sa. Herra Odin oppaanamme uskaltauduimme rahapajan johtajan herra
Svenssonin eteen, joka otti meidät vastaan yhtä sydämellisesti
kuin kaikki muutkin. Hän esitteli meille metallirahan omituisia
kohtaloita kuluneina säännöstelyn vuosina sekä esitti meille
graafisen piirroksen, joka esitti liikkeessä olevien metallisa-
hojen lukua vuosina 1947, 1948, 1949 seuraavasti:

Kuva

Ihmettelimme vuotuisia nousuja ja laskuja sekä ennenkaikkea sitä,
että yhden äyrin rahat katoavat liikenteestä niin, että joka
vuosi pitää lyödä n. 40 äyriä henkeä kohti. Koko vuotuinen rahan
lyönti lienee ollut n. 70.000.000 kappaletta. Ilmeinen hamstraus
on selviö ja johtunee osittain setelien puolittamispelosta ehkä
myös tulipalon pelosta.

Rahapajan kamreeri saattoi meidät tämän jälkeen sulattimoon, misä
oli käynnissä hopean, kuparin ja sinkin yhteensulatus. Seok-
sessa piti oleman 40 % hopeaa ja 50 % kuparia sekä loput sinkkiä.
Sula massa kaadettiin muotteihin, jolloin saatiin metallitankoja
n. 3 x 5 x 50 sm mittaisia. Seoksesta otettiin joka kerta neljä
eri näytettä. Tangot valssataan levyiksi, jotka ovat rahan paksui-
set sskä 7 sm leveät ja n. 1-2 m pitkät. Levyt syötetään sitten
koneeseen, joka lyö niistä pyöreitä rahan suuruisia levyjä kuin
taikinasta piparikakkuja. Pyöreät levyt joutuvat kemikalioon, jo-
ka poistaa kuparin päällimmäisestä kerroksesta niin, että pinta
on puhdasta hopeaa - kirkasta ja valkoista. Levyt ammennellaan
rahanlaskukojetta muistuttavaan läitteeseen, joka painaa esim.
5 äyrin rahassa olevan reunaurteen. Nyt "napit" tarkistetaan sekä
laatunsa että määränsä puolesta. Pari kolme miestä kahmaisee kä-
dessään olevaan "tarjottimeen" kasan mainittuja nappeja, keilut-
telee tarjotinta, kunnes jokaisessa tarjottimessa olevassa rahan
kokoisessa lävessä on "nappi". Loput kaadetaan pois ja nyt merki-
tään lukumäärä sekä katsotaan kuka napeista pääsee jatkamaan mat-
kaansa Ruotsin valtakunnan rahaksi. Ilmakuplia esiintyy levyissä

usein ja sellaiset tuomitaan armotta uudelleen pätsiin. Tarjottimessa olevien läpien lukumäärän mukainen lasku kontrolloidaan punnituksella, jolloin myös voidaan tavata laatunsa puolesta vaillinaisia. Nämä kokeet läpäisseet ovat kelvollisia rahaksi ja kii-reesti ne työnnetään koneisiin, joissa rahan lyönti tapahtuu. Näitä koneita on viisi. Kaksi vanhinta - ikä yli sata vuotta - toimivat vielä. Niin uppoutuvat rahan viimeiset merkit metalliin ja rahoja tippuu yhtämittä koneen alaosassa olevaan kuppiin. Rahat taas kontrolliin sekä laadulliseen että luvulliseen. Lasku ja laadun tarkkailu tapahtuu yhtäläisissä tarjottimissa kuin edellä ja tästä käsittelystä edelleen puntariin. Yhden kruunun rahan puuttuminen merkitsee 4 gramman vajausta.

Rahapajassa on myös kultaholvi, missä säilytetään Riksbankenin tarkistettavaksi lähettämä kulta. Rahan myynti rahapajasta tapahtuu laitoksen oman kassa kautta ilman Riksbankenin välitystä ja kenelle tahansa ilman rajoitusta.

Rahapajan yhteydessä oleva justeringsverket suorittaa painojen ja mittojen sekä metallin laadun ja määräpitoisuuden tarkistuksen.

MUUT VIRASTOT JA LAITOKSET.

Ruotsin

Tutustuttaakseen meitä syvemmin ja laajemmin/talouselämäänsä Riksbanken ehdotti meille vielä seuraavat vierailupaikat, joissa myös kävimme:

Riksgäldskontoret
Postgirokontoret
Svenska Sparbanksföreningen
Stockholms Stads Sparbank
Föreningen Sparfrämjandet

Svenska Handelsbanken
Stockholms Enskilda Bank
Allmänna Svenska Elektriska Ab
Götaverket
Stockholms Fondbörs

Vierailu kussakin laitoksessa kesti päivän tai pari ja se käsitti paitsi laitoksen lyhyttä esittelyä säännöllisesti herkullisen lounaan joko ravintolassa tai laitoksen omassa ruokasalissa.

Näiden laitosten asiallinen kuvailu tekemämme lyhyen vierailun jälkeen on luonnollisestikin mahdoton, kun muistiinpanojen tekemiseen ei ollut pienintäkään mahdollisuutta. Silmääni pisti erikoisesti järjestelmällisyys ja jatkuva rationalisointihalua. Yksityisissä laitoksissa tätä halua yllä pidettiin myöntämällä erikoisia palkintoja kekseliäille työntekijöille. Pikkuseikoillekin annettiin huomiota varsin paljon - joskus mielestäni liikaakin.

Säästöpankkiyhdistyksen toimesta saimme olla läsnä Kauppakorkeakou-

lussa pidetyssä luentotilaisuudessa, missä selviteltiin säästöpankkiväen suhtautumista yleisöön. Luennon pitäjänä oli Nordiska Kompanietin asiakaspalvelun järjestäjä ja hoitaja. Luento oli aivan erinomainen ja se teroitti yleisön palvelun tärkeyttä säästäväisyyden herättämisessä.

Numismaattinen yhdistys järjesti meille luennon Myntkabinetissa Rauotsin rahan ja rahalaitoksen historiasta. Esitys oli erittäin havainnollinen ja mielenkiintoinen.

Säästöpankkitoiminnan uutena muotona haluan vain mainita "Säästöbussin". Auto oli täydellinen säästöpankki, joka ajoi seuduilla Tukholmassa, missä oli ainoastaan harvassa liike- tai säästöpankkeja. Auton omisti Stockholms Stads Sparbank. Auto seisoi määräajan määrättyillä säästöbussin pysäkeillä. Auto oli kerrassaan ihme kaikkineeradiohäyttimineen y.m. laitteineen.

Ihmeellinen oli myös Tukholman riidattomasti uudenaikaisin pankki-Stockholms Enskilda Bank. Siellä huolehdittiin asiakkaiden viihtyisyydestä siinä määrin, että huoneet, joissa asiakkaita kävi, koristettiin joka päivä uudella komealla kukkakimpulla, eivätkä virkailijat saaneet käyttää kirjavia pukuja, vain mustaa ja valkoista. Pöytien levyto olivat puristettua massaa, joka oli niin kovaa, ettei se juuri naarmuttunut, vaikka eräs pankin kamreeri todistaakseen väitettään laskukoneen kulmalla kolhi pöydän kantta aivan raa'asti kerrassaan. Toimistossa istuivat virkailijat peäkän rivissä kuin koulussa ikään. Rivit olivat järjestetty tyotehtävien mukaan siten, että yksi rivi hoiti esim vain perittäviä j.n.e. Papereita ei saanut pitää pöydällä muuta kuin aivan välttämättömän ajan. Kirjanpitokoneet olivat uusinta alallaan. perustuen suurelta osalta reikäkorttijärjestelmään. Ulospäin sai pankista ainakin sen käsityksen, että siellä jos missä ovat tallettajan rahat turvassa. Pankki on niin varma asiakkaistaan, ettei pääkonttorilla ole edes nimeä julkisivulla.

Laatimani kertomuksen johdosta toimiajaltani Riksbankenissa haluan esittää vielä eräitä yleisiä näkökohtia.

Vierailuohjelmamme laatijat olivat lähinnä pankinkamreerit Torgny Lindgren ja Tage Odin. Ohjelma oli yhteisesti laadittu sekä Danmarks Nationalbankin virkailijaa herra Seckeriä, Norges Bankin virkailijaa herra Hovdaa että minua varten, joskin Norjan ja Tanskan pankin virkailijain palattua minulla oli vielä erinomainen tilaisuus vapautua Riksbankenin holhouksesta ja perehtyä jossain määrin yksityiskohtaisemmin varsinkin ulkomaan osaston tehtäviin. Yhteinen ohjelmamme oli varsin laaja, niin että Riksbankenin alaosastoillakin ehdimme viipyä vain noin 2-3^{kullakin} päivää/ja muissa laitoksissa kussakin 1-2 päivää. On luonnollista, että opintomatkamme muodostui melkein pä vierailuksi mainitun ohjelman johdosta ja isäntämme Riksbankenissa korostivatkin juuri tätä.

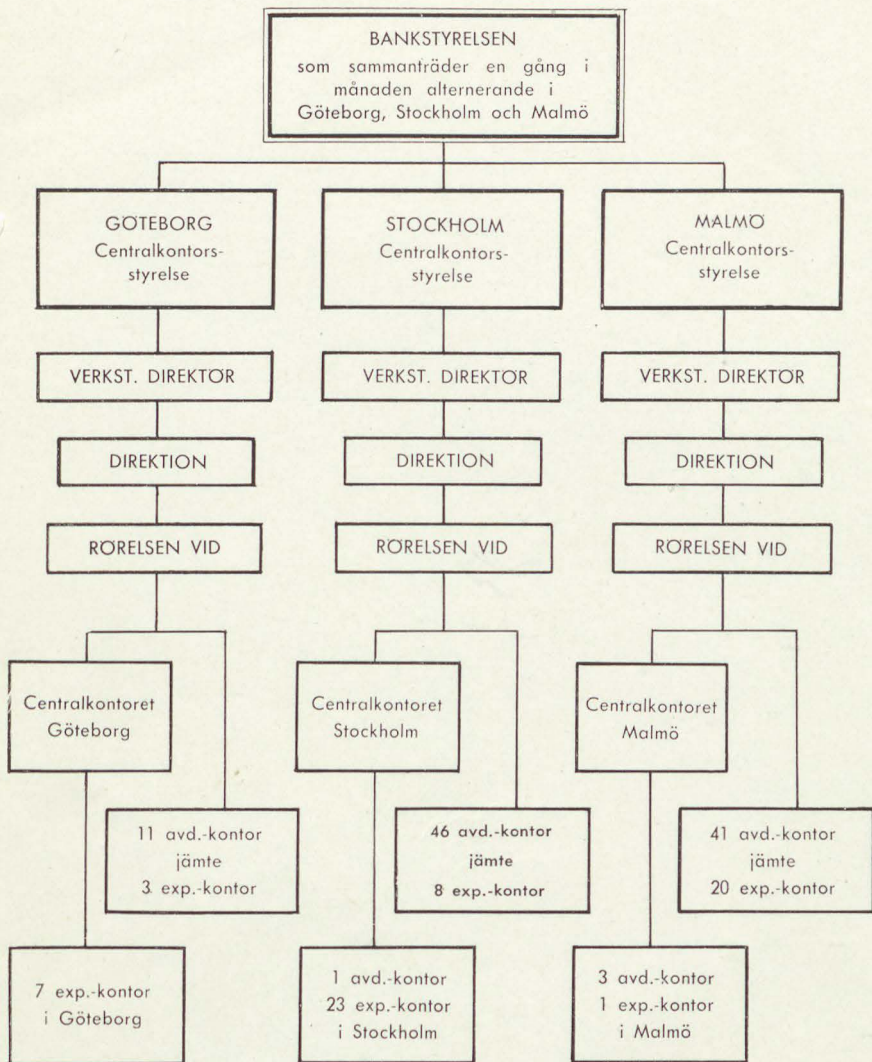
Keskuspankin toiminnan tutkimisen kannalta antoisin oli viimeinen kuukausi, jonka sain siis olla vain Riksbankenissa. Ohjelman kestäessä perustiedot esitelmöi meille asianomainen osastopäällikkö yleensä noin 15 minuuttia, minkä jälkeen saatoimme seurata hänen alaistensa toimintaa. Asioiden periaatteellinen syventely ja syy-yhteyden löytäminen saattoi helposti jäädä kiireen vuoksi arvailun varaan. Vaikka ulkopuolisten laitosten katsominen olikin varsin mielenkiintoista ja omiaan kehittämään taloudellista ymmärtämistä, niin tämä kiertely vaikutti varsin hajoittavasti vierailuumme Riksbankenissa, varsinkin kun tutustumista emme voineet tehdä täysin yhtenäisesti, vaan jouduimme välillä poikkeamaan muissa laitoksissa. Norjalaisen ja tanskalaisen kannalta tilanne ei muuttunut koko aikana, mistä syystä he melkein kyynel silmässä surivat sitä, että he eivät saattaneet jäädä Riksbankeniin tietojaan syventelemään. Täsmällisten muistiinpanojen tekeminen oli kovin hankalaa tuon kahden ensimmäisen kuukauden aikana ja jossain määrin koko ajan, sillä virkailijoita oli suhteellisen vähän ja he työskentelivät korkeapaineen alla. Tästä syystä yritin seurata työtä niin läheltä kuin rohkenin ja suorittelin eräitä juokseviakin töitä.

Kun en ollut saanut Johtokunnalta mitään erikoistehtävää, olen laatinut matkastani lähinnä muistelmaa, joka sentään kelvannee osatukseksi pankkimme nuorille virkailijoille heidän tutustuttamiseksi keskuspankin tehtäviin ja toimintaan säännöstelyn aikana.

Omasta puolestani haluan vielä kerran kiittää Pankin Johtokuntaa siitä, että sain suorittaa opintomatkan, joka erittäin suurella määrin avarsi ja selvensi sitä teoreettista pohjaa, jonka Kauppa-
korkeakoulussa olen hankkinut sekä sitä käytännöllistä pohjaa, minä
Suomen Pankin palveluksessa olen saanut.

=====

SCHEMATISK ORGANISATIONSPLAN ÖVER CENTRAKONTOREN
I GÖTEBORG, STOCKHOLM OCH MALMÖ

votaan sitäpaitsi pääkonttorista käsin.

Göteborgissa, Malmössä ja Tukholmassa on keskuskonttorien rinnalla joukko n.s. toimistokonttoreita l. kaupunkisivukonttoreita. Göteborgissa ja Tukholmassa olevien kaupunkisivukonttoreiden toimintaan ei kuitenkaan sisälly itsenäinen lainananto. Siinä suhteessa ne ovat täysin alistetut keskuskonttorin alaisiksi, mutta muuten palvelevat ne asiakkaita samassa mitassa kuin maaseutukonttoritkin.

Kuinka Skandinaviska Banken on organisoitu, käynee selville seuraavasta liitteestä.

Tämän lisäksi voidaan mainita, ettei Pankissa ole osastopäälliköitä samassa merkityksessä kuin meillä pääkonttorissa. Eri osastoilla voi kyllä olla, milloin ei ole varsinaista kamreeria, oma osastopäällikkönsä, jona tavallisesti toimii joku vanhempi virkailija, kuten on asianlaita shekkiosastolla. Siten voi esim. kaupunkisivukonttoreiden johdossa olla kamreerin virka-aseman omaava henkilö, mutta voi siinä olla myöskin henkilöitä, joilla tätä virka-asemaa ei ole. Samoin ei Pankilla ole ylikamreeria, kuten meillä. Kirjoittajasta vaikutti kuitenkin siltä, että kamreeri, jonka toimialaan kuuluivat henkilökuntaa koskevat asiat, olisi lähinnä verrattavissa Suomen Pankin ylikamreeriin. Kamreerien asema eri osastoilla on täysin itsenäinen, s.o. he ottavat ohjeensa suoraan Pankin johtokunnalta taikka sen a.o. jäseneltä. N.s. osastopäälliköt ovat siten virka-asemaltaan kamreerien alapuolella. Henkilökunnan päällikkönä toimiva kamreeri ei liioin voi antaa muiden osastojen kamreereille määräyksiä, mikäli ne eivät koske puhtaasti henkilökysymyksiä. Organisaatio tässä suhteessa tekee puutteellisen taikka keskeneräisen vaikutuksen.

Mitä tulee eri keskuskonttoreiden suuruusjärjestykseen,

on Tukholma ensimmäisellä sijalla, Göteborg toisella ja Malmö kolmannella sijalla. Göteborgs Handelsbankenin liitetyttyä Göteborgin konttoriin ensi syksynä, kasvaa tämän keskuskonttorin liike huomattavasti. Eri keskuskonttoreiden kesken on havaittavissa myöskin eräänlaista työnjakoa siten, että Göteborg hoitaa pankkijärjestelmän laajoja ulkomaisia suhteita suuremmassa määrässä kuin muut keskuskonttorit. Suomen asiat hoidetaan kuitenkin joutenkin yksinomaan Tukholman konttorissa. Suomalaisista pankeista ainoastaan Kansallis-Osake-Pankilla ja Pohjoismaiden Yhdyspankillä sekä eräällä yksityisellä henkilöllä samoin kuin yhdellä suomalaisella vakuutusyhtiöllä näkyi Göteborgin konttorissa olevan tili (Loro).

Kuten edelläolevasta kaavamaisesta piirroksesta käy selville, toimii Göteborgin keskuskonttorin alaisina 7 toimistokonttoria s.o. paikallista kaupunkisivukonttoria Göteborgissa sekä sen ulkopuolella 11 maaseutusivukonttoria, minkä lisäksi eräissä kaupungeissa on 3 toimistokonttoria. Mainituista 7 kaupunkisivukonttorista on varsinkin kaksi melko uudenaikaista, ollen toisessa m.m. kallioon louhittu holvi, jossa säilytetään keskuskonttorin arkisto.

Tällaiset konttorit lienevät useimmiten n.s. "imukonttoreita" s.o. konttoreita, jotka hankkivat pankille käyttövaroja ottamalla vastaan talletuksia eri tileille. Itsenäistä lainananto-oikeutta ei näillä konttoreilla, kuten sanottu, ole. Kuitenkin diskonttaavat ne vekseleitä, mutta hyväksytään vekseli samoin kuin muukin laina-anomus ensin pääkonttorissa.

Kirjoittajalla oli tilaisuus tutustua liiketoimintaan parissakin tällaisessa konttorissa, jotka täysin vastaavat nykyisiä vaatimuksia. Varsinkin eräässä konttorissa on liike kesäisin sangen vilkasta, mikä suureksi osaksi johtuu konttorin keskeisestä asemasta. Mitä virkailijoihin tulee, on siinä

suhteessa merkille pantavaa, ettei p.o. konttoreissa ole johtajaa, vaan hänelle kuuluvat tehtävät hoitaa kamreeri. Tätäkään virka-asemaa ei esiinny kaikissa konttoreissa, vaan ainoastaan suuremmissa. Kassanhoitaja tietysti tarvitaan jokaisessa konttorissa, suuremmissa niitä on kaksikin. Lisäksi on useampia kirjanpitäjiä, mutta vahtimestari sen sijaan puuttuu, koska eri konttoreiden välinen liike hoidetaan pääkonttorista käsin. Tässä tarkoituksessa lähtee pääkonttorista kolme kertaa päivässä - klo 9.15, 12.15 ja 15.15 - autoja, jotka kiertävät eri konttoreissa vieden ja noutaen postia y.m. Muina kuin yllämainittuina aikoina ei asioita toimiteta, paitsi erittäin kiireellisiksi katsotuissa tapauksissa, jolloin erikoisen lähetin lähettäminen voi tulla kysymykseen. Asiapaperit, jotka lähetetään pääkonttorista sivukonttoreihin, jätetään pääkonttorin vahtimestarikeskukselle hyvissä ajoin ennen auton lähtöä.

Postia, joka menee jollekin pääkonttorin osastolle taikka tulee pääkonttorista sivukonttoriin, seuraa aina postikirja, jossa posti on lyhyesti eriteltynä. Vastaanottaja tarkastaa, että postikirjaan merkitty lähetys on saapunut perille, minkä vahvistukseksi hän merkitsee kirjan a.o. riville nimikirjaimensa.

Sivukonttorissa on tällaisia postikirjoja tavallisesti yksi kappale, mutta pääkonttorissa on jokaisella osastolla oma postikirjansa.

Kun pankin liike on suuresti laajentunut, eikä pankille ole myönnetty toistaiseksi lupaa rakentaa uutta toimitaloa, on tilanahtaus huutava. Tästä syystä on erinäisiä osastoja ollut pakko sijoittaa varsinaisen pankkirakennuksen ulkopuolelle. Osittain tästä syystä, osittain myöskin sen vuoksi, ettei pankissa ole n.s. putkipostia, on edellä selostettu

asiapapereiden välitystapa yleinen koko pankissa. Että se on hankala ja muutenkin epäkäytännöllinen sekä sangen kallis välitystapa, lienee ilman muuta selvää. Osittaisia parannuksia ei pankki kuitenkaan ole halunnut ryhtyä toteuttamaan, koska uuden toimitalon valmistuttua asia tulee ratkaistuksi koko laajuudessaan ottamalla käytäntöön tämän alan viimeiset teknilliset saavutukset.

Mitä kirjanpitomenetelmään tulee, eivät kaupunkisivukonttorit käytä kirjanpitokoneita, vaan viennit suoritetaan kortistolle käsin, tavallisesti mustekynällä, mutta kosmoksellakin tehtyjä vientejä voi tavata. Osaksi tästä syystä ovat konttoreiden tilikortit kooltaan pienemmät kuin vastaavat pääkonttorissa käytännössä olevat. Kun Ruotsissa tätä nykyä vallitsee ankara paperipula, on tämäkin seikka omansa aiheuttamaan paperin säästöä. Paperipulan vaikutus tulee esille m.m. siinäkin, että monet kassalippukoot ovat kovin pienet - tekisipä mieli sanoa liian pienet. Tässä suhteessa viitattakoon vain oheisiin malleihin N:o 1 ja N:o 2, joista edellistä käytetään lunastettaessa korko- tai osinkolippuja ja jälkimmäistä yleisenä tiliveloituslippuna. Vaikka tällainen kaupunkisivukonttori onkin vaatimaton liiketoimintansa laajuuden suhteen pääkonttoriin verrattuna, voi niiden asiakaspiiri kuitenkin olla sangen laaja. Esim. Skandinaviska Bankenin C-konttorissa - kaupunkisivukonttorit merkitään Pankin sisäisessä liikkeessä kirjaimiston isoilla kirjaimilla A,B,C,D,E, F ja G - Södra Hamngatanin varrella oli yksin shekkitilin käyttäjiä n. 1.500, kun vastaava luku pääkonttorissa kohosi n. 2.000:een.

Pääkonttorin ohella toimittavat myöskin kaupunkisivukonttorit rahan vaihtoa. Tässä tarkoituksessa on niillä yleisesti käytännössä (kovan) rahanlaskukoneita. Erikoisesti on

moneta-kone yleinen. Metallirahoja varten käytetään osaksi samantapaisia rullia (N:o 3) kuin meilläkin, osaksi pieniä paperipusseja (N:o 4). Suojuksen päällä oleva merkintä sisälöstä ei kuitenkaan ole yhtä yksityiskohtainen kuin meillä Suomen Pankissa, kuten oheisista malleista selviää. Samaten säilytetään kaikissa konttoreissa vaihtorahaa pienemmissä erissä erikoisilla uurnilla varustetuilla "laudoilla", jollaisia meilläkin yritettiin 1930-luvulla ottaa käytäntöön; meillä nämä "laudat" eivät saavuttaneet suosiota, vaan joutuivat useimmissa konttoreissa remun joukkoon. Ainakin Skandinaviska Bankenissa näytään niistä pidettävän.

Laskukoneista, joita käytetään sekä kaupunkisivukonttoreissa, että pääkonttorissa, mainittakoon m.m. Sundstrand-yhteen- ja vähennyslaskukoneet. Joillakin pääkonttorin osastoilla näki myöskin Burroughs-koneita, mutta niiden ei katsottu voivan kilpailla edellisten kanssa työskentelyn nopeudessa, minkä seikan tämän kirjoittaja oli tilaisuudessa toteamaan. Edelleen käytettiin kaikissa konttoreissa Original-Odner-koneita. Lisäksi oli pääkonttorissa sähköistetty Facit-merkkinen kerto- ja jakolaskukone sekä C-konttorissa jonkin verran yksinkertaisempi samanlainen kone. Nämä koneet ovat erinomaisia erikoisesti silloin, kun on suoritettava laajoja ja yhtäjaksoisia laskutoimituksia. Näiden koneiden hinta kuuluu olleen n. 1800 kr.

Kun k.o. pankkilaitos on liikepankki, joka kaikin tavoin haluaa palvella yleisöä, on sen kaikissa konttoreissa melkoisen tilavat holvit. Käteistä rahaa ei näissä holveissa kuitenkaan säilytetä kovin paljon, sillä pääosa lähetetään päivittäin pankkiaajan päättyessä pääkonttoriin sen holvissa

säilytettäväksi. Ainoastaan pienehkö erä erilaista vaihtoraha saadaan jättää yöksi sivukonttoriin. Holvien päätehtävänä on asiakkaiden talletusten säilyttäminen. Tätä tarkoitusta varten niissä on useita satoja pienempiä ja suurempia tallelokeroita. Kun näiden lokeroitten vuokra on melko alhainen, ovat ne yleisön keskuudessa erittäin suosittuja.

Eri keskuskonttoreiden välisen nopean yhteyden ylläpitämiseksi on Skandinaviska Banken vuokrannut valtiolta omaa käyttöönsä varten virka-aikana puhelinlinjat Göteborg - Tukholma - Malmö - Göteborg. Täten on mahdollista lähettää tiedoituksia m.m. toisesta keskuskonttorista toisen keskuskonttorin lähipiirissä olevalle maaseutukonttorille nopeammin kuin muuten olisi asianlaita. Kun puhelinlinjat ovat siten järjestetyt, että kaikkien keskuskonttorien on mahdollista samanaikaisesti olla keskenään yhteydessä, on p.o. sopimuksesta pankilla suurta hyötyä erikoisesti silloin, kun on neuvoteltava asioista, jotka koskevat kaikkia keskuskonttoreita yhteisesti. Saadaanko näitä linjoja koskeva sopimus valtion kanssa uusituksi, kun se lähiaikoina päättyy, on vielä aivan epätietoista.

Mitä taas Pankin sisäiseen tiedonvälitystekniikkaan tulee, on se kirjoittajan mielestä vanhanaikaisella kannalla. Puhelimella on kyllä mahdollista päästä osastolta toiselle - itse puhelinkoneet ovat modernisoituja vanhoja tyyppisiä. Asiapapereiden siirtoa eri osastojen välillä toimittavat lähetit, joita pääkonttorin käytössä on parikymmentä kpl:tta, - kaupunkisivukonttoreissa ei lähettejä, kuten sanottu, ole, vaan asiapojan tehtävän hoitaa, milloin asia on kiireellinen, joku virkailija.

Liikkeen suuresti laajentuessa, mitä vielä aivan lähiaikoina on omansa lisäämään Göteborgs Handelsbank'in liittämisen Skandinaviska Bankeniin, on eräitä osastoja, joiden toiminta ei vaadi kovin kiinteätä yhteyttä "juoksevien" asioiden hoitoon, täytynyt sijoittaa jonkin matkan päässä pääkonttorista olevaan vanhaan pankkihuoneustoon. Tällaisia osastoja ovat sivukonttorikeskus l. AK.-centralen sekä revisio- ja emissio-osastot. Lähetit kiertävät pääkonttorin ja näiden osastojen väliä kolme kertaa päivässä, kuten edellä kaupunkisivukontto-reista puheenollen mainittiin. Lähetettävät asiapaperit merkitään postikirjaan, jonka vastaanottaja kuittaa.

Että tällainen asiapapereiden välitystapa on hankalaa useastakin syystä, lienee ilman muuta selvää. Paitsi sitä, että se on aikaa viepää, on myöskin asiapapereiden katoamisvaara melkoinen. Vaikka lähettejä ja vahtimestareita on paljon, ei heitä kuitenkaan tahdo tarvittaessa olla saatavissa, valittavat eri osastojen päälliköt.

Pankin henkilökunta nousee kaiken kaikkiaan n. 350 henkeen. Tästä määrästä muodostavat miehet valtavan enemmistön. Sellaisissakin yksinkertaisissa, mutta erikoisesti sorminäppäryyttä vaativissa tehtävissä kuin setelien lajittelussa, käytettiin miehiä. Kun työnosittelu on viety niin pitkälle, kuin tällaisessa suurpankissa, vaikuttaa suorastaan epätaloudelliseltakin, että korkealaatuista miestyövoimaa käytetään aivan toisarvoisten tehtävien suorittamiseen; eräillä osastoilla, kuten shekkiosastolla, työskenteli useita naisia, jotka erikoisesti kirjanpitokoneiden käyttäjinä olivat verrattoman nopeita. Samoin hoiti kassaosastolla postivekseleiden kirjoittamisen muuan nuori naishenkilö erittäin joutuisasti ja hyvin. Kirjoittajan kiinnitettyä a.o. kamreerin huomiota tähän puoleen Pan-

kin toiminnassa, hän kyllä myönsi Pankin johdon olevan tietois-
sen naistyövoiman paremmasta sopivaisuudesta eräiden tehtä-
vien hoitamisessa, mistä on ilmauksena naistyövoiman vuosi-
vuodelta yhä lisääntyvä käyttö Pankin palveluksessa. Kun
Ruotsissa, kuten kai Suomessakin, naisten keskuudessa voittaa
alaa pyrkimys saada naispuolisten työntekijöiden palkat sa-
masta työstä kohoamaan samalle tasolle kuin miesten, arveli
edellä mainittu kamreeri, että jos tämä suunta pääsee voitol-
le, on edullisempaa jatkuvasti säilyttää nykyinen suhde mies-
ja naistyövoiman välillä. Sitäpaitsi ei nainen enää 50 - 55
vuoden iässä liene yhtä näppärä kuin nuorempana, arveli hän
edelleen. Yleisemmin ruvettiin naisia käyttämään Ruotsin pan-
keissa sodan aikana. Esim. Skand. Bankenin Göteborgin keskus-
konttorissa ei ennen sotaa ollut ollenkaan naisia. Kokemukset,
joita naistyövoimasta Ruotsin pankeissa on saatu, ovat olleet
yksinomaan positiivisia.

Esimerkkinä ylikvalifioidun työvoiman käyttämisestä,
voitaisiin kirjoittajan mielestä kenties mainita shekkiti-
leille talletetuista rahasummista annettavien kuittien kirjai-
tus. K.o. tarkoitusta varten on painettu erikoisia kuittilo-
makkeita, jotka osittain täydennetään käsin. Näitä kuitteja
kirjoittaa vakituisesti kaksi vanhempaa miesvirkailijaa, mut-
ta saattaa kiireellisinä päivinä kuitenkin kirjoittajia olla
useampiakin. Kun tässä on kysymyksessä perin yksinkertainen
työnsuoritus, joka vie suurimman osan 2-3-4 virkailijan työ-
ajasta, täytyy todella ihmetellä, ettei Pankki, joka näyttää
olevan täysin tietoinen tästä epäkohdasta, ole jo aikaisemmin
ryhtynyt sitä tavalla tai toisella korjaamaan. (Ohimennen tul-
koon tässä mainituksi, että vastaava tehtävä suoritetaan
Svenska Handelsbankenissa koneellisesti.) Mikäli Pankki ei
haluaisi seurata Handelsbankenin esimerkkiä, olisi sillä täs-

sä kirjoittajan mielestä hyvä tilaisuus käyttää halvempaa ja vähemmän kvalifioitua naistyövoimaa. Muitakin esimerkkejä liian suuren pätevyyden omaavien miesvirkailijoiden käyttämisestä toisarvoisten tehtävien suorittamisessa voisi mainita, mutta riittääköön tässä selostettu tapaus.

Tutkimuksen kohteena piti olla pankkitoiminnan rationalisoiminen. Tästä huolimatta sallittaneen pieni viittaus henkilökunnan pätevyyteen. Suoralta kädeltä voitaneen väittää, että virkailijakunta k.o. suhteessa jää suomalaisista virkaveljistään melkoisesti jälkeen. Tämän päätelmän myönsi kirjoittajalle oikeaksi m.m. erään kaupunkisivukonttorin kamreeri. Virkailijoita valittaessa pannaan pääpaino taloudellisten, erikoisesti pankkeja ja raha-oloja koskevien kysymysten ymmärtämiselle. Kun tässä suhteessa katsotaan Göteborgin keskikouluun pohjautuvan kaksivuotisen kauppaopiston tutkinnon tarjoavan hyvät perustiedot, ovat useat pankkiharjoittelijat valittu juuri tämän koulun kasvateista. Myöskin ylioppilaita otetaan, mutta heidän on täydennettävä taloudellisten asioiden tuntemustaan suorittamalla erikoinen lisätutkinto taloudellisissa oppiaineissa, jos mielivät pankkiuralla menestyä. Yliopistollisen taikka muun korkeakoulututkinnon omaavia ei Pankin virkailijoiden keskuudessa tapaa. Tämä koskee myöskin Pankin kamreereja, (jotka ohimennen sanottuna olivat erinomaisella taidolla valittua väkeä). Tästä meikäläisiä oloja ajatellen suhteellisen vähäisestä koulutuksesta huolimatta pystyivät useat virkailijat keskustelemaan hyvää teoreettista pohjakoulutusta edellyttävistä taloudellisista kysymyksistä melkoisella asiantuntemuksella.

Edellä mainittiin, ettei Pankin toimitalo sisustuksensa puolesta ole enää pitkiin aikoihin vastannut ajan ja kasvaneen

liikkeen vaatimuksia. Teknillisessä suhteessa on kalustoa kuitenkin vuosikymmenien kuluessa uusittu. Kirjanpitokoneet ovat olleet käytännössä jo ensimmäisen maailmansodan lähivuosilta. Kun näitä koneita piti hankittaman, kerrotaan Pankin silloisen pääjohtajan Teodor Mannheimerin lausuneen, että jos koneita hankitaan, niin ketään ei niiden vuoksi saa erottaa toimestaan. Koneita hankittiinkin, eikä ketään tarvinnut panna työstä pois, sillä Pankin liike laajeni jatkuvasti.

Nykyään tapahtuu Pankin Göteborgin keskuskonttorissa kassalippujen kirjaaminen koneellisesti shekkiosastolla, pääomaja säästökassatilillä sekä varsinaisella keskuskirjanpitosastolla. Koneita on vuosien varrella myöskin uusittu, mutta osittain ~~rikkas~~ dollaripulasta johtuu, ettei viimeisiä konetyyppejä ole voitu Ameriikasta hankkia. (Ohimennen tulkoon mainituksi, että ruotsalaiset ovat kovin ylpeitä näistä koneista, sillä he väittävät niiden olevan Ameriikkaan siirtyneiden ruotsalaisten miesten keksimiä, miesten, joille Ruotsin vaatimattomat olosuhteet eivät ole riittävästi tarjonneet toimintamahdollisuuksia keksintöjensä edelleen kehittämiseksi.)

Seuraavassa käsitellään työskentelyä ja sen järjestämistä Pankin eri osastoilla. On ehkä sopivinta aloittaa kassasta.

I Kassa.

Skandinaviska Bankenin Göteborgin keskuskonttorissa käsitteeseen kassa sisällytetään paljon muutakin kuin varsinaisen kassa siinä mielessä, missä meillä tätä nimitystä on totuttu käyttämään. Osastolla, jota nimitetään kassaksi, työskentelee parikymmentä henkilöä kamreerin johdolla. Varsinaisia kassanhoitajia meikäläisessä mielessä on kassaosastolla vain 4; lisäksi on vielä 5-6 sellaista "puolikassanhoitajaa", jolla

ei ole lupaa antaa äyriäkään ulos. Useilla osastoilla on sitäpäitsi oma kassansa, joka, vaikkei se välittömästi kuulu-
kaan kassaosaston l. pääkassan alaisuuteen, on kuitenkin sikä-
li sen kanssa yhteydessä, että sen tulee pankkiajan päätyttyä
lähettää kaikki kassavaransa ja kassakladinsa pääkassaan tar-
kastettaviksi. Siten virtaa pankkiajan päättyessä kaikista
kassoista käteistä rahaa sisältäviä peltilaatikoita vastaavi-
ne kassaerittelyineen pääkassaan. Erittelyn perusteella tar-
kastaa kamreeri, jota nimitetään myöskin pääkassanhoitajaksi,
peltilaatikoiden sisällön. Kassakladit tarkastaa n.s. kassa-
kontrollantti, jolle sitä varten lähetetään kaikista kassois-
ta vastaavat kassaliput. Kassakontrollantti toimii täten kam-
reerin "oikeana kätenä". Täällä tarkastetaan myöskin lopul-
lisesti täsmäävätkö kaupunkisivukonttoreiden kassat.

Pääkonttorissa, mutta ei sivukonttoreissa, on kassojen
kesken merkillinen työnjako. Kassat on nim. jaettu n.s. in-
betalnings- ja kombinerade-kassoihin. Tällaista järjestelmää
ei käytettäne missään muussa pankissa koko Ruotsin valtakun-
nassa. Kuten nimikin sanoo, otetaan ensiksi mainituissa kas-
soissa vastaan ainoastaan sisäänmaksuja, jälkimmäiset taas
toimivat sekä sisään- että ulosmaksukassoina. Viimeksi mai-
nittu kassatyyppe vastaa siten meillä käytännössä olevaa.
Sisäänmaksukassoihin liittyy välittömästi erikoinen kontrol-
lielin, joka tarkastaa jokaisen vastaanotetun erän. Menetelmä
on seuraava: kun asiakas haluaa tallettaa jonkin summan ra-
haa esim. shekkitulille, saapuu hän tällaiselle sisäänmaksu-
kassalle, jossa kassanhoitaja vastaanottaa rahat, laskee ne
sekä merkitsee summan pienelle lipulle. Rahat ja tämän li-
pukkeen hän antaa edelleen (selkensä takana olevalle) kont-
rollielimelle, jonka tehtävät olisivat lähinnä rinnastettavis-

sa setelien lajitteluun meillä. Täällä rahat lasketaan uudelleen ja, jos summa tarkalleen vastaa lippuun merkittyä määrää, kirjoittaa kassakontrollantti asiakkaalle kuitin, josta ilmenee, että määrällä on hyvitetty asiakkaan shekkitiliä pankissa. Kuitista jää Pankille jäljennöskappale. Edellä on toisessa yhteydessä viitattu p.o. kuitteihin. Jos taas asiakkaan jättämä summa ylittää tilille pantavan määrän, maksetaan ylijäämä hänelle luonnollisesti takaisin, mutta sitä ei saa tehdä inbetalningskassanhoitaja, vaan asiakas saa liikamäärän takaisin varsinaisesta kassasta (kombinerade kassa).

Muttkihalt

Varsinainen tilillepanolippu eli kassa-allegat on kaksiosainen (N:o 5). Oikeanpuoleiseen osaa, joka voidaan irroittaa, eritellään suoritus, vasempaan puoleen vastaavalle riville merkitään tilille pantava summa. Lipun täyttämisen suorittaa asiakas. Oikeanpuoleinen osa lipusta jää kassaan, mutta vasemmanpuoleinen menee shekkiosastolle. Jotta kassassa voitaisiin tietää, mille tilille suoritus on otettu, on kassaan jäävän kappaleen oikeassa alanurkassa kirjaimet C, D, K, S, U, jotka merkitsevät a.o. tilien alkukirjaimia. Piirtämällä esim. ympyrä kirjaimen ympärille on kassassa helppo tietää, mille tilille määrä on viety.

Inbetalningskassasysteemi on käytännössä vain pääkonttorissa. Näihin kassoihin, joita on 6 - 7 kpl., pannaan yleensä nuoria henkilöitä, jotka tavallisesti ovat vasta-alkajia pankkitoiminnan alalla. Vaikka näiden "puolikassanhoitajien" kokemus työssään onkin pieni, on käytäntö kuitenkin osoittanut, että laskuerehdykset, mikäli niitä joskus sattuu, ovat aivan vähäisiä. Kirjoittajalla oli tilaisuus havaita, että laskuerehdykset koko Göteborgin keskuskonttorin piirissä k.v. 5 ensimmäisen kuukauden aikana nousivat ainoastaan n. 800 kr:uun, mikä summa, huomioon ottaen kassaliikkeen suuren laajuuden Pan-

kissa, katsottiin perin vaatimattomaksi.

Myöskin inbetalningskassojen hoitajat pitävät n.s. kassakladiä, mutta kun he eivät saa antaa rahaa ulos, on siinä ainoastaan tulopuoli. Varsinaisissa eli yhdistetyissä kassoissa on sitä vastoin molemminpuoleinen kassakladi. Huomattava on kuitenkin, että kladiin viedään ainoastaan eri tileille merkittävien lippujen loppusummat. Kladi alkaa tulopuolella edellisen päivän säästöllä ja päättyy työpäivän säästöllä (menopuolella).

Työskentelyn välillä Suomen Pankissa ja Skandinaviska Bankenissa on eräs tärkeä eroavaisuus, mikä perustuu molempien pankkien erilaiseen käsitykseen virkailijakuntansa luotettavuudesta. Kun meillä Suomen Pankissa lähdetään siitä, että virkailijakunnan työhön on suuressa määrässä suhtauduttava luottamuksella, näyttää Skandinaviska Bankenissa taas olevan vallalla vastakkainen käsitys samasta asiasta. Tästä johtuu, että jokainen vienti ja kassa-allegaatti käy moninkertaisen kontrollin läpi matkallaan Pankin arkistoon.

Myöskin kaikkien kassanhoitajien kladiviennit käydään tarkoin läpi, ja tarkastaja varustaa jokaisen viennin nimikijaimillaan. Jotta tällainen tarkastus kävisi mahdolliseksi, on jokainen allegaatti, sen jälkeen kun kassanhoitaja on sen merkinnyt kladiinsa, toimitettava myöskin tarkastajalle (kassakontrollantille).

Kuten edellä on mainittu, on jokaisen kassanhoitajan siitä riippumatta, onko hänen toimipaikkansa pääkonttorin kassaosastolla, kaupunkisivukonttorissa tai Pankin jollakin muulla osastolla, pankkiajan päättyessä jätettävä kassavaransa, kassakladinsa ja hänen hallussaan mahdollisesti vielä olevat

kassatositteet tarkastettaviksi. Rahat tarkastaa kamreeri
1. ylikassanhoitaja, kassa-allegaatit n.s. kassakontrollantti.
Tarkoituksena on, ettei kassanhoitaja enää sen jälkeen, kun
hän on luovuttanut hallustaan rahat ja tilitositteet, pääsisi
niitä käsittelemään.

Kuten tunnettua, suoritetaan meillä sekä liikepankeissa
että Suomen Pankissa kassasta maksuja toimiston puolella kir-
joitettujen tositteiden perusteella. Skandinaviska Bankenissa
käsite kassa on laajempi, niin kuin edellä on huomautettu.
Varsinainen kassanhoitaja ei täälläkään ota osaa minkäänlai-
seen tositteiden kirjoittamiseen, sen tekevät muut kassaosas-
ton virkailijat. Siten esim. postivekselit kirjoitetaan kas-
saosastolla, vaikkei tätä työtä teekään kassanhoitaja, vaan
nykyään muuan nuori neiti. Kun postivekselien kirjoittaminen
kirjoittajan mielestä kävi sangen joustavasti ja joutuisasti,
mainittakoon siitä joku sana.

Asiakas, joka haluaa ostaa postivekselin, täyttää ensik-
si tilauslipun (N:o 6), jonka perusteella a.o. virkailija sit-
ten kirjoittaa plv.-vekselin. Seikoista, jotka ovat omansa
kirjoittamista jouduttamaan mainittakoon, että asettamisaika
painetaan leimasimella, postivekselin kirjoittaja merkitsee
oman nimensä toiseksi allekirjoittajaksi, vekselin määrä il-
maistaan ainoastaan numeroilla s.o. perforoimalla ja kirjoit-
tamalla musteella oikeaan yläkulmaan; kamreeri kirjoittaa
nimensä valmiiksi lomakkeisiin, eräiden suurten laitosten ni-
met, kuten Sveriges Riksbank, Posti y.m. (remitenttinä) pai-
netaan erikoista konetta, adresseographia, apuna käyttäen, pos-
tivekselin kirjoittaja istuu vastakkaisella puolella samaa pöy-
tää kuin kassanhoitaja, mistä johtuu, että valmis postivekseli
voidaan kätevästi ojentaa kassanhoitajalle.

Eri mieltä tietysti voidaan olla siitä, kuinka tehokas tällainen järjestelmä on käytännössä esim. kontrollin kannalta. Kun holvikamreeri kirjoittaa nimensä positivekseliin valmiiksi, jäänee kontrolli usein heikohkoksi, vaikkei tässä suhteessa toistaiseksi lienekään pahempia erehdyksiä sattunut. Se etu, ettei asiakas joudu kauvan odottamaan, sillä kuitenkin saavutetaan; tämä onkin etu, jolle aina on annettava suuri merkitys - erikoisesti liikepankkien ollessa kyseessä. Kun positivekseleihin aikaisemmin aina vaadittiin kolme nimeä, joista yksi oli johtokunnan jäsenen, aiheutui tästä usein paljon ajan hukkaa, sillä a.o. allekirjoituksia ei aina syystä tai toisesta voitu saada riittävän nopeasti. Tästä taas johtui, että asiakkaat pyrkivät odotellessaan hermostumaan ja uhkasivat siirtyä toisen pankin asiakkaiksi. Tämän välttämiseksi tyydyttiin vain kahteen allekirjoitukseen sekä siirryttiin muutenkin selostettuun menetelmään.

Että kassaosasto on paisunut niin laajaksi, johtuu siitä, että sinne on sijoitettu paljon sellaista, mikä ei varsinaisesti sinne kuulu meikäläisen näkökulmasta katsottuna. Siten esim. eräytyneet kotim. diskontatut ja perittäviksi jätetyt vekselit hoidetaan kassan puolella, mutta kun niitä varten on oma kassansa ei vekseliön lunastus rasita Pankin muita kassoja. Myöskin osa sivukonttoriasioista käsitellään kassassa.

Samanlaista kassakirjaa kuin meillä, ei Skandinaviska Bankenissa ole. Siellä on kyllä kirja, jota pidetään kassaosastolla ja josta käytetään nimitystä kassakirja. Tässä kirjassa, josta huolehtii edellä mainittu nuori neitonen, jonka varsinaisen tehtävä on positivekseliön kirjoittaminen, on sivut jaettu debet- ja kredit-sarakkeisiin. A.o. tilien nimet on painettu

valmiiksi kunkin sivun vasempaan laitaan. Kuhunkin sarakkeeseen vastaavan tilin kohdalle viedään päivän kuluessa tilille kertyneiden taikka tililtä maksettujen erien kokonaissummat. Tästä kirjasta viedään vastaavien tilien hyvitys- ja veloitussummien eroitus edelleen n.s. balanssikirjaan, jota pidetään kirjanpito-osastolla. Balanssikirjasta käy selville Pankin tila kunkin työpäivän päättyessä.

Kuten edellisestä lienee käynyt ilmi, on meikäläisen kassan ja p.o. ruotsalaisen pankin kassan välillä melkoinen eroavaisuus olemassa. Itse kassa siinä merkityksessä, kuin me sen ymmärrämme, on varsin ahdas; kassanhoitajalle jäävä liikumatila pääkonttorin kolmessa pääkassassa on n. pari metriä pituutta ja yksi metri leveyttä. Näissä kassoissa joutuu kassanhoitaja, kuten meilläkin, palvellessaan yleisöä seisomaan koko ajan. Istumista varten on samanlainen korkea tuoli, jollaisia oli m.m. Suomen Pankissa ennen. Niissä osissa Pankkia taas, joita on uusittu, on kassanhoitajalla edessään (kohtisuorassa toimistopöytää vastaan) matalahko pöytä, jonka vasemman puoleiseen päähän on järjestetty kannella peitettävä syvennys. Tässä laatikossa säilytetään käteisvarat. Kun päivittäisessä liikkeessä tarvittava rahamäärä on verrattain vähäinen, sopii se hyvin tarkoitukseensa. Sitäpaitsi voi laatikon mukavasti lukitakin kassanhoitajan poistuessa esim. syömään (jolloin sijalle tulee v.t. kassanhoitaja, joka saa käyttöönsä siksi ajaksi vähäisen tilapäiskassan).

II Shekkitiliosasto.

Kuten Suomessakin, jakautuu shekkitili Ruotsissa luotolliseen ja luotottomaan. Usein tapahtuu kuitenkin, että myöskin jälkimmäinen muuttuu luotolliseksi, kun tilinhaltija päästää liikkeelle shekin, jonka määrä voi huomattavasti ylittää ti-

lillä olevan katteen. Luulisi Pankin suhtautuvan tällaiseen menettelyyn ankaruudella, mutta niin ei kuitenkaan näytä olevan asian laita siitä huolimatta, että tiliylitykset ovat jokapäiväisiä ilmiöitä. Että tällainen hyväntahtoinen suhtautuminen asiaan Pankin puolelta on omansa aiheuttamaan asiakaspiirissä välinpitämättömyyttä pankkiasioitten hoitamisessa, on ilmeistä. Toiselta puolen on Pankin menettely kyllä ymmärrettävissä, joskaan ei kenties aina hyväksyttävissä, kun ottaa huomioon liikepankkien välisen ankaran kilpailun säästövaroista ja menetelmät asiakkaiden vetämiseksi omaan pankkiin.

Katteettomien shekkien asettajat eivät suinkaan aina näytä olevan mitään "pikkuliikemiehiä", vaan isojen liikelaitosten johtajia y.m. johtavassa asemassa olevia henkilöitä. Kerrankin, kun eräs huomattavampi liikemies oli liikematkalla ollessaan antanut maksuksi katteettoman shekin, jolle ei ollut ilmestynyt katetta edes vielä silloin, kun shekki clearingissä saapui Pankille, huomautti shekkiosaston päällikkö asianomaiselle sangen varovaisessa sävyssä, että shekillä pitää olla kate jo sitä asetettaessa, mihin seikkaan nähden mainittu henkilö tekeytyi tietämättömäksi. Toiset taas menettelevät siten, että avaavat Pankissa luotottoman shekkitilin pienelle summalle saaden samalla haltuunsa Pankin shekkivihkon. Tilinhaltijalla voi etukäteen olla tiedossa esim. auton myyjä ja ostaja. Shekkikirjan haltijana hänellä taas on mahdollisuus maksaa hinta katteettomalla shekillä. Saatuaan ostajalta maksun autosta hän voi viedä shekin määrää vastaavan summan tilille ja pistää ylijäämän "taskuunsa". Tällaisen menettelyn tekee mahdolliseksi se, että toispaikkaisen shekin saapuminen maksavalle pankille tavallisesti kestää pari päivää siinäkin tapauksessa, että shekin saaja vie sen heti omaan

pankkiinsa. Täten maksava pankki itse asiassa tulee p.o. liiketoimen rahoittajaksi, vaikkei se suinkaan ole ollut sen tarkoituksena avatessaan asiakkaalle shekkitilin.

Tähän menettelyyn on Pankin taholta ruvettu viimeaikoina kiinnittämään vakavampaa huomiota. Muuten noudatetaan Pankissa shekkejä vastaanottaessa suurta varovaisuutta. Pankin jokaisessa konttorissa on luettelot omassa piirissä olevista toimimistä samoin kuin niiden henkilöiden nimet ja käsialanäytteet, joilla on toiminimen allekirjoitusoikeus. Kun tähän luetteloon merkitään jatkuvasti kaikki siinä tapahtuneet muutokset, on siitä suurta apua shekkejä lunastettaessa samalla kun se on omansa lisäämään shekin käypäisyyttä maksuvälineenä. Vastaavanlainen luettelo on m.m. Suomen Pankissa Osuuskassojen Keskuksen maksettavista ja osuuskassojen asettamista shekeistä. Tässä suhteessa olisi luettelo kuitenkin saatava laajemmaksi siten, että se käsittäisi myöskin säästöpankit ja erinäiset valtion laitokset, joiden shekkejä Suomen Pankki mahdollisesti joutuu ottamaan vastaan. Useissakonttoreissa ei meillä ole edes tietoa siitä, ketkä henkilöt ovat oikeutetut allekirjoittamaan pankkien pano- ja otto-tilishekkejä. Niitä lunastetaan vain toiminimileiman perusteella.

Shekkivihkoja on käytännössä kahta kokoa, nim. isompaa ja pienempää. Edellinen koko vastaa suunnilleen Suomen Pankin ulkol. shekkien ja jälkimmäinen dollarisetelien suuruutta. Suurempaa kokoa olevat shekkivihkot on tarkoitettu erikoisesti liikkeälle, pienemmät sopivat taas paremmin yksityishenkilöiden käyttöön, **niitä** kun on mukava säilyttää lompakossa. Mitään ehdotonta käytäntöä ei tässä suhteessa kuitenkaan ole muodostunut, vaan voivat liikeyrityksetkin käyttää pienempiä shekkikokoja, jos katsovat ne itselleen jostakin syystä sopivammiksi. Mielenkiintoista oli myöskin panna merkille, että eräät isot toiminimet, kuten Eol,

käyttivät shekin allekirjoittamisessa erikoista konetta, jonka pitäisi olla hyvänä suojana nimikirjoitusten väärennystä vastaan. Lisäksi merkitsee kone muistiin kuinka mones shekki kulloinkin on kysymyksessä.

Viennit tilikortteihin on jo parin vuosikymmenen aikana suoritettu ameriikkalaisilla Sundstrand-valmistetta olevilla koneilla. Koneellinen menetelmä on tehnyt mahdolliseksi sen, ettei työvoimaa ole tarvinnut lisätä läheskään samassa suhteessa kuin liike on laajentunut. Varsinaisen shekkikirjanpidon hoitaa nykyään 3-4 naishenkilöä ja käsittää heidän vientiensä määrä tili-korteille päivittäin keskimäärin 1000 vientiä. (min. 750, maks. 1700 vientiä päivässä). Itse shekkitilien - luotollisten ja luottottomien - luku on viime aikoina ollut jonkun verran yli 2000. Koneellisen kirjaamisen menetelmän avulla on edelleen mahdollista saada samanaikaisesti itse kirjaamisen kanssa, paitsi asiakkaalle lähetettävä tiliote, myöskin n.s. journalilehti, joka menee ensin keskuskirjanpito-osastolle ja sieltä revisio-osastolle, missä sen perusteella suoritetaan vientien tarkistus.

Haluttaessa avata shekkitili on hakijan täytettävä samantapainen anomuslomake kuin meilläkin pano- ja ottotiliä avattaessa. Eroitus on vain siinä, että kun meillä p.o. sopimus lienee luonteeltaan muodollista laatua - ainakin sangen usein - on se Skandinaviska Bankenissa sikäli asiallinen, että Pankki haluaa pidättää itselleen oikeuden ratkaista, kenet se tahtoo hyväksyä asiakkaakseen. Tämä on hyvin ymmärrettävissäkin, sillä shekkitilin väärinkäyttö ei suuressa kaupungissa ole perin harvinainen ilmiö. Ennen kuin Pankki hyväksyy jonkun henkilön taikka liikkeen asiakkaakseen, on sen tapana myöskin tiedustella hakijan taloudellista asemaa, luotettavuutta, mainetta y.m. sellaisia seikkoja, joilla voi olla merkitystä hänen luottokelpoisuuttansa arvioitaessa.

*SP. kirjasto
vain avata
suorat avata*

III. Lainananto-osasto.

P.o. osasto jakautuu kahteen osaan nim. lainanantoon vekselivakuutta ja lainanantoon muita vakuuksia vastaan. Vekselien diskonttaus voi olla melko vilkasta - päivittäisten diskonttausten määrä saattaa kohota 500 kpl:een. Vekselien lunastus, kuten edellä huomautettiin, on eroitettu lainaosastosta ja liitetty kassan yhteyteen; eräytyneet lainat hoidetaan sitä vastoin osastolla. Omaa kassaa ei tällä osastolla kuitenkaan ole, vaan voidaan kaikkia Pankin kassoja käyttää.

Vekselien käsittely Ruotsin pankeissa on sikäli yksinkertaisempaa, ettei siellä tarvitse - olipa kyseessä diskontattava tai perittävä vekseli - varustaa vekseliä leima-merkeillä. Tämä elinkeinoelämää suuresti rasittava vero on ollut poissa käytännöstä jo pari vuosikymmentä. Että tämä toimenpide on koitunut myöskin pankeille, erikoisesti liikepankeille, suureksi helpotukseksi, ymmärtää hyvin, kun ottaa huomioon diskontattavien vekseleiden suuren määrän; sillä vaikka asiakkaat velvoitettaisiin varustamaan diskontattava vekseli leimoilla, on varmaa, että suuressa joukossa aina löytyisi sellaisia, jotka jättäisivät tämän tehtävän mieluummin pankille. Toinen helpotus on se, etteivät pankit enää siirrä itselleen diskonttaamaansa taikka perittäväksi ottamaansa vekseliä, kuten meillä vielä on tapana. Mitään haittaa tästä menettelystä ei ole havaittu Pankille koituvan.

Mitä vekselikirjanpitoon tulee, on siinä jo aikoja sitten

luovuttu sidottujen kirjojen systeemistä ja siirrytty käyttämään kortti- ja läpilyöntimenetelmää. Siten esim. diskontatuille ja perittäviksi otetuille vekseleille kirjoitetaan kaikki tarvittavat liput, kuten kassalippu, avikirje, n.s. eräpäivälehti sekä asiakkaalle annettava kuitti samalla kertaa kuin mainittujen vekseleiden rekisterilehtikin. (Vrt. eril. malleja N:o 7). Tätä varten tarvitaan tavalliseen kirjoituskoneeseen vain pieni lisälaitte. Kuten malleista selviää, on paperi valmiiksi karbonisoitu, joten hiilipaperin käyttö ei ole välttämätöntä. Tämän menetelmän haittoina mainitaan kuitenkin, että paperit pyrkivät toisinaan tulemaan suttuisia ja paperien valmistuskustannukset kohoamaan korkeiksi. Kustannusten kannalta olisi tietysti ajateltavissa myöskin karbonisoimattoman paperin käyttö yhdessä hiilipaperin kanssa, mutta toiselta puolen veisi hiilipaperin vaihto tällaisessa pankissa, jossa vekseleitä on paljon, melkoisesti lisää aikaa (jota juuri pyritään välttämään).

Lippujärjestelmä on kaikille vekselilajeille sama sillä eroituksella vain, että lippujen väri vaihtelee sen mukaan, onko kysymyksessä paikallinen, omassa konttorissa tai toisessa pankissa eräytyvä vekseli. Viimeksi mainittuun tapaukseen nähden on huomattava, että tällöin kirjoitetaan ainoastaan eräpäivälehti l. förfalloblad, joka seuraa clearingissa toiselle pankille lähetettävää vekseliä. Kun toinen pankki käyttää omia lomakkeitaan, on täyden sarjan kirjoittaminen tarpeetonta. Jos kysymyksessä on taas omassa konttorissa eräytyvä vekseli, lähetetään vekselin mukana konttorille täysi sarja kassalippuja valmiiksi kirjoitettuina, lähetettävälle konttorille jää ainoastaan n.s. eräpäivälehti. On selvää, että tämän menetelmän avulla voidaan melkoisesti helpottaa vastaanottavan konttorin työtä.

Myöskin varsinaisista lainoista saadaan läpilyöntimenetelmän avulla yhdellä kertaa kaikki tarvittavat paperit lukuunottamatta itse lainasopimusta ja lainakorttia (Vrt. malleja N:o 8).

Vekselidiskonttauksen suhteen pani kirjoittaja merkille erikoisesti sen suuren joustavuuden ja nopeuden, jolla se suoritettiin. Laskijoita oli kaksi, joista toinen seurasi asiakkaan kirjoittaman laskelman kaksoiskappaletta ja toinen alkuperäistä. Vanhemman laskijan ensin tarkastettua, että itse vekseli oli asianmukaisessa kunnossa ja tarpeelliset tiedot siitä oikein viety laskelmaan sekä määrättyä korkoprosentin kullekin vekselille, laski kumpikin erikseen ensin päivät, jotka tarkistettiin erä erältä. Samalla tavalla meneteltiin korkomäärien suhteen. Täten työ sujui nopeasti ja mahdollinen virhe ei aiheuttanut korjauksia pitkin matkaa laskelmassa.

Diskontattujen vekseliön luku vaihteli kuluvan vuoden neljän ensimmäisen kuukauden aikana 60 ja 625 välillä tullen päivää kohti keskim. n. 200 vekseliä. Tätä määrää pidettiin Pankissa kuitenkin poikkeuksellisen alhaisena. Vekseliön diskonttaamisesta huolehtii 5 henkilöä siten, että yksi ottaa vekseliön asiakkaalta vastaan tarkastaen samalla ovatko vekseliön esiintyvät nimet oikeita ja saavatko a.o. henkilöt mennä yhtiön puolesta vekseliöitukseen. Tässä työssä on hänellä suurta apua n.s. tiedonanto-osastosta (upplysningsavdelning). Tämän jälkeen joutuu vekseliön myötäseuraavine laskelmineen laskijoille, joista toinen vielä tarkastaa, että se täyttää vekseliöilain vekseliöille asettamat kelpoisuusvaatimukset. Neljäs henkilö vie diskontatut vekselit n.s. esittelykirjaan, jonka osaston kamreeri päivittäin esittelee muiden laina-anomusten ohella johtokunnalle. (Kamreeri saa omalla vastuullaan myöntää vekseliön y.m. luottoa 5000 kr:n määrään asti.) Viidennen henkilön tehtävänä on edellä selostettujen kassalippu-

sarjojen kirjoittaminen, missä työssä hänen päivänsä näyttää kuluvan jokseenkin kokonaan.

IV Clearing.

Clearing meikäläisessä mielessä eli n.s. Riksbanksclearing tehdään Göteborgissa kerran päivässä (klo 11). Pankkien lunastamat postivekselit ja shekit pannaan samanlaisiin pitkiin kuoriin kuin meilläkin, muttei kuorien päällä ole samanlaista erittelyä sisällöstä kuin meillä. Itse clearingtekniikka, jota kirjoittaja oli tilaisuudessa seuraamaan Riksbankin konttorissa, vaikuttaa kuitenkin vanhentuneelta. Clearingin käyttö pankkien välisenä selvitysmenetelmänä näyttää Ruotsissa olevan laajempaa kuin meillä. Sen avulla näyttään voitavan selvittää melkein mitä vain. Niinpä selvitettiin clearingissä myöskin lunastetut toisten pankkien maksettavat korko- ja osinkoliput.

Sen jälkeen kun postisiirto ja pankkien väliset clearing-osoitukset on otettu käytäntöön on postivekselin käyttö melkoisesti vähentynyt. Tämä on tietysti ollut omansa vähentämään myöskin Riksbankin clearingin merkitystä. Jos toinen pankki haluaa lähettää toiselle jonkin maksun, voi se tapahtua sitenkin, että lähetetään postilähetysvekseli. Mutta vielä mukavammin tapahtuu se n.s. clearingosoituksen avulla (mallit N:o 9). Seuraava esimerkki valaisee asiaa. Skand. Banken lähettää 1000 kr. Svenska Handelsbankenille Landskronaan. Täytetään hiilipaperia käyttäen kolme lomaketta N:o 9 a, b, c. Näistä lomakkeista a ja c lähetetään Svenska Handelsbankenille; a toimii Skand. Bankenin kirjeenä, kun taas c vastaa lähinnä tavallista postivekseliä, jonka Handelsbanken aikanaan palauttaa takaisin lähettäjälle. Valkoinen lippu c on taas lähettävän pankin - Skand. Bankenin - kassa- eli kirjanpitolippu, jonka määrällä välittömästi hyvitetään tiliä

clearinganvisningar. Kun lippu c palaa takaisin, veloitetaan määrällä samaa tiliä ja liiketoimi on siten tullut suoritetuksi.

Jos taas on kysymyksessä suoritus Pankin eri konttoreiden kesken, on menetelmä sama kuin yllä on selostettu, mutta tällöin käytetään keltaisia lomakkeita ja hyvitetty tai veloitettava tili on konttorien tili eli konttorien mellankavanden.

Selostettua menetelmää pankit käyttävät m.m. silloin, kun on kysymyksessä vekselin suoritus joko kokonaan tai osaksi. Seuraava esimerkki valaisee asiaa lähemmin. Skand. Bankenin Göteborgissa olevan keskuskonttorin hallussa on vekseli, jonka Stockholms Enskilda Bank Tukholmassa on diskontannut ja lähettänyt perittäväksi Göteborgiin, missä vekselin hyväksyjä asuu. Vekseli uudistetaan Tukholmassa, jolloin uuden vekselin määräksi sovitaan Kr 393:50. Tästä Stockholms Enskilda Bank ilmoittaa puhelimella Skandinaviska Bankenille Göteborgiin ja pyytää samalla sitä luovuttamaan vekselin trassaatille tämän maksettua Kr 70. Puhelun perusteella kirjoittaa vekselilunastusta hoitava virkailija vihreän clearingosoituksen uuden vekselin määrälle s.o. Kr 393:50 (vihreä lomake N:o 9). Asiakas jättää nyt kassaan käteisenä Kr 70:- sekä vihreän clearingosoituksen. Täten on vanha vekseli, joka luovutetaan ohjeiden mukaisesti asiakkaalle, tullut maksetuksi. Clearingosoitus lähetetään sitten Tukholman keskuskonttorille, joka lähettää sen edelleen Enskilda Bankille Riksbanksclearingin välityksellä. Jos vastaava tapaus koskisi omia konttoreita, käytettäisiin keltaista lippua N:o 9.

Jos lähettävä ja vastaanottava pankki sijaitsevat samalla paikkakunnalla, lähetetään clearingosoitukset Riksbankin clearingin välityksellä, mikäli molemmat ovat siinä osallisina. Mutta kun Ruotsissa Riksbankilla on clearing vain Tukholmassa ja Göteborgissa, on clearingosoitukset useimmiten lähetettävä postit-

se. Paitsi eripankkien välillä, on selostettu menetelmä käytännössä myöskin saman pankin eri konttoreiden kesken, mihin aikaisemmin on viitattu.

Vastaavaan suomalaiseen verrattuna vaikutti selostettu menetelmä yksinkertaisemmalta ja joustavammalta.

V Kirjanpito-osasto.

Tällä osastolla hoidetaan koko pankkiorganisation keskuskirjanpito. Tiliviennit tapahtuvat täysin koneellisesti ja ainoastaan muutamissa harvoissa tapauksissa, joista mainittakoon tässä viennit tasekirjaan, tulee vielä kysymykseen vanha kirjanpitotekniikka. Kuten shekkiosastolla, saadaan täälläkin yhdellä kerralla hiilipaperia ja läpilyöntimenetelmää käyttäen varsinaisen tilikortin lisäksi asiakkaalle lähetettävä tiliote, joka on n.s. silkkipaperia, jos tiliote lähetetään lentopostissa, ja erikoinen journalilehti revisio-osastoa varten. Edellä on huomautettu, että pääkonttori Göteborgissa huolehtii erikoisesti p.o. pankkiorganisation ulkol. suhteista. Nämä suhteet lisäävät melkoisesti Pankin päivittäisten kassalippujen lukumäärää, joka kohoaa keskimäärin 1000 kpl:een päivässä. Ilman kirjanpitokoneita ei kaikkia näitä lippuja olisi mahdollista kirjata samana päivänä nykyisellä työvoimamäärällä, joka tavallisesti on 6 henkilöä. Koko osaston henkilöluku on n. 16. (Luvun epämääräisyys johtuu siitä, että osastolle voidaan siirtää työvoimaa lisää muualta, jos työn määrä sitä vaatii.)

Kirjanpito-osasto jakautuu kolmeen alaosaan, joista yksi hoitaa tilit loro I-II ja kpd-tilit (Konto pro diverse 1-6) sekä Tukholman ja Malmön keskuskonttoreiden samoin kuin eräiden sivukonttoreiden tilit; toiselle kuuluvat kaikki nostro-tilit ja kolmannelle Pankin tila ja sen kanssa läheisessä yhteydessä olevat

VI Ulk. shekit y.m.

Halutessaan ostaa ulkomaisen pankin maksettavaksi asetetun shekin, tulee asiakkaan ensin täyttää erikoinen tilauslomake (N:o 10), jonka perusteella osaston virkailija vasta kirjoittaa kolmiosaisen kassalipun (N:o 10 a, b, c). Näistä lipuista a on tarkoitettu varsinaiseksi kassalipuksi, b jää asiakkaalle ja c:n pitää shekin kirjoittanut osasto mahdollista myöhempää tarvetta varten. Hiilipaperia käyttäen saadaan kaikki kappaleet samalla kerralla.

Asetetut shekit avisoidaan päivän kuluessa, mikäli siihen jää tilaisuutta muilta töiltä. Sikäli kuin uusia shekkejä asetetaan, täydennetään aloitettuja avikirjeitä myöhemmin. Lomake (N:o 10 d, e, f) on siten laadittu, että samalla kerralla hiilipaperin avulla voidaan saada kaikki tarpeelliset liput s.o. avikirje ulkom. kirjeenvaihtajapankille (d), kirjanpitoallegaatti (e) ja kopio avikirjeestä (f).

Kun päivittäin asetettujen ulkol. shekkien luku on melkoinen - k.v. viiden ensimmäisen kuukauden aikana keskimäärin 100 shekkiä päivässä - Pankki on koettanut löytää keinoja shekkinliikkeen rationalisoimiseksi. Selostettu menetelmä on tulos näistä ponnisteluista.

Kirjoittajan selostettua meillä käytännössä olevaa shekinkirjoitusmenetelmää, myönnettiin se kyllä yleensä oivalliseksi, mutta epäiltiin kuitenkin ulkomaisten pankkien suhtautumista siihen, ne kun saavat samalta pankilta yhdellä kertaa vastaanottaa tukun avikirjeitä.

Skandinaviska Bankenissa nykyään käytännössä olevat shekilomakkeet ovat kaikki samankokoisia ja varustetut joko englannin-, saksan-, ranskan- tai espanjankielisellä tekstillä.

Tällä osastolla, jolla hoidetaan myöskin kirje- ja sähkömaksuääräykset ulkomaille ja ulkomailta, on työ nykyisin jaet-

tu viiden henkilön kesken. Kuten "ulkomaisilla" osastoilla yleensä, on työtä paljon eikä vapaa-aikoja juuri voi ottaa.

VII Kuponkiosasto.

Tällä osastolla maksetaan sekä obligatiolainojen korkoja että eri yhtiöiden osinkoja. Molemmissa tapauksissa on asiakkaan ennen maksun saantia täytettävä erikoisen kaavan mukainen lomake (N:o 11, 12). Milloin kyseessä on ulkomaalainen osakkeenomistaja, käytetään vaaleansinistä lomaketta (N:o 13 eli N:o 18 b). (Osinkovero on 20 %, paitsi milloin osakkeenomistaja on Yhdysvalloista taikka Norjasta, jolloin se on vain 10 %).

Lunastetut omat osinkoliput sekä sellaiset vieraat, joiden lunastuspaikka on Skand. Banken, mitätöidään rei'ittämällä. Korkokupongit ja osinkoliput, joiden lunastuspaikka on muualla, lähetetään edelleen clearingissä (joko Riksbankin taikka pankkien sisäisessä). Lähetystä seuraa aina pieni lipuke (N:o 14), mutta ei mitään muuta.

Lunastettujen korko- ja osinkolippujen summa merkitään pienelle keltaiselle lipulle (N:o 15). Pankkiaajan päättyessä veloitetaan näiden lippujen yhteissummalla tiliä kpd. 6 B- kassan- kuponger (N:o 16). Tämän summan vie kassanhoitaja myöskin kla-diinsa menopuolelle. Lähetettäessä osinko- ja korkolippuja loppullisille lunastuspaikoilleen mainittua tiliä (Kpd. 6 B.) hyvitetään vastaavalla määrällä (N:o 17) ja eri kuponki- (vast. osinko-) tilien haltijoita Pankissa veloitetaan.

Kuponkiosasto pitää jokaisesta osakeyhtiöstä erikoista, aika ajoin täydennettävää korttistoa, josta käy selville, milloin on yhtiökokous ja paljonko jaetaan osinkoa y.m.s. Obligatiolainoista ei sen sijaan vastaavanlaista korttisysteemiä ole, mutta kyllä samanlainen (sidottu) obligatiokirja kuin meilläkin. Tämä

kirja on vastaavaa meikäläistä kätevämpi, sillä siinä on kirjan sivussa nähtävissä obligatiolainojen ottajien nimet: esim. Ruotsin valtio, Hypot. l., kaup. ja kauppalat sekä teollisuuslaitokset ja lopuksi ulkom. lainat ja rekisteri.

VIII Ottolainaus.

Ottolainausosasto käsittää seuraavat tilit: säästökassatili, irtisanomistili l. uppsägningsräkning, pääomatili ja talletustili. Näistä on viimeksi mainitun merkitys, kuten meilläkin, jatkuvasti vähenevä. Kuten tunnettua, tälle tilille sijoitetut varat eivät kasva korkoa korolle. Skandinaviska Banken on koettanut yleensä taivuttaa asiakkaitaan siirtämään varansa pääomatilille, mikä ei olekaan asiakkaiden puolelta kohdannut vastusta. Uusia talletustilejä ei nykyisin ollenkaan avata. (Myötävaikuttavana tekijänä selostettuun ilmiöön voitaisiin myöskin mainita pankkien korkopolitiikka. Vuodesta 1945 10/2 lähtien on nim. sekä talletus- että pääomatilille - 4 kk irtisanomisella - sijoitetuille varoille maksettu korkohyvitystä saman korkoprosentin mukaan, mikä toimenpide asettaa talletustilin varat epädullisempaan asemaan kuin pääomatilin).

Tälläkin osastolla kirjanpito on koneellista. Tilikortit säilytetään peltilaatikoissa, joita kuulalaakerien ansiosta on helppo käsitellä. N.s. "elävien" tilien lukumäärä on n. 9000. Tämän kortiston hoitaminen on pääasiallisesti vain kahden henkilön tehtävänä, ellei oteta lukuun osaston kassanhoitajia ja kamreeria. Kiireellisinä päivinä saa osasto kuitenkin apua muilta osastoilta. Viime vuosina on liiketoimien määrä kohonnut n. 21000, mikä vastaisi päivittäin n. 70 liiketointa. Valtiopankin näkökulmasta tämä osasto ei tarjoa erikoisemman mielenkiintoista.

IX Holvit.

Rahojen ja arvopapereiden säilyttämistä varten Pankilla on holviosasto, joka nykyään käsittää kolme vierettäin sijaitsevaa erillistä holvia. Osaston hoito kuuluu n.s. holvikamreerille.

Lainojen vakuudet säilytetään holvissa t:mi Rosengrenin valmistamissa peltikaapeissa, jotka on tarkoitusta varten erikoisesti suunniteltu. Lainapapereiden suhteen on vallalla sellainen järjestelmä, että velkakirjat säilytetään toisessa ja pantit toisessa kaapissa. Milloin panttia tai velkakirjaa toimistossa tarvitaan, tilataan se erikoisella tilauslipulla; samoin menettellään silloinkin, kun on kysymys panteista irtileikatuista korko- tai osinkolipuista. Huomattava kuitenkin on, ettei Pankki oma-aloitteisesti puutu mainittuihin lippuihin laina-ajan kuluessa. Velkakirjat säilytetään eräpäiväjärjestyksessä ja kaikki samalle velalliselle annettujen lainojen vakuudet samassa pahvikotelossa. Ennen holviin panemista Pankin juristi tavallisesti tarkastaa velkakirjat.

Toisessa holvissa säilytetään n.s. avonaiset talletukset. Milloin talletus käsittää osakkeita, säilytetään saman yhtiön osakkeet aina samassa pahvikotelossa ja kotelot taas aakkosjärjestyksessä metallikaapeissa. Samassa kotelossa tulee siten olemaan useille eri asiakkaille kuuluvia osakkeita. Eri asiakkaiden omistamat osakkeet säilytetään taas suurissa kirjekuorissa, joiden päällä on a.o. henkilön nimi ja talletuksen numero. (Kirjoittaja muistelee, että kuoret pahvikoteloissa olisivat numero^{olleet/}järjestyksessä).

Tällainen järjestely vaikuttaa sangen käytännölliseltä sen vuoksi, että osinkolippujen irrottaminen käy kätevästi, kun saman yhtiön osakkeet ovat yhdessä kotelossa taikka, milloin on

useampia koteloita, lähekkäin. Jos samalla asiakkaalla on tallessa useiden yhtiöiden osakkeita, joutuvat ne täten kyllä eri paikkoihin, mutta niiden löytäminen ei kuitenkaan tuota vaikeuksia, vaan käy se notariaattiosaston antamien tuntomerkkien avulla joutuisasti. Samaa menetelmää noudatetaan myöskin obligatioihin nähden.

P.o. holvit on muuten varustettu kaikin asiaan kuuluvien teknillisiin välinein.

X Remburssiosasto.

Remburssiosasto, jonka hoitamiseen ennen sotaa riitti vain kaksi henkilöä, on nyt paisunut sangen laajaksi. Tällä hetkellä on virkailijoiden luku osastolla 22. Työtä osastolla näyttää olevan paljon ja joukko erilaisia papereita (jotka yleensä ovat samoja kuin meilläkin) tarvitaan ennenkuin remburssi on selvä.

Tunnusomaista tälle osastolle on erittäin pitkälle kehitetty työn osittelu. Edelleen on osastolla itsenäinen kirjeenvaihto s.o. kaikki kirjeenvaihto hoidetaan itse ilman Pankin keskuskirjeenvaihto-osaston apua. Osaksi tästä, osaksi siitä, että tilityslaskelmat kirjoitetaan koneella, johtuu osaston hallussa olevien kirjoituskoneiden suuri lukumäärä. Jottei koneiden samanaikainen käyttö kuitenkaan aiheuttaisi häiritsevää melua, ne ovat kaikki n.s. noiseless-tyyppiä.

Remburssia avattaessa käytetään lippusarjaa, joka käsittää kirjeen asiakkaalle, n.s. peilin sekä tiliveloitus- ja-hyvitysliiput. Kaikki nämä saadaan hiilipaperin avulla samalla kertaa. (N:o 17a). Peili on ikäänkuin kuvastin, josta tarvittaessa helposti nähdään kaikki a.o. remburssia koskevat seikat. Kuten mallista käy ilmi, kirjoitetaan peili vain osittain koneella samanaikaisesti

muiden papereiden kanssa, loppu on täydennettävä käsin kirjoittamalla. Remburssien tilityslaskelma on 7-osainen (N:o 18). Kun paperi on tarpeellisilta osilta karbonisoitu, saadaan kirjoituskonetta (ja osittain myös hiilipaperia) apuna käyttäen yhdellä kertaa kaikki tarvittavat kappaleet, nim. kuitti asiakkaalle, rekisterikappale pankille, tarpeelliset veloitus- ja hyvitysliput kirjanpito-osastolle. (Vrt. läh. mallia N:o 18).

Mitä remburssien lukumäärään tulee, mainittakoon, että viime vuonna avattiin uusia tuontirembursseja keskimäärin 200 kpl. kuukaudessa ja vientirembursseja keskimäärin 231 kpl. samana aikana. Verrattaessa työntekijöiden lukua remburssianomusten määrään tulee ottaa huomioon, että varsinainen tarkistustyökin, jonka muihin osastoihin nähden suorittaa revisio-osasto, remburssiosastolla hoidetaan itse.

Remburssipapereiden säilyttämistä varten on olemassa käytännölliset, t:mi Rosengrenin valmistetta olevat, metallikaapit; kun asiapaperit näissä kaapeissa säilytetään erikoisten pahvikansien välissä, ei papereiden katoamisen vaara ole yhtä suuri kuin siirrettäessä niitä yksitellen paikasta toiseen.

XI Matkapalvelu.

P.o. osasto muodostaa pienehkön osaston, jonka tehtävänä on matkustavan yleisön palveleminen myymällä ja ostamalla ulkom. matkavaluutta. Meilläkin tunnettuja pohjoismaisia matkashekkejä saa ostaa täältä. Varsinkin kesän aikana, jolloin matkustajaliike on vilkasta, on matkapalvelussa kiirettä, eikä ole myöskään harvinaista, että osaston kassan edustalle tällöin pääsee muodostumaan jonotusta.

Toimihenkilöitä on tällä osastolla osastonpäällikön lisäksi neljä.

XII Perittävät.

Perittävien osasto on melkoisen laaja. Sillä työskentelevien virkailijoiden luku on nykyään 12, minkä lisäksi tulee vielä kamreerin virka-aseman omaava osastopäällikkö.

Tälläkin osastolla tapahtuu vientien kirjaaminen irtolehdille saman menetelmän mukaan kuin edellä on kotimaisten vekselien yhteydessä selostettu. Siten saadaan perittäviksi jätettyjen vekselien ja asiapapereiden rekisterilehdet (N:o 19) samalla kerralla kuin muutkin liput (N:o 20). Perittäviin vekseleihin nähden tehdään erotus paikallisten ja toispaikkaisten- omissa konttoreissa ja vierailta paikkakunnilla eräytyvien - vekselien välillä. Sen mukaan ovat liput vaaleanvihreitä tai vaaleanpunaisia. Sarja käsittää, milloin kyseessä on paikallinen perittävä vekseli, 5 eri lippua, joista ensimmäinen kappale on rekisterilehti, kaksi pienempää ovat kassalippuja, seuraava avikirje sekä viimeinen kappale asiakkaalle annettava tilityslaskelma. Kun on kyseessä Pankin omissa konttoreissa eräytyvät (per) vekselit, kirjoitetaan pääkonttorissa, jonka kautta toispaikkaiset perittävät kulkuvat, kaikki tarvittavat liput valmiiksi. Lisäksi kirjoitetaan 1 ylim. eräpäivälehti, joka jää lähettävälle konttorille. Sarjan lipuista seuraavat vekselin mukana kaikki muut liput, paitsi toinen rekisterilehti, joka jää lähettävään konttoriin. Milloin perittävä vekseli lähetetään toisen pankin kautta perittäväksi, kirjoitetaan myöskin valmiiksi lippusarja N:o 20 a, (tämä toimii perittävää koskevana kirjeenä vastaanottavalle pankille) b, c, d, mutta vekselin mukana menee ainoastaan ab kappaleet, muut kappaleet jäävät sitävastoin lähettävälle pankille. Kun vekseli vieraassa pankissa maksetaan, palauttaa vieras pankki b kappaleen, jota seuraa clearingosoitus maksuna (N:o 21).

Toimenantaja pankissa kirjataan kassakladin tulopuolelle loppusumma lipusta b, jonka kassanhoitaja sitten varustaa kassaleimalla. Clearingosoituksen määrällä veloitetaan a.o. pankkia. (Clearingosoitus toimittaa täten tavallisen postilähetysvekselin "virkaa").

Tilitykset Pankin toimeksiantajille päivän kuluessa perittävien tilille tapahtuneista sisäänmaksuista ilmoitetaan lomakkeella N:o 22, jolloin samalla kertaa saadaan myöskin hiili-paperin avulla kirjanpito-osastolle menevä kirjanpitoilmoitus eli n.s. kassa-allegat. (N:o 23). Hyvityslippuja kirjoitetaan siis päivittäin yhtä monta kappaletta kuin on tilityskirjeitäkin.

Edellä viitattiin n.s. rekisterilehteen. Tästä, joka lyödään samanaikaisesti kassalippusarjojen kanssa, käy selville perittäviksi jätetyt vekselit kronologisessa järjestyksessä (N:o 19). Edelleen nähdään siitä, milloin perimistehtävä on annettu, tehtävän numero, maksun saaja, määrä, eräpäivä, maksupaikka ja maksaja. Lehti on jatkuva ja täydet lehdet säilytetään kansioissa.

Milloin perittäviksi jätetään asiapapereita, menettely on suurin piirtein sama kuin yllä on vekseleistä selostettu.

N.s. tilityslaskelma eli redovisningsnota säilytetään Pankissa, kunnes perittävä maksetaan. Tällöin se haetaan esille pahvisesta säilytyslaatikosta ja liitetään edellämainittuun kirjeeseen (N:o 22) perimistehtävän toimeksiantaneelle asiakkaalle lähetettäväksi. Eräpäivälehtiin (n.s. förfalloblad) tehdään, sikäli kun perittäviä maksetaan, oikeaan yläkulmaan leimasimella merkintä, josta käy selville, milloin perittävä on maksettu.

Se tapa, että kaikki samaan perimistehtävään kuuluvat asiapaperit (tuonnin ollessa kyseessä) numeroidaan leimasinta käyttäen samalla numerolla, voi joskus olla suurimerkityksellinen.

Tästä on todistuksena seuraava tapaus, jolloin Pankin oikeus asiapaperiin oli todettavissa ainoastaan sanotun numeroimisen perusteella. Pankki oli nim. ulkom. toimenantajalta saanut tehtäväkseen periä maksun (tuonnista) eräältä ruotsalaiselta toiminnimeltä. Asiakas pyysi kuitenkin ensin saada paperit tarkastettavikseen. Tällöin hän vilpillisesti vaihtoi alkuperäisen konossementin sen kaksoiskappaleeseen. Vaihto huomattiin Pankissa kyllä heti, kun asiapaperit oli tuotu takaisin, mutta asiakas kiisti tästä huolimatta väitteen. Pankin ei auttanut muu kuin haastaa epärehellinen asiakkaansa oikeuteen, joka ratkaisi asian Pankin hyväksi sillä perusteella, että asiakkaan hallussa olevassa alkuperäisessä konossementissa oli sama numero kuin perimistehtävään kuuluvissa muissakin papereissa. Asiakas taas ei ollut käsitellyt numeroimisen tarkoitusta.

Perittävien osastolla käytettävien kirjelomakkeiden suhteen viitattakoon ainoastaan malleihin (N:ot 24 - 31.)

Muuten ovat kirjoittajalle tälläkin osastolla suurimman mielenkiinnon kohteina olleet juuri sellaiset seikat, joita erikoisesti sivukonttoreiden kannalta voidaan pitää tärkeinä. Tästä syystä ovat m.m. vientiin liittyvät kysymykset saaneet osakseen vähemmän huomiota.

XIII Kirjeenvaihto-osasto.

Kuten edellä on huomautettu, on perittävien ja remb.osastolla ainoastaan itsenäinen kirjeenvaihto^{x)}. Muut osastot sen sijaan saavat turvautua p.o. osaston apuun, jos ne tahtovat lähettää kirjeitä - ainakin merkityksellisempiä sellaisia.

Osastolla työskentelee varsin suuri henkilökunta t.s. kamreerin lisäksi n. 14 virkailijaa. Työskentely tapahtuu pääasial-
x) sekä notariaattiosastolla

lisesti kirjoituskoneilla ja on se siten rationalisoitu, että samalla kun asiakkaan kirjeeseen vastataan, saadaan myöskin kaikki tarvittavat kassaliput yhdellä kertaa. Aikaisemmin oli tapana lähettää kaikki saapuvat kirjeet ensin toimiston kassaosastolle, jossa ne käytiin läpi ja a.o. veloitus- ja hyvitysliput kirjoitettiin käsin. (Nykyään menee kassaosastolle välittömästi postin avauksen jälkeen vain positivekselit ja clearingositukset, jotta ne voitaisiin saada samana päivänä Riksbankille lähetettävässä clearingissä selvitettyiksi.) Tämän jälkeen palautettiin kirjeet takaisin osastolle, jossa niiden perusteella laadittiin vastauskirjeet. Haettaessa keinoja työskentelyn jouduttamiseksi, päädyttiin edellä selostettuun menetelmään.

Kun kirjeenvaihtaja on siis kirjoittanut a.o. kirjeen, sekä samanaikaisesti sen aiheuttamat tilihyvitys- ja -veloitusliput, joutuu kirje tarkastajalle, joka merkitsee nimensä sen alle, mikäli sitä vastaan ei ilmene mitään muistuttamista. Toisen nimen kirjoittaa osaston kamreeri. Kuten aikaisemmin toisessa yhteydessä huomautettiin, on johtokunnan jäsenet pyritty vapauttamaan kokonaan juoksevaan kirjeenvaihtoon kuuluvien toisarvoisten kirjeiden allekirjoitusvelvollisuudesta. Tällä menetelmällä saavutetaan m.m. se etu, ettei hyvitys- taikka veloitusslippuja enää tarvitse kontrolloida, vaan tarkastaja voi merkitä niihin nimensä tarkastamansa kirjeen perusteella. Tämän jälkeen lähetetään a.o. kirje postitusosastolle ja kassalippu (tai -liput) pääkassaan (mistä se aikanaan joutuu edelleen kirjanpito-osastolle).

Edelleen hoidetaan tällä osastolla Pankille puhelimitse annetut maksumääräykset. Kun nämä usein myöskin aiheuttavat kirjeenvaihtoa, vaikuttaa sanotun tehtävän sijoittaminen juuri tälle osastolle tarkoituksenmukaiselta. Vastaanotettaessa maksumääräyksiä puhelimitse, vastaanottajalla on tapana lähettäjältä tiedus-

tella, mitä on kirjoitettu pankkien keskinäisen tariffin sillä ja sillä sivulla. Mikäli maksumääräyksen antaja pystyy tähän kysymykseen vastaamaan, katsotaan maksumääräyksen olevan kunnossa ja se toimitetaan edelleen.

Maksumääräyssähkösanomat sen sijaan ovat varustetut avaimella, kuten meilläkin. Ulkomaisiin sanomiin nähden sovelletaan koodijärjestelmää. Kun p.o. tehtäviä pidettiin salaisina, ei kirjoittajalla ollut mahdollisuutta perusteellisemmin tutustua niiden tekniikkaan.

XIV Postinavaus.

Erikoisen mielenkiintoista oli saada tutustua postinavaukseen. Yleisenä sääntönä on, ettei henkilökunnalle osoitettua postia saa osoittaa Pankkiin. Tämä on luonnollista, kun ottaa huomioon henkilökunnan suuren lukumäärän.

Posti jaetaan kotimaiseen ja ulkomaiseen. Ensiksi tarkastellaan kotimaisen postin avausta. Aikaisemmin oli tapana, että postia avattaessa myöskin yksi johtokunnan jäsenistä oli läsnä. Nyt tästä tavasta kuitenkin on luovuttu ja läsnä postia avattaessa on ainoastaan vahtimestareita ja eri osastojen virkailijoita. Postipakettien ja kirjeiden avaaminen tapahtuu pöydällä, jonka mittasuhteet ovat n. 5 x 2 m. Tämän pöydän ääreen kokoontuu aamuisin tasan klo 9 avauksessa läsnäolevat virkailijat. Pöydän toisessa päässä olevat postipaketit avaa vanhempi vahtimestari, ojentaen sisällön edelleen vieressä istuvalle virkailijalle, joka samalla toimii postinavauksen "johtajana". Viimeksi mainittu henkilö tarkastaa lähetykset sekä lajittelee ne edessään oleviin Pankin eri osastoille tarkoitettuihin koontilaatikoihin. Osastoilleen kuuluvista laatikoista poimivat taas pöydän ympärillä istuvat virkailijat oman postinsa, jonka jokainen merkitsee ly-

*Yhdistyksen
kirjeet
luetaan,
ja siksi
vastataan
työaikana.*

lyesti postikirjaansa mainiten, mistä lähetys on tullut sekä mitä se sisältää. Tämän jälkeen pannaan paperit tavalliseen pahvisalkkuun, jota samalla seuraa postikirjan päällimmäinen lehti. Hiilipaperia käyttämällä saatu kopiotehti jää kiinni kirjaan, jonka ottaa haltuunsa revisio-osaston virkailija osastolla suoritettavaa tarkastusta varten. Saman päivän iltapuolella palauttaa revisio-osasto postikirjat takaisin.

Posti jaetaan arvopostiin ja n.s.irtopostiin (löspost). Edellinen viedään erikoiseen rekisteriin ja leimataan juoksevilla numerolla. Postin avauksessa sen johtajalla on edessään kaksi leimasinta. Toisella, jossa on merkintä : S.B.Gbg aikamäärä S.V., hän leimaa arvopostin ja toisella, jossa on merkintä: S.B.Gbg aikamäärä S.L., hän leimaa irtopostin. (S.V. = svensk värdepost, S.L. = svensk löspost). Vain arvoposti viedään postikirjaan. Löspostin taas ottaa haltuunsa erikoinen hiukan sivummalla istuva virkailija, joka lajittelee sen osastottain pöytänsä yläpuolella oleviin lokeroihin. Löspostia ei siis viedä postikirjaan, vaan juoksupojat juoksuttavat sen edellämainituissa osastojen nimillä varustetuissa pahvisalkuissa a.o. osastoille. Arvopostin kuljettaa osastoille vahtimestari peltilaatikoissa, joissa myöskin on postia koskeva postikirjan lehti. Tarkastettuaan postin merkitsee vastaanottava virkailija lehden sivulle vast. rivin kohdalle nimikirjaimensa.

Selostetun menetelmän mukaan kuluu postin käsittelyyn aikaa keskim. $\frac{1}{2}$ t. Jos postia on paljon, voi käsittely kestää 1 tunnin. Kun pankki avataan yleisölle, on posti täten jo osastoilla ehditty käsitellä ja sen aiheuttamat toimenpiteet panna alulle. Saapuvan postin lukumäärä oli v. 1948: rekist. 23479 kpl., kirjeitä 76931 ja kirjekortteja 1555 = yht. 101965 kpl.

XV Lähtevä posti.

Osasto jakautuu tavallisesti kahtia, nim. kotimaiseen ja ulkomaiseen. Käytännössä ei erotus kuitenkaan työntekijöiden kesken aina ole kovin tarkka.

Työntekijöitä osastolla on vakituisesti kolme, mutta ilta-päivällä n. klo 14 jälkeen saapuu lisäksi kolme nuorempaa vahtimestaria, jotka päivän kuluessa ovat olleet suorittamassa eri osastojen antamia tehtäviä kaupungilla. Koko henkilökunta kuuluu vahtimestarien luokkaan.

Tälläkään osastolla ei koneista ole mitään erikoisempaa mainittavaa, jollei oteta lukuun n.s. kirjeensulkijakonetta, mikä kirjoittajasta vaikutti sangen käytännölliseltä. Kirjeistä, joista ei ole läpilyöntikopiota, otetaan täällä ennen lähettämistä n.s. vesikopio sähkökopiokoneella. Osastolla on myöskin erittäin herkkä vaaka sekä kätevä sähköllä lämmitettävä lakka-astia.

Tällaisen suurpankin lähtevän postin paljoutta kuvastavat seuraavat numerot v:lta 1948: rekisteröityjä lähetyksiä 44877 kpl, kirjeitä 117102 kpl, kirjekortteja 1281 kpl, avikirjeitä 49942 ja ristisiteitä 30717 kpl. eli yht. 243919 kpl koko p.o. vuoden kuluessa. Pankin käyttämät tavalliset kirjekuoret ovat n.s. fönsterkuvert-mallia. Ainoastaan suurinta kokoa olevat kuoret ovat tavallista mallia. Johtuen siitä, että vanhoja kuorimalleja vielä on paljon jäljellä, esiintyy käytännössä toistaiseksi sekä uusia että vanhoja kuorimalleja rinnan.

Lähtevän postin osastolla säilytetään myöskin viime vuosien (n. 7 v) kirjejäljennökset, vanhemmat taas ovat Pankin keskusarkistossa.

XVI. Revisio-osasto.

Göteborgissa sijaitsevien konttoreiden kirjanpitoliput ja n.s. journalilehdet lähetetään päivittäin revisio-osastolle. Kun tämä osasto ei sijaitse Pankin päärakennuksessa, kuten aikaisemmin on huomautettu, on papereiden kuljettamiseen käytettävä lähetejä. Kuljetus tapahtuu lukituissa peltilaatikoissa, ja kuitataan aineisto perillä postikirjaan vastaanotetuksi.

Osaston johdossa on kamreeri sekä 10-kunta virkailijaa. Tarkastus tapahtuu siten, että maksulipuista (varsinkin ulosmaksulippujen suhteen noudatetaan tarkkuutta) katsotaan täyttävätkö ne asianmukaiset ehdot s.o. ovat oikein lasketut, että niissä on a.o. henkilöiden nimimerkit taikka allekirjoitukset, jos määrällä on hyvitetty esim. jotakin tiliä, että vastaava hyvityslippu on olemassa taikka, että lippuja vastaavat viennit löytyvät päivän journalista j.n.e. Jos kassalippu on kunnossa, varustaa tarkastaja sen leimallaan taikka puumerkillään journalissa. Työn suorittaminen on jaettu eri virkailijoiden kesken: yksi käy läpi nostro-tilin viennit, toinen loro-tilit (I & II), kolmas kpd (= konto pro diverse) 1 - 6, neljäs huolehtii lunastettujen postivekselien kirjoista poistamisesta, viides ulk. rahan myynneistä ja ostoista, kuudes niputtaa ja mitätöi reitittämällä kaikki tarkastetut paperit, m.m. shekit ja postilähetysvekselit. Paitsi erälle suurille toiminimille (Eol, Göta-verken y.m.) luovutettavia niiden asettamia ja p.o. pankin maksettavia shekkejä, arkistoidaan kaikki tilitositteet Pankin holvissa yhden vuoden ajan, minkä jälkeen ne siirretään erään kaupunkisivukonttorin holviin. Täällä ne säilytetään kymmenen vuotta. Kaikki tilitositteet, jotka ovat yhtätoista vuotta vanhemmat

poltetaan. (Ohimennen voitaneen tässä mainita, että Norjan Pankissa on tapana hävittää vanhentuneet tilitositteet keittämällä ne hapossa).

Koneiden suhteen ei tällä osastolla ole erikoista mainittavaa. Käytettävissä ovat vain Original-Odner ja tavallinen yhteenlaskukone.

Göteborgissa olevien sivukonttoreiden (sekä pääkonttorin osittain) kuukausitarkastus kuuluu myöskin tämän osaston velvollisuuksiin. Tarkastusmenetelmät ovat suurin piirtein samat kuin meillä Suomen Pankissa. Kassat lasketaan, samoin ulkom. shekkilomakkeet, ulkom. raha, jäljellä olevat myymättömät valt.obligatiot j.n.e. Näissä tarkastuksissa merkille pantavana seikkana mainittakoon, että setelipuntit (10 nippua á 100 kpl) voidaan tarkastaa punnitsemalla, sitten kun puntista ensin on yksi nippu laskettu. Tällainen tarkastus edellyttää tietysti herkkää vaa-kaa. "Isot" setelit kuitenkin tarkastetaan aina laskemalla ne läpi.

XVII Emissio-osasto.

Emissio-osaston tehtävistä ei ole paljon sanomista. Työn määrä vaihtelee suuresti riippuen suhdanteista. Toisinaan saattaa osastolla virkailijoiden luku kohota jopa 50, toisinaan taas, kuten tämän kirjoittajan käynnin aikana, vain 3 henkilöön. Tarpeen tullen työvoimaa lainataan muilta osastoilta, joilla tilapäisesti saattaa olla työnpuutetta ja annetaan jälleen takaisin, kun ruuhka on ohi. Tällainen toimenpide on Skand.Bankenissa yleinen muillakin osastoilla, mikä onkin liikepankkiperiaatteiden mukaista. (Meillä lienee vieläkin konttoreita, joissa joku virkailija katsoo tehtäviinsä kuuluvan vain sen työn, jota hän on vakituisesti määrätty hoitamaan).

Emissio-osasto huolehtii erikoisesti omien suurien asiakkaiden osakepääomien koroittamisesta aiheutuvien osakekirjojen jakamisen niitä merkinneille, talonkien ja uusien osinkolippujen hankkimisen y.m.s.

XVIII A.K.-centralen (avdelningskont.)

Tälle osastolle lähetetään kuukausittain Göteborgin keskuskonttorin alaisten sivukonttoreiden kirjanpitoliput sekä a.o. kaksoiskappaleet keskuskonttorin kirjanpitokortistosta, joihin liput verrataan. Göteborgin konttorissa pidetään luonnollisesti tilikortti tai kortisto, johon päivittäin merkitään konttoreiden ilmoitusten perusteella sellaiset hyvitykset ja veloitukset, jotka koskevat keskuskonttoria tai sen alaisten konttoreiden keskinäisiä liiketoimia. Tämän osaston virkailijat toimittavat myöskin maaseutusivukonttoreiden tarkastuksia. Kamreerin ohella on tarkastuksessa mukana tavallisesti 2 - 3 osaston virkailijaa. Pienempien konttoreiden tarkastus kestää n. 3 päivää ja isompien yhden viikon. Päätellen tarkastukseen kuluvan ajan pituudesta, suoritetaan tarkastukset perusteellisesti, (vaikka ottaakin huomioon, että liikepankeilla on paljon lainoja y.m., joiden vakuudet tarkoin on läpikäytävä).

XIX Kirjapaino.

Kun Skand. Bankenissa yhä enemmän on siirrytty käyttämään konekirjoitusta käsinkirjoittamisen sijasta, Pankki on hankkinut itselleen pienehkön kirjapainon. Siten esim. tilikorttien nimikkeet osoitteineen painetaan tässä painossa. Tietystikään mitään suurempaa painatustyötä ei tällä koneella voida suorittaa. Kun Tukholman konttorissa, jossa Suomen Pankilla on ollut stipendiaatti, on myöskin samanlainen kone, ei se liene meilläkään

tuntematon. Tästä huolimatta lienee pieni kuvaus sen toiminnasta paikallaan.

Klisheenä käytetään koneessa pientä metallilevyä (N:o 32), johon tarvittava teksti on valmiiksi painettu. Tätä varten on olemassa myöskin erikoinen kone, jolla painetaan teksti levyihin. Nämä levyt on varustettu pienillä kohoumilla l. nystyröillä, joiden perusteella kone (citografi) osaa poimia levypinnasta kulloinkin tarvittavan levyn.

Verotusviranomaiset m.m. tarvitsevat tietoja siitä, kuinka paljon kansalaiset omistavat eri yhtiöiden osakkeita sekä paljonko niiden perusteella on nostettu osinkoja. Pankki on velvoitettu antamaan nämä tiedot arvopaperi- (myöskin oblig.) talletuksista, jotka asiakas on uskonut sen hoitoon. Ilmoitusta varten käytetään erikoista kaavaketta. Aikaisemmin kaavakkeen täyttäminen suoritettiin käsin, mutta nyt se tapahtuu koneella (N:ot 33, 34).

Tarvittavat laatat, jotka on varustettu asiakkaan nimellä ja osoitteella, asetetaan koneeseen päälletysten. Toisessa paikassa konetta on taas laatta, jolle on painettu kulloinkin k.t. yhtiön nimi ja yhtiön jakama osinko. Viimeksi mainittua laattaa ei tarvitse vaihtaa niin kauvan kuin sama yhtiö on kysymyksessä. Ulkomaisille osakkeenomistajille, joiden osinkoverso on korkeampi kuin kotimaisten, käytetään kaksiosaista lomaketta (N:o 33, 34), mutta kotimaisille vain yksiosaista. Kone ilmoittaa automaattisesti valomerkillä, milloin laattapinosta tulee esille ulkomainen osakkeenomistaja, jotta koneen hoitaja tietäisi asettaa koneeseen ulkomaalaisista annettavan kaksiosaisen lomakkeen. Laattapinossa on aina joukko sellaisiakin osakkeenomistajia, joilla ei ole talletettuna menossa olevan yhtiön osakkeita. Nämä laatat kone työntää automaattisesti ohitse painamatta. Mihin muihin tarkoituksiin p.o. konetta voidaan käyttää, ilmenee myöskin malleista N:o 35 - 40.

Citografilla painetaan myöskin kirjanpitokortit, mutta shekkittelin kortteja varten käytetään pienempää ja yksinkertaisempaa konetta, jota nimitetään adresseografiksi.

Laattojen painatusta varten on Pankilla n.s. leimauskone (1. präglingsmaskin). Samaan laattaan voidaan teksti painaa useamman kerran, kun vanha teksti on ensin tasoittamalla poistettu. Samaa laattaa voidaan käyttää uudelleen keskim. 12 - 14 kertaa, ennen kun se tulee kelpaamattomaksi.

Jokaisen asiakkaan laatat säilytetään tarkoituksenmukaisissa kaapeissa kirjainjärjestyksessä. Kun jokainen laatta on varustettu numerolla, ilmoittaa painatusta tarvitseva osasto ainoastaan laatan numeron ja mahdollisesti asiakkaan nimen, jolloin kirjapainossa painetaan tarvittava määrä tekstiä tilikortteihin.

Laatan yläreunassa olevasta "ritarin" väristä käy esim. selville, milloin asiakkaalle on annettava tiliote, jolloin a.o. teksti siis painetaan kahteen tilikorttiin j.n.e.

Citografian käytön valaisemiseksi esitettäköön vielä yksi esimerkki. Mallista N:o 38; I ilmenee, että herra Bror Olsson, Lövskogsgatan 15 Göteborg on saanut 5000 kr:n lainan Lars-Erik Wenzeriltä. Lainaa koskeva velkakirja on talletettuna mainitun Lars-Erik **Wenzerin** lukuun Pankissa viitenumerolla 5663. Pankki perii korkoa 3 % $\frac{1}{2}$ vuodelta eli 75 kr toukok. 15 p:nä. Kaikki tämä teksti ja numerot on painettu citografilla. Kaikki tarpeelliset paperit (avikirje N:o 38; I, kirjanpitoallegaatti N:o 38; II ja notariaattiosastolle jäävä kappale N:o 38; III) painetaan samanaikaisesti.

Edelleen herätti kirjoittajan mielenkiintoa osastolla olevat englantilaiset kopioimiskoneet, joista toinen oli yksinomaan käsin veivattava Banta-merkkinen ja toinen yhdistetty käsi- ja sähkökone (Gestetner). Nesteenä käytetään molemmissa spriseosta.

Citografin suuren merkityksen ymmärtää, kun ottaa huomioon Pankin hallussa olevan melkoisen määrän osake- ja obligatiotalletuksia. Pankki on nim. velvollinen verotuslautakunnalle ilmoittamaan, paljonko sen talletusasiakkaat ovat nostaneet talletuksistaan osinkoja ja korkoja. Osake- ja obligatiotalletuksista ker-tyneillä erillä hyvitetään asiakkaiden tiliä viipymättä, jottei asiakas kärsisi korkotappiota. Yhtiökokouksen pidosta siihen päi-vään, jolloin jako alkaa, on useinkin perin lyhyt aika, minkä vuoksi verotuslautakunnalle annettavien lomakkeiden kirjoittami-sella on kiire. Kun ilmoitukset aikaisemmin kirjoitettiin käsin taikka koneella, oli työssä n. kahden viikon aikana useita vir-kailijoita. Nyt suorittaa saman työn yksi henkilö parissa, kol-messa päivässä.

Tällaisten koneiden hinta lienee nykyään 25.000 - 30.000 kr.

XX Notariaattiosasto.

P.o. osasto hoitaa m.m. yleisön tallettamia arvopapereita. Työskentelyn kannalta on osastolla sangen itsenäinen asema, sil-lä on m.m. itsenäinen kirjeenvaihto s.o. se ei käytä keskuskir-jeenvaihto-osaston apua. Kaikista asiakkaista, joilla on Pankis-sa arvopaperi- tai arvoesine-talletuksia, pidetään sangen seikka-peräistä ja laajaa kortistoa (aakkosjärjestyksessä). Edellisistä ovat tavallisimmat tietysti osakkeet ja obligatiot. Näistä Pankki irroittaa määräpäivänä osinko- ja korkoliput sekä hyvittää asiakkaan tiliä osingon taikka koron määrällä, ellei toisin ole sovittu. Edelleen huolehditaan obligatioiden kuoletuksista, konvertauksis-ta y.m.s. Samoin kuuluu osaston tehtäviin hoitaa asiakkaan (jolla voi olla Pankissa talletus) toiselle antaman velan pääoman taikka koron periminen, velkapääoman lyhennys, pantin hoito j.n.e. (Vrt. esim. mallia N:o 38).

Työskentelyn rationalisoiminen noudattaa samoja linjoja kuin muillakin osastoilla. Siten pyritään yhdellä kerralla saamaan mahdollisimman paljon tarvittavista papereista. Konttokuranttilehtien nimikkeet ja osoitteet painetaan citografilla, muu teksti kirjoitetaan koneella (käyttäen hiilipaperia). Merkille pantavana seikkana tulkoon mainituksi se erinomainen järjestys, mikä osastolla vallitsi. Täälläkin säilytettiin asiapaperit pahvikansioissa, mitkä puolestaan pidettiin peltikaapeissa. Kun asiakkaan nimi oli pienen selluloidiputken sisällä kansion kääntökohdan vastakkaisessa reunassa, olivat kutakin asiakasta koskevat paperit aina helposti löydettävissä.

Tällaisen suppeaksi tarkoitetun esityksen puitteissa ei ole mahdollista täydellisemmän kuvauksen antaminen Skandinaviska Bankenin toiminnasta ja siinä viime vuosina suoritetusta rationalisoinnista. Mutta tämänkin esityksen perusteella voinee lukija panna merkille eräitä seikkoja. Sellaisista voisi mainita esim. sen suuren kirjavuuden, joka vallitsee kirjanpitolippujen suhteen. Osaksi tähän on löydettävissä kyllä luonnollinen selitys-kin siinä, että toistaiseksi - niin kauvan kuin vanhaa varastoa riittää - käytetään vanhoja ja uusia lippusarjoja rinnatusten. Rationalisoinnista hidastuminen on samaten tekijä, jolla on oma osuutensa mainittuun seikkaan. Se seikka, että suuri määrä virkailijoita on sidottu yksinomaan juoksevan pankkityön tarkastamiseen, on osaltaan tietysti omansa lisäämään Pankin hoitokustannusten määrää. Samaa suuntaan vaikuttaa myöskin ylikvalifioidun työvoiman käyttö vähäpätöisten tehtävien suorittamisessa. Suuri osa edelläselostetuista pankkityötä häiritsevistä tekijöistä tulee kuitenkin ilmeisesti poistumaan niin pian kuin uusi pankkirakennus valmistuu.

Jos sitten haluaisi tehdä jonkinlaista vertailua k.o. pankin ja Suomen Pankin kesken, täytynee jälkimmäisen eduksi sanoa, että se täysin kestää vertailun edellisen kanssa, vieläpä voittaakin sen, mikäli kysymyksessä ovat työsuoritukset ja työmenetelmät. On nim. otettava huomioon, että meillä olevat teknilliset välineet, kuten esim. kirjanpitokoneet ovat uudempia kuin vastaavat ruotsalaiset. Se taas, ettei meillä yleisöpalvelu kenties ole yhtä puoleensavetävä kuin edellisessä, täytynee sitä vastoin katsoa kokonaan kansan luonteesta johtuvaksi.

Muuten oli erittäin mielenkiintoista ja opettavaa saada perehtyä työskentelyyn liikepankissa. Kirjoittajan oleskeluun Skand. Bankenissa suhtauduttiin niin hyvin Pankin johdon kuin sen henkilökunnankin taholta ystävällisesti ja huomaavaisesti.

Lopuksi pyytää kirjoittaja vielä kiittää Suomen Pankin johtokuntaa siitä, että se myötämielisellä suhtautumisellaan asiaan teki matkan, jonka tuloksia edellä on lyhykäisesti selostettu, mahdolliseksi.